Meridian Filet.
Chișinău.
1/
oct.dec. 1996.

FILE DIN ISTORIA MIȘCĂRII FILATELICE BASARABENE

Deși nu deținem careva date concrete privitor la o mișcare filatelică organizată în Basarabia pînă la anul 1950, putem afirma, totuși, că au fost colecționari. Căci nu putem crede, că administrația rusă, care dirija poștele din stînga Prutului de la 1812 încoace, la 1871, cînd hotărî să emită mărci pentru poșta locală, a făcut-o din proprie inițiativă, ci nu din îndemnul și cu susținerea unor persoane ce cunoșteau materia în cauză.

Dar cine au fost ei, inițiatorii?

Știm, bunăoară, că primii filateliști în Imperiul Rus, din care pe atunci făcea parte și Basarabia, au apărut în anii 60—70 ai sec. XIX. Mulți dintre ei au stat la temelia mișcării filatelice organizate din Rusia, care a luat naștere în 1883. Se știe că în septembrie 1883 la Moscova se fondează prima asociație a filateliștilor, iar în decembrie se organizează și colecționarii din Sankt-Petersburg. Către sfîrșitul secolului XIX în Imperiul Rus existau 9 cercuri și asociații filatelice — la Riga, Kiev, Varșovia, Odesa, Helsingfors. Circa 50 de colecționari din Imperiul Rus erau membri ai Uniunii internaționale a colecționarilor de mărci de zemstvă pentru schimb și procurare, creată în 1893, cu filiale la Moscova, Sankt-Petersburg, Kiev și Varșovia.

Din 1916 la Moscova a început editarea «Revistei rusești a colecționarilor și corespondenților». Deși apărea neregulat, revista s-a dovedit a fi un adevărat catalizator, în jurul căruia s-au unit filateliștii.

La 1 ianuarie 1918 revista avea 473 de abonați, doi dintre ei fiind din Basarabia. Din păcate, cu toate încercările întreprinse, nu am reușit să stabilim pînă la ora actuală nici numele acestora, și nici locul de reședință, ceea ce nu ne-a permis să facem investigații mai adînci cu privire la începuturile

mișcării filatelice basarabene. Sperăm, însă, că timpul va contribui la elucidarea acestei chestiuni.

Dar se știe că în Basarabia, de acum în deceniul al doilea al sec. XX s-au aplicat mai multe obliterări speciale, dedicate unor evenimente sau manifestări. Astfel, în anul 1925 s-a folosit o ștampilă mecanică publicitară cu textul **EXPOZIȚIE /15 AUG — 30 SEP/ TÂRG DE MOSTRE,** separat pe rulou prin ștampilă de zi, dublu cerc, **CHIȘINĂU.**

Cu trei ani mai tîrziu, în 1928, Poșta Română a folosit o ștampilă publicitară mecanică, care înscrie pe patru rînduri, situate pe rulou între două ștampile de zi, textul: **10 ANI DE LA ALIPIREA / BASARABIEI / 1918—1928.** Ștampila a fost aplicată în zilele de 28 aprilie 1928 la București și 29 aprilie 1928 la Chișinău și Iași.

În anul 1933 cu ocazia Expoziției-tîrg din Chișinău, a fost folosită o ștampilă complementară, aplicată pe spațiul liber, avînd textul: **VIZITAȚI MAREA EXPOZIȚIE TÂRG / DIN CHIȘINĂU / 23 SEPTEMBRIE — 22 OCTOMBRIE 1933.**

La 22 iunie 1936 la Chișinău s-a folosit o ștampilă publicitară mecanică: **VIZITAȚI EXPOZIȚIA / EDUCAȚIEI FIZICE / 8 IUNIE — 8 IULIE / 50% REDUCERE C. F. R.**

Iar ștampila ocazională «**BASARABIA DESROBITĂ / EXPOZIȚIA CHIȘINĂU / OFICIUL PTT, OCT — NOE 1942** (fără dată fixă), ne face să credem că este vorba despre o manifestare, poate, chiar filatelică.

Este cazul să menționăm, că la 17 octombrie 1936 la oficiul poștal din Gara de Nord, București, se aplică o ștampilă publicitară cu textul: **VIZITAȚI / EXPOZIȚIA / DONDUȘENI — BASARABIA / 6—20 SEPTEMBRIE.** Nu știm despre ce fel de acțiune este vorba, însă faptul că unei expoziții dintr-un mic tîrg basarabean, precum era pe atunci localitatea dată, i s-a făcut o asemenea publicitate, denotă că cineva a avut grijă să graveze o asemenea ștampilă.

Oricum, primele date despre o mișcare filatelică organizată în Moldova, date găsite în arhivele locale, parvin din 1957, cînd un grup de entuziaști în frunte cu Iosif Radelis au declarat crearea la Chișinău a unei Asociații filatelice, ca de acum la 15 octombrie 1959 ei să primească și carnetele de membru al noii organizații. Și dornici să se manifeste, filateliștii au și purces la organizarea activității propriu-zise.

Astfel, de acum la 19 ianuarie 1960 ziarul «Sirena Moldovei», într-o corespondență despre viața intelectuală a capita-

lei, menționa: «Un mare interes manifestă oamenii muncii din Chișinău față de expoziția filatelică, desfășurată în incinta Poștei Centrale. Vizitatorii vizionează cu mult interes standurile cu exponatul «Transportul feroviar pe mărcile poștale», colecție prezentată de S. Balter, inginer la Direcția Căii Ferate. Acest exponat include peste 150 de mărci poștale, adică toate miniaturile cu tematică feroviară, emise în U.R.S.S., cît și în alte 45 de țări».

Din păcate, informația nu mai cuprinde și alte amănunte. Cert, însă, rămîne că de acum în 1960 la Chișinău se organizează expoziții filatelice, mai mari sau mai mici, dar care demonstrează că membrii noii asociații propagă miniatura poștală pe diferite căi. Iar dacă ținem cont de dezideratul, că expoziția filatelică este expresia superioară a activității și propagandei filatelice, vom vedea în continuare că în Basarabia colecționarii de piese poștale au fost la nivel.

În perioada de după 1960 la Chișinău au avut loc încă cîteva expoziții, rolul cărora era să atragă atenția concetățenilor la o asemenea activitate umană ca colecționarea, sistematizarea, studierea și descrierea mărcilor poștale. Tocmai de aceea evenimentul din 10—11 martie 1966, cînd la Moscova s-a întrunit Adunarea Constituantă a Asociației Unionale a Filateliștilor (VOF), la care au participat 233 delegații din 110 orașe și regiuni ale U.R.S.S., i-a găsit pe reprezentanții Moldovei deja pregătiți moral.

Adunarea Constituantă, recunoscută mai apoi ca Primul Congres al Asociației Unionale a Filateliștilor (VOF), a adoptat Statutul și a ales comitetul director. Astfel s-a pus piatra de temelie a unei organizații, ce urma să-i unească pe toți filateliștii de pe teritoriul U.R.S.S. Colecționarii din Moldova, conform Statutului, aveau dreptul să se constituie pentru început ca filială, denumită ulterior FILIALA MOLDOVENEASCĂ a A.U.F.

La momentul desfășurării conferinței în toată U.R.S.S. erau 26.000 de filateliști, iar la Chișinău — cam la 150. Cercuri de colecționari existau și la Bălți, Tiraspol, Bender, Anenii Noi.

Președinte al A. U. F. a fost ales cunoscutul cercetător polar Ernst Krenkel, care, după cum a arătat timpul, a reușit să închege un organism viabil și, totodată, să pună temeliile teoretice și practice ale filateliei, lucru care nu a putut să nu se răsfrîngă pozitiv, după cum o să vedem ulterior, și asupra activității colecționarilor basarabeni.

Din iulie 1966 a început să apară revista lunară «Filatelia S.S.S.R.», publicație, care în scurt timp a reușit să devină o făclie pentru mișcarea colecționarilor din U.R.S.S.

Numărul de abonați la revistă denotă că și în Moldova pasiunea prindea rădăcini. Iată dinamica creșterii numărului abonaților la revista «Filatelia S.S.S.R.» în Moldova în primii 5 ani:

Perioada de abonare	or. Chișinău	or. Bălți, Bender, Tiraspol (total)	Localitățile rurale	Total în republică
1967	66	21	12	99
1968	89	67	29	185
1969	191	170	33	394
1970	277	189	71	537
1971	403	267	108	778

Faptul creșterii numărului de abonați la revistă confirmă, că pînă la octombrie 1970, cînd și-a ținut ședințele Congresul II al A.U.F., în republică s-a desfășurat un mare lucru organizatoric, care pînă la urmă s-a încheiat cu fondarea SECȚIEI REPUBLICANE DIN MOLDOVA A ASOCIAȚIEI UNIONALE A FILATELIȘTILOR. Noua structură a permis crearea filialelor raionale și orășenești, a unor comisii, care, ulterior, au dirijat activitatea organizațională și expozițională, propaganda filateliei și munca cu tineretul.

Activitatea intensă a permis să se acumuleze și experiența necesară, atît în ce privește propaganda filateliei, alcătuirea colecțiilor, cît și organizarea de expoziții. Astfel, de acum în 1968 la Chișinău se organizează două expoziții filatelice de talie republicană. Printre exponate au fost și cîteva, prezentate de filateliștii din Bălți și Tiraspol. Deci, pe arena filatelică apăruseră și colecționari din alte localități, care considerau că au ce demonstra atît colegilor, cît și spectatorilor nu prea versați în ale filateliei.

O nouă încercare în această privință pentru pasionații de filatelie din Moldova a fost anul 1970, cînd în U.R.S.S. s-a declanșat un val de expoziții de diferit rang. Au fost organizate manifestări respective în toate orașele Moldovei unde existau cluburi filatelice, ca mai apoi la Chișinău să fie inaugurată o mare expoziție națională, la care au fost expuse 18 colecții cu un număr total de 100 fețe de panou.

Rezultatele obținute i-au însuflețit pe colecționarii din Moldova, cu atît mai mult că unele exponate reușiseră deja să fie expuse la expozițiile de la Moscova și Minsk, Katovițe și București, stabilindu-se între timp relații prietenești de colaborare cu colegii lor din Odesa (Ucraina), Plovdiv (Bulgaria) și Grenoble (Franța).

De acum în 1976 filateliștii din Chișinău și Odesa pun temelia unei tradiții — organizarea expozițiilor bilaterale. Astfel, în august 1976 or. Odesa a găzduit filateliștii chișinăuieni. Fusese prezentate doar 4 exponate, selectate riguros anterior, lucru care-l dovedește înalta lor apreciere de către juriu. Astfel, exponatele «U.R.S.S. — forță maritimă» (E. Șamis) și «Pășim cu pași giganți» (S. Ștern) au fost apreciate cu medalii de argint, «Poștă polară» și «Pictura în maximafilie» (ambele V. Vinogradov) au «cules», respectiv, medalii de argint și de bronz.

Se știe că la Odesa filatelia avea rădăcini mai adînci și tradiții mai vechi. Și cu atît mai importantă, considerăm, este aprecierea pe care au dat-o odesiții exponatelor din Moldova.

În noiembrie același an la Chișinău se organizează o expoziție de răspuns, unde odesiții au expus 8, chișinăuienii — 9 exponate.

Un mare interes au trezit exponatele specializate «Mărcile poștale ale R.S.F.S.R.» (I. Verdiș), «Mărcile poștale ale Mongoliei» (G. Poleac), precum și cele tematice — «Prin orașele și muzeele Ungariei» (A. Gurarii), «Pămîntenii în Cosmos» (A. Popov), «Sportul acvatic» (A. Nisenzoun) — toate avînd distincții înalte, primite la diferite expoziții anterioare.

Chișinăuienii, pe lîngă exponatele anterior aduse la Odesa, au prezentat «Chișinăul nostru» (D. Cudreacov), «Oraș — erou» (V. Ermacov) «Omul planetei Pămînt» (D. Fridman) și «Moldova mea» (clubul tinerilor filateliști de la Palatul pionierilor și elevilor din capitală).

În perioada 3—15 noiembrie 1977 pentru prima dată în istoria mișcării filatelice basarabene s-a organizat o expoziție internațională bilaterală. Concomitent, la Chișinău și la Plovdiv (Bulgaria), oraș înrudit cu capitala Moldovei, s-au deschis expoziții filatelice. Delegația din Republica Moldova, al cărei comisar era subsemnatul, a prezentat în orașul bulgar lucrări de care dispuneam la acea dată. Și ca martor ocular am putut constata cu satisfacție, că bulgarii au manifestat un viu interes față de hobby-ul basarabenilor. Discuțiile purtate în

perioada de activitate a expoziției au scos la iveală nu numai interese comune, puncte de tangență, dar și multe lucruri pe care noi, cei din Chișinău, nu le prea știam.

În genere e bine să menționăm, că întîlnirile reciproce dintre pasionații de filatelie au fost întotdeauna fructuoase, constituind un prilej de schimb de opinii, aflare a unor noutăți, împărtășire a experienței acumulate.

Tocmai de aceea următoarea expoziție, deschisă la 6 noiembrie 1978 la Palatul de cultură al lucrătorilor sistemului de ocrotire a sănătății din Plovdiv, a fost așteptată cu multă nerăbdare. Filateliștii din Moldova au prezentat 10 exponate, patru dintre care au stîrnit un mare interes printre vizitatorii bulgari. Colecțiile «Calea spre cosmos» și «Oamenii planetei Pămînt» (D. Fridman), «Moldova» (E. Șamis), «Columbul Universului» (V. Sârbu), conțineau multe piese rare, în special în exponatele «cosmice»— plicuri circulate de la cosmodromurile Baiconur și Plisețk, care pe atunci constituiau o taină pentru muritorii de rînd, corespondența particulară obișnuită nefiind acceptată pentru expedierea de la aceste adrese de către serviciul poștal sovietic. Exponatele prezentate, însă, au demonstrat, că există plicuri de serviciu ale cosmodromurilor, precum și piese circulate pe rutele Pămînt — Cosmos și Cosmos — Pămînt, care aveau aplicate ștampilele de bord ale navelor.

Mult interes a trezit exponatul «Moldova» (E. Șamis), care prezenta o colecție, ce conținea plicuri prefilatelice, circulate în Basarabia, plicuri francate cu primele emisiuni «Cap de bour» (1858—1862). Colecționarii din Plovdiv susțineau că atunci au văzut pentru prima dată asemenea piese cu mărcile Moldovei «Cap de bour».

În anul 1978 a fost organizată o trecere în revistă a mișcării filatelice între tineret. Cu acest scop în toate filialele din orașele și raioanele republicii au fost organizate întîlniri, concursuri, care în final s-au încheiat cu o mare expoziție republicană, prima de acest fel, la care și-au expus lucrările doar elevii. Cele 39 exponate au reprezentat o variată gamă de teme — atît, social-politice, cît și sport, floră, faună, avînd o geografie bogată a adreselor — Chișinău, Tiraspol, Bălți, Drochia, Bender, satul Zguriță.

O trăsătură specifică a acestei expoziții a fost și faptul că s-au expus și 8 lucrări, pregătite în comun de către diferite cercuri filatelice de juniori, de pe lîngă palatele și casele

elevilor din capitală și raionul Drochia, unde activau tocmai 5 grupuri — la școala medie nr. 1, școala-internat, Casa pionierilor și elevilor, școlile medii din satele Glavan și Zguriţa.

De altfel, este de remarcat că în acea perioadă, datorită eforturilor depuse de Ludmila Damaschin din Drochia și Tamara Cucinschi din Chișinău, care pe lîngă faptul că era o mare animatoare a cercului filatelic de la Palatul pionierilor și elevilor din Chișinău, mai dirija și sectorul de filatelie pentru tineret al Secției Republicane din Moldova a A.U.F., mișcarea filatelică pentru tineret luase o amploare mare. În presa republicană se organizau diferite concursuri filatelice, în orașe și raioane aveau loc regulat expoziții ale tinerilor colecționari.

La acest lucru contribuia esențial și literatura metodică, editată special pentru dirijarea activității tinerilor colecționari. Astfel, pe parcursul anilor 1975—1978 biblioteca Secției Republicane s-a completat cu 36 denumiri noi de ediții filatelice, 8 — îndrumări metodice și 10 planșe color, necesare în organizarea activității cercurilor tinerilor filateliști.

Activitatea expozițională intensă a implicat autoritățile locale, care s-au convins astfel că filatelia din Moldova este un segment cultural demn de luat în seamă și de solicitat în anumite împrejurări și, prin urmare și tocmai de aceea Secția Republicană a A.U.F. a devenit reprezentativă pentru activitatea expozițională a filateliștilor.

Odată atins, ritmul susținut în desfășurarea activităților filatelice urma să fie menținut. De aceea la 3 mai 1979, în splendidul local al Palatului de cultură al sindicatelor din Moldova, a fost organizată o expoziție a colecționarilor din or. Grenoble (Franța).

La numai două săptămîni într-un alt prestigios local — în Sala Centrală pentru Expoziții a Ministerului Culturii, în colaborare cu Comitetul Republican pentru cultură fizică și sport, se deschide o expoziție filatelică republicană «Sportul în filatelie», dedicată Spartachiadei VII de vară din Moldova. Scopul acesteia «este să popularizeze prin intermediul materialelor filatelice dezvoltarea sportului, realizările sportivilor pe arenele internaționale și la Jocurile Olimpice, pregătirea pentru Jocurile Olimpice de vară de la Moscova».

Și iată, în iunie 1979, o nouă încercare — Chișinăul este ales ca centru de desfășurare a expoziției internaționale bilaterale «U.R.S.S.—R.P. Polonia». Deși pînă la acea dată în

capitala Moldovei s-au organizat diferite expoziții filatelice, în locuri de mare afluență, în urma cărora se acumulase o anumită experiență, bilaterala, cu rang mult mai superior, necesita un alt grad de pregătire atît în plan politic, economic, cultural, cît și propagandistic.

Cei care s-au încadrat mai demult în asemenea acțiuni obștești ca organizarea unei expoziții internaționale, știu, fără îndoială, de cită ingeniozitate trebuie să dea dovadă sau cită muncă, nervi și timp se cere pentru a le pune pe toate la punct.

În cazul dat pentru Chișinău găzduirea primei expoziții «U.R.S.S. — R.P. Polonia» era o chestie de prestigiu. Acest lucru l-a accentuat și cosmonautul L. S. Diomin, președintele comitetului de conducere al A.U.F., care menționa în cuvîntul său de salut, adresat organizatorilor: «La Chișinău, în procesul organizării și desfășurării expoziției internaționale bilaterale «U.R.S.S. — R.P. Polonia», s-a folosit experiența acumulată în procesul organizării altor expoziții. Iar scopul ei principal a fost prezentarea unor exponate de istorie poștală și tematice de cel mai înalt rang, care să dea posibilitate să se înțeleagă nivelul la care a ajuns filatelia în țările noastre. Lucru care, sperăm, va fi un imbold pentru colecționarii din Moldova atît în ceea ce privește pregatirea unor noi exponate, concurabile, cît și în privința acumulării experienței de organizare a unor manifestări de cel mai înalt rang».

Mai explicit a fost Hendric Bialec, președintele Conducerii centrale a Uniunii filateliștilor polonezi: «35 de ani s-au împlinit de la formarea Republicii Polone. În acest răstimp a crescut și a prins la puteri mișcarea filatelică, care are aceeași comunitate de interese cu a colegilor din țara Dvs. Administrațiile poștale ale țărilor noastre au emis o mulțime de mărci, întreguri poștale, care prin tematica abordată tratează diferite aspecte din istoria noastră comună. Dar noi ne cunoastem puțin, deși filatelia este ocupația care ne apropie, și cred de astă dată Chișinăul va fi un jalon important în istoria mișcării filatelice din ambele țări, care, odată atins, va necesita o amplă activitate pe viitor».

Rangul înalt al expoziției a pretins cerințe foarte rigide față de exponenți. Astfel, conform Regulamentului, la expoziție puteau fi prezentate doar exponate, care la competițiile naționale au fost menționate minimum cu medalia de argint, iar la cele patronate de F.I.P. — cu medalia de bronz.

Această condiție a și făcut ca la Chișinău să fie expuse colecții dintre cele mai valoroase din punct de vedere filatelic. Or, acest lucru i-a făcut pe mulți vizitatori, și în primul rînd pe filateliștii basarabeni, să mediteze asupra modului de formare a unei colecții, ce pretinde să devină de prestigiu.

Odată aruncat, sîmburele a încolțit. La expoziția republicană «Moldfilex-80» au fost expuse opiniei publice colecții noi, cu tematică mult mai serioasă, care în majoritate țineau de istoria poștală.

Între timp, la propunerea Secției din Moldova a A.U.F. se încheiase un contract de colaborare cu colegii din regiunile ucrainene, situate de-a lungul Nistrului — Lvov, Ivano-Francovsk, Cernăuți, Vinnița, Ternopol, Hmelnițk și Odesa. Această colaborare s-a soldat cu organizarea unor expoziții filatelice zonale interrepublicane cu participare comună sub genericul «Bolșoi Dnestr» (Marele Nistru). Prima expoziție de această talie a avut loc la Cernăuți între 3.08—7.08, 1980. Echipa Moldovei s-a prezentat cu cel mai mare număr de exponate — 6, toate fiind recunoscute de către juriu că prezintă o mare pondere. Era și natural, căci experiența deja acumulată, atît prin participarea la diferite expoziții, cît și organizarea unor asemenea manifestații prin invitarea colegilor de interese din alte părți, nu putea să nu se răsfrîngă asupra calității exponatelor. Două dintre colecțiile prezentate la Cernăuți — «Poșta polară» (V. Vinogradov) și «Poșta maritimă sovietică» (C. Ciobanu) țineau de domeniul istoriei poștale, altele trei — «În serviciul Patriei» (E. Șamis), ««Ziua de mîine începe astăzi» (D. Fridman) și «Podurile traversează apele» (I. Krivoruc), deși tematice, prezentau însă niște studii filatelice destul de serioase.

Categoria înaltă a exponatelor din Moldova a fost remarcată și de juriu, care a acordat 4 medalii de argint și 2 — de bronz, adică, vorbind în termeni sportivi, echipa Moldovei a cîștigat cel mai mare număr de puncte, mai ales dacă ținem cont că la Cernăuți medalii în rang de aur sau vermeil nu au fost decernate nimănui.

Probabil, acest lucru i-a determinat pe reprezentanții celor 7 regiuni ucrainene și ai Moldovei, întruniți într-o ședință în ultima zi de lucru a expoziției, să decidă ca următoarea manifestare comună să aibă loc la Chișinău. Ca urmare a acestei înțelegeri, în octombrie 1981 în capitala Moldovei s-a desfășurat ediția a doua a expoziției «Bolșoi Dnestr-81», la care au

fost prezentate 37 colecții. Tematica variată a acestora, înaltul lor grad de prezentare, folosirea unui material factologic de mare rezonanță, factori confirmați și prin decernarea a 4 medalii de aur, 4 — de vermeil, 2 — de argint și 3 — de bronz argintat, au constituit iarăși o buna școală pentru acei, care la acel moment nu se încumetau să-și scoată în văzul lumii colecțiile, adunate ani de zile, lucru demonstrat la cele două expoziții din același an — cea republicană cu genericul «În viață întotdeauna este loc pentru acte de eroism» și cea orășenească, organizată cu ocazia jubileului de 10 ani de la fondarea secției filatelice Chișinău a A.U.F. Ambele au scos din anonimat nume noi de filateliști, fiecare cu viziunea sa, cu interesele sale, astfel obținîndu-se nu numai o antrenare a unor cercuri tot mai largi de colecționari în propagarea filateliei, ci și o diversificare considerabilă a tematicii abordate. Or, varietatea tematică, concepția netradițională de tratare a temei trezește întotdeauna interesul publicului nealterat deocamdata de virusul colecționării, sporind astfel posibilitatea de încorporare a noi adepți, lucru care și s-a întîmplat ulterior.

La 1.01.82 Secția Republicană din Moldova a A.U.F. număra 1361 de membri maturi și 3477 de elevi și adolescenți, și anume:

	maturi	elevi și adolescenți
Chișinău	701	2009
Bălți	223	803
Bender	109	187
Tiraspol	147	253
Rîbnița	61	45
Rezina	15	20
Drochia	5	160

Experiența acumulată a permis ca în 1982, la expoziția filatelică republicană, să se expună 38 de colecții, dintre care 12 în clasa pentru tineret. Ca urmare, odată cu lansarea ideii de participare la Expoziția V unională a tinerilor filateliști, ce a avut loc la Tallin între 24—30 mai 1982, s-a reușit să se selecteze trei exponate, care, fiind expuse printre celelalte 172 de lucrări, inclusiv ale uniunilor filateliștilor din Bulgaria, Ungaria, Germania, Cuba, Polonia, Cehoslovacia și Iugoslavia, nu s-au «pierdut», ci s-au întors acasă cu medalii. Or, fap-

tul ca atare denotă că la acea dată la Chișinău se avea grijă de pregătirea teoretică și practică a generației tinere de filateliști.

Poate prin aceasta se și explică, că la Expoziția VIII filatelică din Artec, ce a avut loc în cadrul întrunirii unionale a tinerilor colecționari în aprilie 1984, Moldova a avut 5 reprezentanți între cei 270 de invitați din toate colțurile țării, iar doi dintre ei s-au întors cu medalii de argint (Aurel Ciobanu — Chișinău și Igor Cuprianov — Drochia).

Deci, era și natural, ca în 1985, cînd la Moscova s-a desfășurat Festivalul mondial al tineretului și studenților, Comitetul organizatoric al A.U.F., dirijat de cosmonautul L. S. Diomin, sub patronatul căruia s-a organizat expoziția filatelică «Copiii sînt ziua ta de mîine, Planetă Pămînt», a invitat să participe și un exponat basarabean — «Moldova — plai înfloritor» (Aurel Ciobanu).

O nouă încercare, pe de o parte a curajului civic și a capacității de organizare, iar pe de alta — a maturizării organizației filatelice locale, a fost propunerea de a organiza în capitala Moldovei o expoziție filatelică internațională bilaterală «U.R.S.S. — Bulgaria», expoziție ce marca două decenii de colaborare a filateliștilor din cele două țări.

Desfășurarea expoziției, la care s-au expus 400 fețe de panou, a necesitat, evident, multă muncă din partea celor angajați. Pînă la urmă cele 9 zile din iulie 1984 au deveni o adevărată sărbătoare nu numai pentru colecționari, ci și pentru toți acei, care au păsit pragul Sălii Centrale de Expoziții a Ministerului Culturii, care a găzduit prestigioasa manifestare.

Ulterior filateliștii, în special cei din generația tînără, au început să-și revadă concepțiile de alcătuire a exponatelor, evitînd repetarea căilor tematice, deja fertilizate, de către confrații lor mai în vîrstă.

Sub acest aspect a fost bine primită la următoarea expoziție «Bolșoi Dnestr-86», colecția lui Aurel Ciobanu «Moldova-plai înfloritor», care, în virtutea circumstanțelor expuse mai sus, precum și a materialului filatelic utilizat, care ilustra întreaga istorie a Basarabiei, a fost distinsă cu medalia de argint.

Fiind unicul de acest fel, în același an exponatul a fost prezent la expoziția germano-sovietică «Buchen-86», unde «a

cules» medalia de aur și un premiu special al comitetului organizatoric (menționăm, că toată echipa sovietică, ce a prezentat la expoziție 27 exponate, s-a întors doar cu două medalii de aur).. Fiind prezentat la expoziția filatelică «Gionia-87» din Elveția, același exponat a fost apreciat cu mealia de argint.

Încă în 1981, în scopul atragerii unor noi membri, a măririi numărului de cercuri și cluburi, îmbunătățirii lucrului de agitație și propagandă și de organizare a expozițiilor, A.U.F. a anunțat o trecere în revistă a tuturor organizațiilor sale primare. Bilanțurile se făceau, de regulă, în ajunul unei sărbători sau a unei date jubiliare.

Dar numărul de membri ai organizațiilor primare a sporit considerabil după desfășurarea ediției a XXII a Jocurilor Olimpice de vară, eveniment imortalizat pe mai bine de 80 de mărci și colițe, sute de întreguri poștale, ștampile publicitare și comemorative, emise în U.R.S.S. Iar dacă mai adăugăm sutele de mărci poștale, apărute în străinătate, e lesne de înțeles de ce Jocurile Olimpice de la Moscova au fost un catalizator al mișcării filatelice, dîndu-i acesteia un nou imbold în dezvoltarea sa. În Moldova către 1 aprilie 1983 erau înregistrați 2467 de filateliști maturi și aproape 5000 de elevi și adolescenți.

După cum a arătat practica, unul din factorii stabilității contingentului de filateliști a fost și rămîne organizarea expozițiilor, acesta, de fapt, fiind cel mai eficient mijloc de propagandă și reclamă a mărcii poștale. Cele mai bune colecții din filialele orășenești și raionale, fiind aduse la Chișinău și prezentate în cadrul expozițiilor republicane, iar apoi propuse pentru participare la competițiile interzonale sau chiar înaintate la expoziții internaționale, constituiau un jalon de apreciere și recunoaștere a muncii depuse și a cunoștințelor persoanelor în cauză.

Evident, pentru a scoate la iveală cele mai bune exponate, pentru a atrage un cerc cît mai larg de exponenți, se cerea desfășurată o enormă muncă de organizare a expozițiilor filatelice locale — în cluburi, cercuri orășenești și raionale. După părerea noastră, datorită faptului că s-a pus accentul pe acest factor ulterior s-au obținut anumite realizări.

Iată dinamica organizării expozițiilor filatelice pe teren:

Anii	Expoziţii ale cluburilor		Expoziţii orăşeneşti	Expoziţii raionale
	în oraşe	în zonele rurale		
1979	6	4	2	4
1980	11	9	5	6
1981	10	11	7	4
1982	12	14	5	5
1983	13	16	6	7

Posibil, toată activitatea întreprinsă pînă la desfăşurarea trecerii în revistă a organizaţiilor locale, a şi permis Moscovei să declare la finele lui 1981 că printre cele trei republici învingătoare este şi Moldova.

Şi aici nu putem să nu menţionăm, că la organizarea cît mai amplă a activităţii au contribuit în mare măsură acţiunile de propagandă a filateliei, întreprinse în mod activ între anii 1972—1985 de către sectorul respectiv al Secţiei. Astfel, pe parcursul acestei perioade în presa republicană şi în revista «Filatelia S.S.S.R.» (Moscova) au fost publicate circa 3000 de articole, corespondenţe, reportaje şi informaţii pe teme filatelice, iar la TV naţională au fost transmise 72 reportaje despre activitatea colecţionarilor basarabeni. În această perioadă la Chişinău a fost editată şi cartea «Volşebnoe ocno» («Fereastra fermecată») — o ediţie de popularizare a mărcilor cu tematică moldavă.

Însă după Congresul V al A.U.F., adică de prin 1985, a început declinul în mişcarea filatelică. Problemele apărute în sferele economică, politică şi socială nu puteau să nu se răsfrîngă şi asupra filateliei. La toate acestea a influenţat şi politica de editare a mărcilor în U.R.S.S.: mărirea considerabilă a numărului de emisiuni, scumpirea produselor filatelice, editarea mărcilor în coli mici şi cu tiraje reduse, de multe ori însoţite de viniete nu prea reuşit plasate. Se înteţiseră şi cazurile de furnizare neregulată şi scumpire a mărcilor din alte ţări.

Trecerea întreprinderilor şi aşezămintelor culturale la autogestiune au creat probleme în ce priveşte asigurarea cluburilor şi cercurilor cu încăperi pentru lucru şi organizarea întîlnirilor, mai ales la nivel raional şi orăşenesc, au creat dificultăţi în ceea ce priveşte desfăşurarea expoziţiilor.

Toate acestea au avut ca rezultat scăderea cointeresării filateliştilor de a-şi păstra calitatea de membru al A.U.F., ba chiar unii şi-au pierdut şi interesul faţă de colecţionare.

Se preconiza ca problemele apărute să fie soluţionate de către Congresul VI al A.U.F. din octombrie 1989. Dar deşi el a acceptat acordarea unei independenţe largi organizaţiilor locale, reorganizarea Secţiilor republicane în uniuni ale filateliştilor cu statutele lor proprii şi posibilităţi de a rezolva în mod direct problemele financiare, relaţiile internaţionale, componenţa şi ordinea alegerii organelor de conducere, statelor, declinul în mişcarea filatelică nu a mai putut fi stopat.

La toate acestea, fără îndoială, a contribuit şi situaţia social-politică nouă, apărută în Moldova în anii 1988—1989. Printre masele de emigranţi s-au pomenit şi mulţi filatelişti versaţi, cu colecţii prestigioase. Unii au ajuns în Vest, alţii— în Est, colecţiile odată cunoscute la Chişinău făcîndu-şi apariţia ba prin Germania, Israel, S.U.A., Rusia sau Ucraina.

Este şi acesta un indiciu al vremurilor pe care le trăim, vremuri devenite grele nu numai pentru filatelia basarabeană.

Constantin CIOBANU

ŞTIAŢI CĂ ...

Odontometrul a luat naştere în anul 1866?

La 12 ani după apariţia primelor mărci dantelate în lume este publicat, în decembrie 1866, în revista «Le timbre post», un articol semnat de dr. Magnus (alias dr Legrand), care atrăgea atenţia asupra diferenţelor de danteluri.

Propunerea era să se indice cu o cifră numărul de dinţişori, aflaţi pe latura orizontală, şi cu o altă cifră — pe cei aflaţi pe latura verticală. Avînd în vedere dimensiunile variabile ale mărcilor, autorul indică o anumită lungime, de 2 cm, care corespundea cu înălţimea cea mai des întîlnită la mărcile poştale. Pentru identificarea lesnicioasă a dantelurii s-au propus linii formate dintr-o serie de puncte negre, corespunzînd cu dinţişorii de perforare a mărcilor.

Aceasta este actul de naştere al odontometrului, folosit astăzi de zeci de mii de colecţionari.

CÎTE CEVA DESPRE PRIMELE MĂRCI POŞTALE MOLDOVENEŞTI

Colecţionarii străini au aflat de existenţa ««Capetelor de bour» abia în anul 1862 din prima ediţie a catalogului Mount Brown, dar nici aici marca de 27 parale nu figura, ci doar restul trei valori.

Abia dupa zece ani de la retragerea ei din circulaţie, în anul 1868, o revistă filatelică germană menţionează existenţa primei noastre mărci de 27 parale. Un an mai tîrziu, în anul 1869, filatelistul Legrand, în lucrarea sa binecunoscută şi de filateliştii români «Timbres de Moldavie et Roumanie», descrie în mod complet toate cele patru valori ale primei noastre emisiuni.

În anul 1880 preţul «Capetelor de bour» (indiferent care dintre ele) era de 20 lei aur. Cel puţin acesta era preţul oferit de negustorii de mărci poştale din acele vremuri. Dupa alţi 12 ani, în 1892, preţul era deja diferit de la o valoare la alta şi, desigur, era de-acum mult mai mare. Astfel, pentru marca de 27 parale (neobliterată sau obliterată) se cerea nu mai puţin de 250 franci aur, pentru cea de 54 de parale — 100 franci aur, pentru marca de 81 de parale — 350 franci aur, iar pentru cea de 108 parale — 140 franci aur.

O creştere vertiginoasă a valorii lor se înregistrează peste alţi cinci ani, în 1897, cînd se face şi o diferenţiere în ce priveşte starea lor, obliterată sau neobliterată. Astfel, preţul pentru 27 parale era de 1800 franci aur neobliterată si de 600 franci aur — pentru cea obliterată; 54 parale: neuzat 400, uzat — 250 franci aur; 81 parale: neuzat 10000, uzat — 6000 franci aur; iar pentru 108 parale: neuzat — 7000, uzat — 3200 franci aur.

Datorită desenului lor simplu, «Capetele de bour» au intrat în atenţia falsificatorilor de mărci poştale. Sunt cunoscute falsurile lui Moroiu şi multe altele dupa aceea. În străinătate au fost celebre falsurile de 27 şi 81 de parale ale celui mai mare falsificator de mărci poştale al tuturor timpurilor — francezul corsican Jean de Sperati.

ŞTAMPILOGRAFIE POŞTALĂ. REPUBLICA MOLDOVA: 1950—1995

De nimic nu poţi fi sigur pentru toată viaţa, tot ce poţi face este curajul şi puterea să încerci ceea ce crezi că e bine. Se poate întîmpla să iasă prost, dar cel puţin ai conştiinţa că ai încercat să faci ceva.

IRVING STONE «Bucuria vieţii»

INTRODUCERE

Este cunoscut faptul că în exploatarea poştală ştemplul a intrat în uz cu mult înaintea mărcii poştale.

Eminentul cercetător Kiriac Dragomir în clasica sa monografie «Ştampilografie poştală (România: 1822—1910)», face o sumară trecere în revistă a celor mai importante momente din evoluţia ştampilelor poştale, menţionînd, printre altele, că primul ştemplu datat din lume a fost întrodus în aprilie 1661 de către col. Henry Bishop, director general al poştelor din Marea Britanie.

În cadrul larg al filateliei, ramura de colecţionare şi de studiu în care atenţia se îndreaptă în primul rînd asupra ştampilelor, ca elemente de reflectare a circulaţiei poştale, este marcofilia, obiectul căreia — ştampila — este luat cu accepţia de **semn, amprentă, inscripţie, urmă, emblemă** (Fig. 1.), pe care o lasă instrumentul cu care se execută obliterarea (ştampilarea) pe trimiterile poştale, inclusiv pe mărcile poştale utilizate pentru francarea corespondenţei.

Colecţionarea pieselor poştale cu amprentele celor mai diferite ştempluri, deci colecţionarea ştampilelor poştale a făcut paşi timizi, pentru ca în ultimele decenii interesul pentru acest mod de colecţionare să crească vertiginos.

În perioada de început a filateliei ştampila era practic nelipsită din albume şi colecţii, întrucît decenii de-a rîndul mărcile se colecţionau aproape numai în stare obliterată. Mărcile purtau toate ştampilele, dar acestea marcau numai o prezenţă «secundară», întrucît atenţia, interesul filatelistului nu erau

centrate asupra lor. Mult dacă li se cerea să fie curate și citețe. Și nu erau puțini acei care preferau ca prezența ștampilelor pe marcă să se limiteze la un fragment de amprentă, atingînd numai un colțișor al mărcii și lăsînd cît mai liberă imaginea acesteia. Era, deci, firesc că soarta mărcii obliterate se reducea la desprinderea de pe «suportul» ei, ștampila căzînd cu totul pe un plan secund, căruia fragmentarea îi răpea orice posibilitate de a prezenta un interes efectiv.

Odată cu conturarea unei atenții mai mari pentru atractivitatea grafică a ștampilelor, filateliștii încep să se oprească mai mult asupra lor.

Stampilele poștale se bucură de foarte multă vreme de atenția colecționarilor. Primul colecționar, în același timp autorul unei lucrări consacrate ștampilelor poștale, poate fi considerat funcționarul poștal irlandez John Bourke. În anul 1774 el a publicat lucrarea intitulată «A Collection of the Impressions to be made on every Skin, or piece of Vellum or Parchment, or every sheet of Paper, in manner and form as hereinfater expressed». (Colecție de ștampile imprimate pe orice piele, bucată de pergament și hîrtie în maniera și forma prezentate mai jos).

De altfel, din exercițiul poștal rezultă game întregi de ștampile, care atrag atenția filateliștilor, devenind ele însuși obiect de colecționare ca atare.

Dar pe lîngă elementele de natură grafică și estetică, ștampilele au început să mai fie căutate și pentru însăși indicațiile lor de circuit poștal; obliterări din localități cu trafic poștal redus și, deci, rar întîlnite, ștampilele marcînd utilizarea mărcilor în condiții de excepție; ștampile de agenții sau de bord (maritime, fluviale); ștampile de ambulanțe poștale, zboruri aeriene etc. Acestora li se adaugă cele «indicative», care semnalizează anumite aspecte de serviciu; ștampile de redirijare pe parcurs, ștampile tip «Taxă», «T. P.», de francare insuficientă, de prezentare tîrzie și cîte altele. Toate acestea oferă colecționarului un orizont atractiv, plin de surprize și de farmec.

Sub aspectul îmbinării lor cu contextul istoric, ștampilele constituie, fără îndoială, trăsătura de unire, veriga de legătură între scrisoare (cu sau fără francatură) și momentul în care a circulat. În aceste condiții ștampila este o mică reflectare a epocii.

Republica Moldova, în actualele ei hotare, are o suprafață de 33,7 mii km pătrați, fiind situată între următoarele puncte

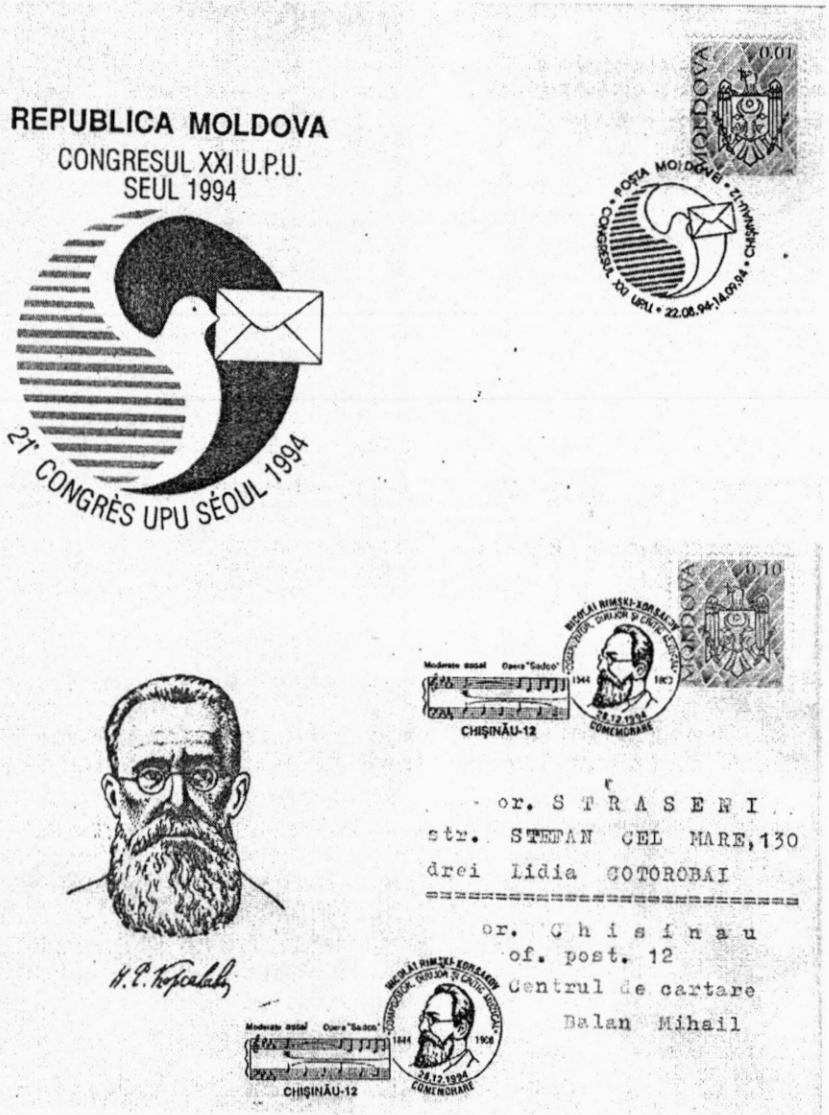

externe: La Nord 48° latitudine nordică (s. Naslavcea, r-l Ocniţa), la Sud — 45° latitudine nordică (s. Giurgiuleşti, r-l Vulcăneşti), la Vest — 26° 30′ longitudine estică (s. Criva, r-l Briceni), la Est — 30° 05′ longitudine estică (s. Palanca, r-l Ştefan Vodă). Teritoriul ei se întinde de la Nord la Sud pe o distanţă de 350, de la Vest la Est — pe 150 km.

Moldova este împărţită administrativ-teritorial în 40 de raioane sătești, are 21 oraşe, 45 orăşele şi 1658 localităţi rurale.

Cel mai timpuriu ştemplu poştal, aplicat pe teritoriul actual al Republicii Moldova, despre care s-a semnalat în literatură de specialitate, a fost o ştampilă de formă ovală (30/33 mm), care avea în imagine un scut dreptunghiular, cu capul de bour. Scutul e timbrat de o coroană închisă, iar doi delfini afrontaţi înconjoară scutul.

Legenda prevede denumirea principatului, în majuscule chirilice şi în partea opusă denumirea biroului poştal în chirilice cursive: «PRINCIPAT»(ul) MOLDOVEI» (sus) şi «BIROUL POŞTAL T. KAHUL». Cornul poştal înserează anul 1858. Ştampila a fost aplicată la Cahul.

Istoria plaiului moldav, scrisă pe răbojul vremii, este destul de complicată. După cum se ştie, în conformitate cu tratatul de pace semnat la 29 decembrie 1792 la Iaşi la Rusia a fost alipit teritoriul dintre Bugul de Sud şi Nistru, o parte a căruia intră în prezent în componenţa R. Moldova. În baza tratatului de pace, semnat la Bucureşti (16 mai 1812), Turcia a cedat Rusiei teritoriul dintre Prut şi Nistru cu cetăţile Hotin, Bender, Akkerman (Cetatea Albă), Chilia şi Ismail. Acest ţinut a primit mai tîrziu denumirea **BASARABIA.**

În urma războiului ruso-turc din Crimeea şi semnării tratatului de pace de la Paris (1856), judeţul Ismail şi o parte din judeţele Akkerman şi Çahul s-au întors în sînul Principatului Moldovei. După războiul ruso-turc din a.a. 1877—1878 partea de Sud a Basarabiei a fost retrocedată Rusiei.

Teritoriile s-au văzut reîntregite abea la 1 decembrie 1918, anul Marii Uniri, însă la 28 iunie 1940 trupele sovietice în urma unui ultimatum, înaintat de Guvernul de la Moscova, favorizat de împrejurările politice ale timpului şi argumentul forţei, au ocupat din nou teritoriul dintre Nistru şi Prut.

Vedem, deci, că istoria acestui teritoriu este atît de încurcată şi împletită, şi cere eforturi serioase pentru elucidarea situaţiei cu privire la folosirea ştampilelor poştale. Astfel, pi-

nă la ora actuală nu s-a publicat nimic privitor la ştampilele ruseşti, aplicate în Basarabia de la 1812 pînă la 1918.

Sunt foarte puţine sursele, care elucidează modul de aplicare, tipurile ştampilelor româneşti în teritoriile dintre Nistru şi Prut între anii 1918—1940 şi 1941—1944.

Şi absolut nimic nu s-a publicat privitor la ştampilele sovietice, folosite în raioanele din stînga Nistrului. Mai există şi alte pete albe, care urmează să fie elucidate.

Ştampilele sovietice aplicate pînă în 1994, îşi au obîrşia din îndepărtatul an 1938, cînd a avut loc o restructurare esenţială a formei şi textului acestora. Ordinul nr. 148 din 19 februarie 1938 al Comisariatului popular al comunicaţiilor al U.R.S.S. «Cu privire la confecţionarea ştampilelor poştale cu emblema secera şi ciocanul, steluţa cu cinci raze şi literele «C.C.C.P.» prevedea ca emblemele şi abreviatura «CCCP» să fie situate în cadrul cercului în diferite locuri. Dar ulterior printr-o dispoziţie specială din 20 aprilie 1938 a fost determinat locul situării emblemelor: secera şi ciocanul în cadrul steluţei cu cinci raze, iar însăşi steluţa în partea de sus a ştampilei între abreviatura «CCCP»: în stînga — «CC», în dreapta — «CP». Forma şi textul ştampilelor s-a păstrat mai bine de 50 de ani, practic pînă la scoaterea lor din uzul poştal. Unele schimbări ţin doar de caracterele garniturilor de litere şi situarea textelor, forma şi mărimea steluţei, secerei şi ciocanului, precum şi a abreviaturii.

PRINCIPALELE TEXTE ALE ŞTAMPILELOR SOVIETICE

În corespundere cu regulamentul poştal pe ştampile s-a indicat denumirea localităţii şi numărul oficiului poştal (dacă în localitatea dată nu este unicul. Bunăoară, Chişinău-15). Pe lîngă denumirea localităţii se indică şi zona aflării ei (republica, uneori raionul), în cazul cînd aceeaşi denumire se întîlneşte şi în alt raion al Moldovei. Regulamentul prevedea, că pentru localităţile, situate în republicile unionale textul ştampilei să fie bilingv, adică în limba rusă şi limba populaţiei băştinaşe a republicii. Făcînd analiza ştampilelor aplicate la început în cadrul R.S.S. Moldoveneşti, iar ulterior şi în R. Moldova, vom vedea că acest deziderat, la prima vedere nu prea important, dar în realitate cu o mare pondere politică, nu a fost respectat deloc, ştampilele fiind confecţionate doar într-o singură limbă — cea rusă.

În ultimii ani oficiile poştale din aeroporturi au folosit ştampile calendaristice de o formă specială: sub abreviatura «CCCP» şi steluţă era situat conturul unui avion. De obicei aceste ştampile conţineau şi cuvîntul «Аэропорт» (Aeroport). (Fig. 2.)

Originale sunt şi ştampilele vagoanelor poştale, care au indicate începutul şi capătul rutei, pe care circula vagonul poştal. (Fig. 3).

Introducerea unor ştampile noi, scrise cu caractere latine şi care să reflecte denumirea adevărată a localităţilor basarabene, a necesitat perfectarea modelului nou al ştemplului, care să conţină în mod obligatoriu textul «Poşta Moldova» — pentru ştampilele confecţionate iniţial, şi «Poşta Moldovei» — pentru cele comandate în jumătatea a doua a anului 1994 şi mai tîrziu. Specificarea dată a fost necesară, deoarece privind Harta generală a R. Moldova, cartografiată cu grafia latină de către prof. dr. Răsvan O. Stroe şi de prof. dr. Florina Bran, Ed. I.M.C.O. Chişinău, şi Harta administrativă a României de acad. prof. dr. Victor Tufescu, Ed. did. şi ped., R.A. 1992, cît şi Indicatoriul alfabetic al localităţilor din R.P. România, Ed. de stat pentru literatură ştiinţifică, Buc., 1954, se poate observa că multe localităţi din R. Moldova şi din România au aceeaşi denumire. Din cele 881 de aşezări din Basarabia, 196 au denumiri comune pe harta Moldovei şi a României.

Spre exemplificare enumerăm în ordine alfabetică cele 196 de sate, comune, oraşe cu aceleaşi nume de o parte şi de alta a Prutului: Albina, Albota, Aluniş, Antoneşti, Băcioi, Bădiceni, Bălăbăneşti, Bălăşeşti, Bălcăuţi, Bălţata, Biruinţa, Bîrnova, Bobeica, Bogdăneşti, Bogzeşti, Boteşti, Bozieni, Brăneşti, Brătuleni, Brezoaia, Brînzeni, Broşteni, Bucuimeni, Budăi, Budeşti, Bugeac, Bujor, Bulboaca, Bumbăta, Bursuceni, Butuceni, Calfa, Cantemir, Capaclia, Călăraşi, Călineşti, Căţăleni, Căuşeni, Căzăneşti, Chetrosu, Chirca, Chirileni, Chişinău, Chiţcani, Cîmpeni, Cîrpeşti, Climăuţi, Codreni, Colibaş, Congaz, Copăceni, Corbu, Corjăuţi, Cornesti, Costeşti, Criva, Dîngeni Dobruşa, Doina, Drăgăneşti, Drăguşeni, Dubova, Dumbrăviţa, Feteşti, Filipeni, Floreşti, Frasin, Frumuşica, Funduri, Gălăşeni, Găleşti, Geamăna, Gîrbova, Glăvani, Glina, Glodeni, Grădişte, Grigoreşti, Grozeşti, Hănăşeni, Hîrtop, Horăşti, Horodişte, Ivancea, Izvoare, Jevreni, Jura, Larga, Lazur, Lărguţa, Lipoveni, Lozova, Lunga, Malcoci, Manta, Măcăreşti, Măgurele, Mălăieşti, Mărculeşti, Mereni, Micleşti, Mihăileni, Mîndreşti, Moara-Nouă, Neg-

rea, Negreşti, Negureni, Nemţeni, Obreja, Ocniţa, Olăneşti, Oneşti, Onişcani, Oracu, Orhei, Paşcani, Petreni, Petreşti, Pîrliţa, Plop, Plopi, Pogăneşti, Poiana, Popeşti, Prajila, Prodăneşti, Puţintei, Racovăţ, Răscăieţi, Recea, Rediu, Roşcani, Roşu, Rotari, Rotunda, Ruseni, Ruseşti, Sadova, Satu-Nou, Sauca, Sălcuţa, Sarata, Sărăteni, Scăieni, Schineni, Scorţeni, Sculeni, Seliste, Sineşti, Sireţi, Slobozia, Stăuceni, Stolniceni, Sturzeni, Şipoteni, Şoldăneşti, Ştefan Vodă, Ştefăneşti, Tătăreşti, Teliţa, Teţcani, Tighina, Tîrnova, Toceni, Tochile, Todireşti, Topalu, Trifeşti, Ulma, Ulmu, Ţînţăreni, Ungheni, Ursoaia, Valea Adîncă, Valea Mare, Varniţa, Văleni, Varatic, Văratic, Văscăuţi, Viişoara, Vorniceni, Zorile.

Din această prezentare putem afirma cu certitudine că avem o toponimie comună, ce s-a menţinut în Basarabia timp de 161 de ani de stăpînire rusească.

Analizînd cu atenţie numele unor aşezări de pe teritoriul R. Moldova, constatăm că unele denumiri româneşti au fost rusificate prin schimbarea (adăugarea) la rădăcina numelor a sufixului (terminaţiei) «evca», «ova» sau «ovca» (Alexeevca, Cneazevca, Grigorievca, Colibabovca, Sturzovca, Antonovca, Bogdanovca etc.)

Din cele 77 de localităţi care se află în partea stîngă a Nistrului, Transnistria, doar 37 şi-au mai păstrat denumirea românească. În partea dreaptă a Nistrului există 85 de localităţi cu denumire rusească. Cu toată tendinţa de schimbare în toponimia românească, tot au mai rămas toponime comune pe tot cuprinsul românesc «de la Nistru pînă la Tisa», ca o dovadă a unităţii şi a continuităţii noastre şi prin toponimia în spaţiul Carpato—Danubiano—Pontic.

Înlocuirea ştampilelor sovietice nu a putut fi realizată în termen restrîns din motive atît economice, cît şi politice:

a) Unica uzină specializată în producerea ştampilelor poştale din fosta U.R.S.S. era situată în inima Uralului — oraşul Permi.

Rusia, după schimbările de ordin politic, care le-a suferit în urma dezmembrării U.R.S.S. avea ea însăşi necesitatea imperioasă de a înlocui ştampilele. Or, uzina din Permi nu era în stare să satisfacă în deplină măsură solicitările Moldovei.

b) Apoi au intervenit şi aspecte politice. Se ştie, că zona industrială din Ural, din care face parte şi oraşul Permi, a susţinut activ Tiraspolul în timpul conflictului armat, finanţînd trupele de mercenari ruşi şi ucraineni. Făcînd din aceste considerente anumite condiţionări, uzina din Permi a tărăgănat executarea comenzilor, deja acceptate, la infinit.

c) Mai tîrziu pe aceeaşi poziţie s-a postat Banca de Stat a Rusiei, care a sistat transferările bancare între Moldova şi Rusia, blocînd astfel executarea oricăror comenzi, inclusiv a celei pentru ştampile.

Situaţia creată i-a impus pe responsabilii de la «Poşta Moldovei» să caute soluţii rezonabile. Pentru a urgenta schimbarea ştampilelor, s-a purces la confecţionarea lor la unele uzine din Chişinău. Ca urmare noile ştampile, introduse în uzul poştal pe parcursul anilor 1993—1995, au deosebiri esenţiale. Astfel, cele produse la uzina din Permi se deosebesc prin stilul lor strict, repartizarea simetrică a textelor, avînd, în principiu, aceeaşi mărime — 30 mm în diametru.

Cele confecţionate la Chişinău, însă, variază între ele, avînd în temei două deosebiri cardinale, provenite din motivul că pentru a simplifica procedura de fabricare s-a aplicat înlocuirea plăcii imprimante de la capul ştemplului, mecanismul rămînînd cel de la ştemplul sovietic. Incompetenţa executorilor a creat o mulţime de situaţii, ce pot fi specificate prin următoarele:

a) textul, ce indică denumirea localităţii, nu este situat simetric faţă de cifrele, ce indică data, dar sub un unghi de 30—60°, deci apare într-o coastă a ştampilei (Fig. 4);

b) ştampilele vechi, fiind calculate pentru 15—25 de ani de funcţionare, nu au cifra «9» în coloana a cincea, ori «3», «4» etc. în coloana a şasea a mecanismului de cifre. Din aceste considerente, chiar fiind schimbată placa imprimantă cu denumirea localităţii în transcripţie română, aplicarea ştampilei devine problematică, deoarece nu poate fi indicat anul folosirii ştampilei. (Fig. 5).

Fenomenul se explică simplu: poşta sovietică producea ştampile poştale de zi pentru 15—25 de ani. Astfel, în perioada anilor 1973—1976 în Moldova au fost schimbate majoritatea ştampilelor, cele noi avînd montate în mecanism la capitolul anilor cifre pînă la «89», după care se presupunea, probabil, că va urma înlocuirea lor. Situaţia social-politică din U.R.S.S. din perioada anilor 1989—1990 a făcut imposibilă această renovare, ştampilele rămînînd în exploatare şi după expirarea termenului de folosire a lor, în locul cifrei «93», ce ar indi-

ca anul aplicării, fiind «—3», «03», sau «3», fapt, care denotă că cifra «9» lipseşte din mecanism.

Probabil, din neatenţie ştampilele cu asemenea neregularităţi au fost puse în circuit poştal, avînd deja mecanismul incomplet dotat cu cifrele necesare.

Marea varietate a tipurilor de ştampile aplicate pe corespondenţa tranzitată prin unităţile administraţiilor poştale, diferenţierea însuşi a acestor unităţi, modalităţile diferite de aplicare a ştemplurilor şi alte elemente, care pot ajuta la caracterizarea unei ştampile poştale, fac absolut necesară adoptarea nomenclaturii unitare pentru descrierea ştampilelor poştale.

Prezentul studiu este o încercare de sistematizare şi descriere a ştampilelor, ce s-au aplicat în hotarele Moldovei în perioada anilor 1950—1995, adică pînă la introducerea ştampilelor de tip nou, necesitate apărută în urma schimbărilor socio-politice din R. Moldova, fenomen care a necesitat retragerea din circulaţie a ştampilelor unei ţări, care nu mai există pe harta politică a lumii.

Fig. 1

Fig. 2.

Fig. 3.

Fig. 4.

Fig. 5.

CLASIFICAREA GENERALĂ A ŞTAMPILELOR POŞTALE

I. Levitas în cartea sa «Bazele filateliei practice»[1], referindu-se la funcţionalitate, considera că ştampilele poştale pot fi împărţite în trei grupe mari, şi anume:

a) principale;
b) de plată;
c) suplimentare, auxiliare, de serviciu.

În prima grupă autorul include ştampilele poştale obliterante obişnuite (de zi), speciale de zi, prima zi a emisiunii, şi toate celelalte, dacă acestea indică locul obliterării şi cu ele se anulează mărcile.

La grupa a doua sunt atribuite ştampilele franco, ştampilele maşinilor de francare, ştampilele supratăxă cu suma inserată în mod manual sau cu suma gravată pe ştampilă etc.

Din grupa a treia fac parte ştampilele, ce indică locul expedierii (dar care nu obliterează marca), de tranzitare a corespondenţei, ştampilele de obliterare preventivă, precum şi cele comemorative (necalendaristice). Acestei categorii îi sunt atribuite şi diferite ştampile suplimentare, folosite în scopuri speciale (pe expedierile poştale ale diferitor genuri de telecomunicaţii): poşta feroviară, fluvială, maritimă, auto, aeriană, ştampilele de tipul «Transportat cu spărgătorul de gheaţă «Arctica», «Expediat cu aerostatul», «Sosit cu motodeltaplanul» etc.

O cercetare exhaustivă a evoluţiei tipurilor de ştampile de zi cu dată ar putea constitui — ea însuşi, — subiectul unui studiu independent, cu o valoare informativă deosebita, temă care depăşeşte cu mult delimitarea lucrării de faţă.

Ştampila poştală calendaristică contemporană, de obicei, constă din dată şi denumirea localităţii, unde se află oficiul poştal, ce aplică ştemplul. Ştampila este folosită pentru obliterarea mărcilor pe expedierile poştale, cu ea se ştampilează mandatele poştale, chitanţele, reestrele, etichetele cu adrese la sacii poştali şi multe alte documente, legate de transportarea poştei (schimbul poştal).

Ştampilele sovietice, aplicate în perioada studiată, au gravat în partea de sus abreviatura **CCCP**, secera şi ciocanul pe fundalul unei steluţe cu cinci raze, iar în partea de jos, pe circumferinţă — denumirea oficiului poştal, locul aflării lui, numărul ce i s-a conferit şi indicele — litera de specificare.

[1] I. I. Levitas — «Bazele filateliei practice». Moscova, 1986.

Dacă în localitatea dată sunt cîteva oficii poştale, apoi pe ştampilă se indică şi numărul oficiului respectiv, uneori cu un element suplimentar de specificare (Fig. 6). Ştampila are montat un mecanism ce conţine cifre şi care permite să se schimbe data, luna, anul, iar la unele tipuri de ştempluri — şi ora, adică se indică timpul exact de aplicare a ştampilei. .

Ştampilele poştale, folosite în oficiile poştale din Republica Modova, şi care fac obiectul studiului de faţă, după părerea noastră, pot fi clasificate după mai multe criterii, fiecare dintre ele avînd aceeaşi importanţă şi valoare filatelică, şi anume:

a) clasificarea ştampilelor după funcţionalitate;
b) clasificarea ştampilelor după formă;
c) clasificarea ştampilelor după modul de aplicare (vezi tabelul 1).

Anume după aceste criterii şi sunt sistematizate ştampilele poştale, grupate pe compartimente — la început fiind descrise cele aplicate în oraşele de subordonare republicană (Chişinău, Bălţi, Bender, Tiraspol), apoi în continuare cele din raioanele rurale, acestea fiind plasate în ordine alfabetică. Compartimentele sunt stabilite după principiile de funcţionalitate, acesta fiind considerat principalul, după părerea autorului. Însă în cadrul compartimentului descrierea ştampilelor se face cu specificarea după formă şi modul de aplicare.

În diferitele tipuri de ştampile caseta pentru dată are, în cele mai multe cazuri, una din delimitările arătate în continuare, fiind unul din criteriile determinative ale formei:

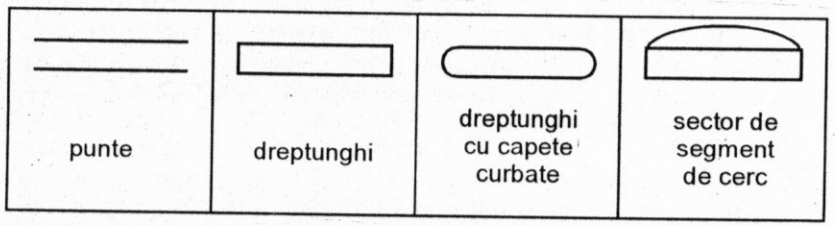

Propunem următorul model de descriere a ştampilelor:

Ştampilă monocirculară fără elemente grafice, cu punte pentru dată.

Ştampilă monocirculară cu elemente grafice, cu casetă dreptunghiulară cu capete curbate pentru dată.

Din punct de vedere tehnic se cer făcute câteva precizări: dimensiunile ştampilelor sunt exprimate în milimetri. Lungimea unei ştampile, în cazul când aceasta nu este rotundă, reprezintă distanţa de la punctul extern din partea stângă până la cel din partea dreapta, iar înalţimea ei se măsoară de la extremitatea din partea de sus a ştampilei până la cea din partea de jos. Printr-un vechi consens internaţional al filateliştilor de pretutindeni, exprimarea cifrica a dimensiunilor unei ştampile arată întotdeauna mai întâi lungimea şi dupa aceea înălţimea ei, chiar dacă ştampila este mai înaltă decât lungă.

Considerăm că propunerile de clasificare, expuse în paginile ce urmează, sunt perfectibile şi vom fi recunoscători pentru orice îmbunătăţire, comunicată de filatelişti sau de alte persoane interesate. În acelaşi timp credem că o atare clasificare, generalizată şi definitivată cu aportul celor cointeresaţi, ar oferi tuturor iubitorilor filateliei un instrument de lucru, a cărui lipsă actuală ar putea fi înlăturată în viitor prin definitivarea unor criterii de clasificare şi a codificării ştampilelor poştale, cele ce urmează putând fi considerate ca bază de discuţie în acest scop.

A. CLASIFICAREA ŞTAMPILELOR DUPĂ FUNCŢIONALITATE

Criteriul funcţionalităţii unei ştampile poştale rezultă din interpretarea destinaţiei pe care ştampila în cauză o are în ansamblul exploatării poştale. Privite sub acest unghi, ştampilele care fac obiectul lucrării de faţă, pot fi clasificate în felul expus în continuare.

CLASIFICAREA GENERALĂ A ȘTAMPILELOR POȘTALE

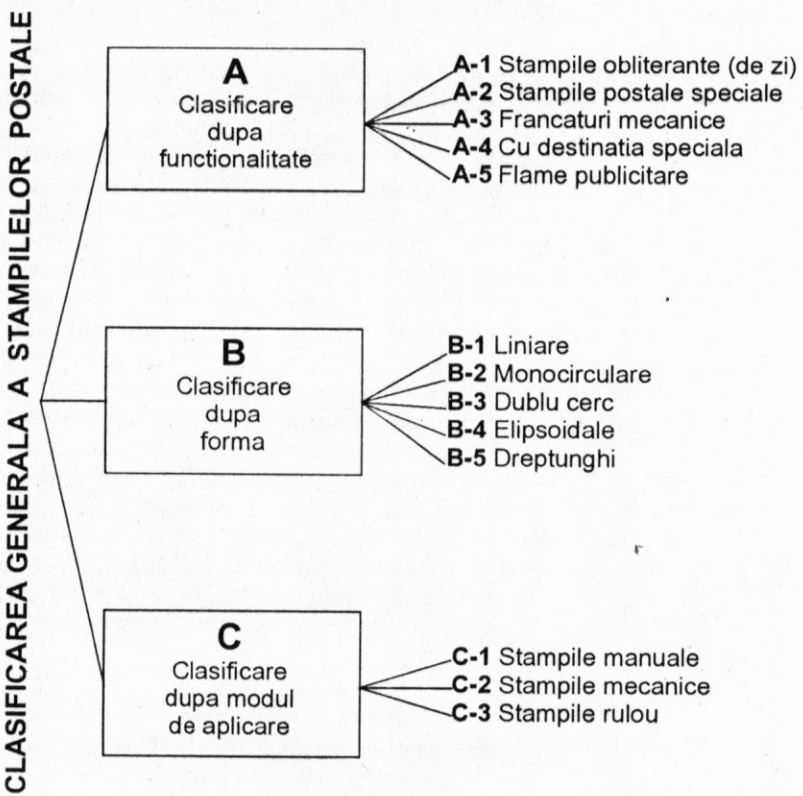

ȘTAMPILELE POȘTALE OBLITERANTE (DE ZI)

Acest tip de ștampile poștale, numite și calendaristice sau de zi, este comun tuturor categoriilor de unități poștale din Republica Moldova. Elementele obligatorii ale ștampilelor poștale din categoria respectivă sunt: denumirea localității în care funcționează unitatea poștală respectivă și data aplicării acestei ștampile pe trimiteri sau alte documente poștale, iar construcția acesteia asigură manevrabilitatea prin elemente mobile (pentru dată), în însuși corpul ștampilei.

Ștampilele de acest tip se folosesc, în mod obișnuit, pentru obliterarea permanentă a tuturor categoriilor de trimiteri poștale.

În articolul 115 al Regulilor Poștale, adoptate de catre Ministerul de comunicatii al U.R.S.S. prin ordinul nr. 572 din 30 septembrie 1949, se specifica că «ștampilele obliterante se folosesc pentru anularea mărcilor și pentru a arăta pe expedierile poștale, pe chitanțe și documente locul și data recepționării, trimiterii, primirii și eliberării acestora».

Ștampilele calendaristice se folosesc de asemenea și ca ștempluri de control, care indică locul și timpul sosirii corespondenței la adresa destinatarului. Pe scrisori ștampila de sosire se pune, de regulă, pe spatele plicurilor, iar pe cărțile poștale — pe fața unde este scrisă adresa.

Conform Regulilor Poștale, mărimea ștampilelor obliterante era de 25 mm în diametru, iar pentru republicile naționale — 30 mm.

Articolul 117 al Regulilor Poștale prevedea ca pe ștampilele produse pentru întreprinderile poștale, aflate pe teritoriul republicilor naționale, denumirea întreprinderii se indica în 2 limbi: în partea stângă — în limba rusă, în partea dreaptă — în limba națională.

Un alt articol, 121, prevedea ca în centrele republicane (pentru Moldova — orașul Chișinău) și orașele de subordonare republicană (respectiv, orașele Bălți, Bender, Tiraspol) întreprinderile poștale urmează să aibă ștampile obliterante cu indicarea orei.

Regulamentul specifica și modelele amprentelor pentru toate tipurile de întreprinderi poștale: orășenești, sătești, în două limbi, pentru vagoanele poștale, cu și fără numerație.

Ștampilele aplicate în perioada anilor 1950—1995, având funcția de datare și localizare, cuprind denumirea localității,

data (ziua, luna, anul şi ora, marcate cu cifre arabe) şi o anumită literă de specificare, specificând diversele sectoare ale oficiului poştal respectiv. Ca urmare ele au mai multe destinaţii şi funcţii — de datare în cazul aplicării pe timbru, şi totodată de localizare (geografică), atestând localitatea de expediţie; în afară de aceasta ele pot fi folosite şi ca ştampile, care atestă expedierea scrisorii (se aplică alături de francatura corespondenţei), de remitere a corespondenţei (ştampila se aplică pe verso corespondenţei) sau ca ştampile oficiale (de exemplu, pe chitanţele scrisorilor recomandate).

În sensul acestei afirmaţii citäm în continuare unele din cele mai uzuale tipuri de ştampile de acest fel, în construcţia cărora intra în mod obligatoriu denumirea ţării respective, în cazul dat **CCCP**, şi alte componente geografice — republica, raionul (Fig. 7); există ştampile, care cuprind şi altele, care nu cuprind, numărul de cod poştal al localităţii respective (Fig. 8). În fine, există ştampile de zi cu dată, în care este arătată şi ora la care a fost aplicată (Fig. 9).

Toate diferenţierile tipologice menţionate nu epuizează nici pe departe diferenţierea enormă — din punct de vedere al studiului filatelic — existentă între diferite tipuri de ştampile de zi cu dată, ci caută doar să ilustreze posibilităţile folosite de administraţia poştală la fabricarea ştampilelor obliterante.

Fig. 6

Fig. 7

Fig. 8

Fig. 9

(Va urma)

Constantin CIOBANU

CATALOGUL

MĂRCILOR POŞTALE ALE REPUBLICII MOLDOVA, emise în anii 1993—1995

1993, 3 iulie **FAUNĂ PROTEJATĂ. ŞERPI.**

Ofset. Machete: W. Hartwig. Hîrtie cretată. Dantelat 13 1/2. Format 25,5×40,5 mm. Mărcile Nr. 50—53 s-au tipărit în coli mici de 4 blocuri a cîte 4 mărci, celelalte valori — în coli de cîte 16 şi 40 de mărci. Tipărite la Imprimeria Graficas Jorcar, Spania.

50	3.00	(rub)	Policromie	Şarpe-al-lui-Esculap
51	3.00	(rub)	Policromie	Şarpe-al-lui-Esculap
52	3.00	(rub)	Policromie	Şarpe-al-lui-Esculap
53	3.00	(rub)	Policromie	Şarpe-al-lui-Esculap
54	15.00	(rub)	Policromie	Şarpe-de-casă
55	25.00	(rub)	Policromie	Viperă

10A Grupează cîte 2 serii.

Tiraje: 180.000, 180.000, 180.000, 180.000, 840.000, 840.000, 30.000 buc.

PPZ (FDC)—2

1993, 25 iulie **FAUNA MOLDOVEI**

Ofset. Machete: W. Hartwig. Hîrtie cretată. Dantelat 13 1/2, Format 21×30 mm. 50 mărci în coală pentru Nr. 56-61 şi 30— pentru Nr. 62. Tipărite la Imprimeria Graficas Jorcar, Spania.

56	2.00	(rub)	Policromie	Prigorie
57	3.00	(rub)	Policromie	Grangur
58	5.00	(rub)	Policromie	Ciocănitoare verde
59	10.00	(rub)	Policromie	Dumbrăveancă
60	15.00	(rub)	Policromie	Pupăză
61	50.00	(rub)	Policromie	Cuc
62	100.00	(rub)	Policromie	Rîndunică

mat 25,5×40,5 mm (mărci poştale) şi 67×87 mm (coliţa). 32 mărci în coală. Tipărite la Imprimeria Graficas Jorcar, Spania.

91 6 (bani) Policromie Lalea Biberştein
92 15 (bani) Policromie Lăcrămioară
93 25 (bani) Policromie Ghiocel comun
94 30 (bani) Policromie Bujor-de-pădure
95 50 (bani) Policromie Ghiocel plicat
96 90 (bani) Policromie Dediţel mare
97 250 (bani) Policromie Papucul-doamnei
Coliţa — 3.

Tiraje: 1.600.000, 1.600.000, 800.000, 800.000, 268.000, 100.000, 50.000 buc.
PPZ (FDC) — 7.

1993, 29 decembrie **DOMNITORII MOLDOVEI**

Ofset. Machete: I. Daniliuc. Hîrtie cretată. Dantelat 13 1/2. Format 25,5×40,5 mm. 32 mărci în coală. Emise şi în carnete, ce includ 2 serii din mărcile Nr. 98—103. Tipărite la Imprimeria Graficas Jorcar, Spania.

98 6 (bani) Policromie Dragoş Vodă (1352—1353).
99 25 (bani) Policromie Bogdan Vodă I (1359—1365).
100 50 (bani) Policromie Laţcu Vodă (1365—1375).
101 100 (bani) Policromie Petru I Muşat (1375—1391).
102 150 (bani) Policromie Roman Vodă Muşat (1391—1394).
103 200 (bani) Policromie Ştefan I (1394—1399).
11A Grupează cîte 2 serii

Tiraje: 1.600.000, 800.000, 800.000, 800.000, 800.000, 100.000, 25.000 buc.
PPZ (FDC) — 2

1993, 29 decembrie **EUROPA: PICTURĂ MODERNĂ**

Ofset. Hîrtie cretată. Dantelat 13 1/4. Format 30×36 mm (mărci poştale), 170×93 mm (coala mică). 15 mărci în coală. Tipărite la Imprimeria Graficas Jorcar, Spania

104 3 (bani) Policromie M. Grecu «Istoria unei vieţi» (1967).
105 150 (bani) Policromie I. Vieru «Grijă de primăvară» (1975).
p2A Grupează 4 serii de mărci şi o vinietă.

Tiraje: 75.000, 75.000, 60.000 buc.
PPZ (FDC) — 2

1994, 9 aprilie **JOCURILE OLIMPICE DE IARNĂ «LILLEHAMMER-94»**

Ofset. Machete: A. Agelet. Hîrtie cretată. Dantelat 13 1/4. Format 30×40,5 mm. 25 mărci în coală (5×5). Tipărite la Imprimeria Graficas Jorcar, Spania.

106 3 (bani) Policromie Biatlon
107 150 (bani) Policromie Biatlon

Tiraje: 200.000, 100.000 buc.
PPZ (FDC) — 1.

1994, 11 aprilie **SUPRATIPAR «MOLDOVA — STRUGURE»**

Noua valoare supratipărită pe marca U.R.S.S. № 4733, culoare albastră. 100 mărci în coală (10×10). Machete: V. Buev.

108 3 (bani) Nominalul sub strugure în stînga
108a 3 (bani) Nominalul sub strugure în dreapta pe fiecare a 12, 52 şi 82 marcă din coală.
109 25 (bani) Nominalul sub strugure în stînga
110 50 (bani) Nominalul sub strugure în stînga
110a 50 (bani) Nominalul sub strugure în dreapta pe fiecare a 12 marcă din coală
110b 50 (bani) Nominalul sub strugure în stînga, toate cifrele «0» au aceeaşi mărime — 1,6 mm.

Tiraje: 107.400, 3.360, 696.600, 413.168, 4.131, 4.131 buc.
PPZ (FDC) — 1.

1994, 11 iunie **UZUALE. STEMA REPUBLICII MOLDOVA** (începutul seriei)

Ofset. Machete: Bundesdruckerei. Hîrtie cretată. Dantelat 13 3/4 (Nr. 111—114) şi 13 3/4: 14 (Nr. 115). Format 23,02×27,32 mm. (Nr. 111—114) şi 27,5×32,8 mm (Nr. 115), mărimea desenului 20,0×24,32 mm (Nr. 111—114) şi 23,5×28,8 mm (Nr. 115). 50 de mărci în coală (10×5). Mărcile au acelaşi desen şi aceeaşi culoare. Tipărite la Bundesdruckerei, Germania.

111 0.01 (lei) Stema Republicii Moldova
112 0.45 (lei) Idem
113 1.50 (lei) Idem
114 4.50 (lei) Idem
115 24.00 (lei) Idem

Tiraje: 2.000.000, 3.000.000, 1.000.000, 22.500, 1.000.000 buc.
PPZ (FDC) — 2

1994, 18 iunie **EUROPA-94: 25 ANI DE LA ASELENIZARE PE LUNĂ**

Ofset. Machete: Bundesdruckerei. Hîrtie cretată. Dantelat 14 1/4×14. Format 25,5×43 mm, mărimea desenului 21,5×39 mm. 10 mărci în coală (5×2). Tipărite la Bundesdruckerei, Germania.

116	0.01	(lei)	Policromie	Lansarea navei cosmice
117	0.45	(lei)	Policromie	Ieşirea în spaţiul cosmic
118	2.50	(lei)	Policromie	Aselenizarea pe Lună

Tiraje: 100.000, 500.000, 500.000 buc.
PPZ (FDC) — 1.

1994, 30 iunie **OAMENI DE ARTĂ**

Ofset. Machete: E. Leşcu. Hîrtie cretată. Dantelat 13 1/4. Format 41×26 mm. 32 mărci în coală (4×8). Tipărite la Imprimeria Graficas Jorcar, Spania.

119	3	(bani)	Policromie	M. Cibotari, cîntăreaţă de operă (1910—1949).
120	90	(bani)	Policromie	D. Caraciobanu, actor (1937—1980).
121	150	(bani)	Policromie	E. Coca, compozitor (1983—1954).
122	250	(bani)	Policromie	I. Vieru, pictor (1923—1983)

Tiraje: 2.550.000, 850.000, 1.700.000, 100.000 buc.
PPZ (FDC) — 4.

1994, 16 iulie **UZUALE. STEMA REPUBLICII MOLDOVA** (continuarea seriei)

Ofset. Machete: Bundesdruckerei. Hîrtie cretată. Dantelat 14 3/4. Format 23,02×27,32 mm (Nr. 123—126) şi 27,5×32,8 mm (Nr. 127), mărimea desenului 20,0×24,32 mm (Nr. 123 — 126) şi 23,5×28,8 mm (N 127). 50 mărci în coală. Tipărite la Bundesdruckerei, Germania.

123	0.10	(lei)	Carmin-lila	Stema Republicii Moldova
124	0.30	(lei)	Verde smarald	Idem
125	5.40	(lei)	Ultramarin	Idem
126	6.90	(lei)	Brun-violet	Idem
127	13.00	(lei)	Roz-portocaliu	Idem

Tiraje: 1.000.000, 2.000.000, 800.000, 800.000, 22.500 buc.
PPZ (FDC) — 1

1994, 22 iulie **ZIUA MĂRCII POŞTALE MOLDOVENEŞTI**

Ofset. Machete: Bundesdruckerei. Hîrtie cretată. Dantelat 14 3/4. Format 43,0×25,0 mm (mărimea desenului 39,0×21,5 mm). 10 mărci în coală. Tipărite la Bundesdruckerei, Germania.

128	0.10	(lei)	Gri	Machetator de mărci poştale
129	0.45	(lei)	Galben-suriu	Proces poligrafic
130	2.00	(lei)	Brun-violet	Cercetarea mărcii poştale

Tiraje: 600.000, 600.000, 37.500 buc.
PPZ (FDC) — 1

1994, 13 august **UZUALE. STEMA REPUBLICII MOLDOVA** (sfîrşitul seriei)

Ofset. Machete: Bundesdruckerei. Hîrtie cretată. Dantelat. Format 23,02×27,32 mm pentru Nr. 131—133 şi 27,5×32,8 mm pentru Nr. 134—135. 50 mărci în coală. Tipărite la Bundesdruckerei, Germania.

131	0.38	(lei)	Albastru-verzui	Stema Republicii Moldova
132	0.75	(lei)	Violet	Idem
133	1.80	(lei)	Oliv	Idem
134	2.50	(lei)	Verde închis	Idem
135	7.20	(lei)	Gri	Idem

Tiraje: 1.000.000, 27.500, 1.000.000, 800.000, 500.000 buc.
PPZ (FDC) — 1.

1994, 29 august **CENTENARUL COMITETULUI INTERNAŢIONAL OLIMPIC**

Ofset. Machete: Bundesdruckerei. Hîrtie cretată. Dantelat 14 3/4. Format 27,5×32,8 mm (mărimea desenului 23,5×28,5 mm). 10 mărci în coală. Emise şi în coli mici. Tipărite la Bundesdruckerei, Germania.

136	0.60	(lei)	Policromie	Pierre de Coubertin
137	1.50	(lei)	Policromie	Simbolul Olimpic
13A	Grupează 6 mărci Nr. 137, 2 mărci Nr. 136 şi o vinietă			

Tiraje: 32.500, 500.000, 10.000 buc.
PPZ (FDC) — 1.

1994, 8 noiembrie **PROGRAMUL NATO: PARTENERIATUL PENTRU PACE**

Ofset. Machete: Bundesdruckerei. Hîrtie cretată. Dantelat 13 3/4. Format 35,0×35,0 mm (31,0×31,0 mm pentru desen). 10

Vom încerca să facem un inventar al ilustratelor maxime cu tematica moldavă pentru ai îndruma pe toţi prietenii noştri, doritori de a pătrunde aceste miraculoase taine, în aria posibilităţilor existente pe plan local.

La noi, în Moldova, practic nu există exponate de m a r c o - f i l i e. Tocmai de aceea vom acorda o atenţie deosebită acestui capitol, descoperind pentru mulţi şi m e c a n o t e l i a - subramură modernă a marcofiliei, care constă în colecţionarea şi studierea ştampilelor mecanice automate sau semiautomate şi care constituie o dovadă că taxa poştală s-a plătit de expeditor şi ţin astfel loc de marcă poştală.

În circuitul larg nu se cunosc colecţiile c a r t o f i l e, deşi intium că există. Şi cu atât mai mult nu cunoaştem nimic despre istoria apariţiei cărţilor poştale în Moldova - nici cine au fost editorii, nici cine au fost autorii, nici ce tematică au avut sau cu ce ocazie au fost lansate în circuit.

Noi ne-am pus scopul să reconstituim această pagină a istoriei noastre şi, totodată, să reproducem toate cărţile poştale ilustrate, ce le vom găsi, şi care constituie epoca clasică a cartofiliei naţionale.

Într-un cuvânt, avem de lucru.

Dar toate aceste scopuri propuse nu vor putea fi realizate fără susţinerea tuturor cititorilor noştri, pe care-i vedem ca adevăraţi prieteni ai ediţiei noastre.

Aşa dar, să dăm mână cu mână ca să ne îmbogăţim spiritual în mod reciproc.

Redacţia.

DE VORBĂ CU CITITORII

Prin intermediul acestei rubrici, redactorul-şef al Buletinului va intra în dialog cu dumneavoastră. Scrisorile, semnalările trimise redacţiei se vor bucura de o atenţie deosebită şi, în măsura în care acestea vor întruni toate condiţiile publicării, spaţiul ediţiei le va sta la dispoziţie. În fiecare număr veţi găsi sau regăsi o parte din viaţa comunităţii. Opinii, necazuri, nemulţumiri, iniţiative de tot felul, menţiuni critice, atitudini, subiecte care credeţi că merită a fi aflate de concitadinii noştri filatelişti, de editorii de mărci, de instanţele în cauză, aşterneţi totul pe hârtie şi trimiteţi-ne manuscrisul. Fiecare colecţionar şi necolecţionar poate scrie la această rubrică. Pot apărea idei diverse, pot apărea polemici, libertatea dumneavoastră (în ale decentei, evident) este deplină. Ştim că aveţi foarte multe de spus şi că, dacă vi s-ar oferi ocazia, aţi schimba lumea. Noi vă oferim posibilitatea să încercaţi.

Constantin Ciobanu.

Mer. Fil. 2/97.

C a t a l o g

ŞTAMPILE - MĂRCI POŞTALE

Anul 1993

Machetator O.Usatâi

1. ***Nominal poştal "1.75"*** (tuş negru, roşu, albastru): Chişinău.

2. ***Nominal poştal "1.95"*** (tuş negru): Soroca.

3. ***Nominal poştal "1.96"*** (tuş negru): Anenii Noi, Bender, Bălţi, Camenca, Cahul, Cimişlia, Căinari, Călăraşi, Căuşeni, Dondueni, Drochia, Edineţ, Făleşti, Floreşti, Glodeni, Hânceşti, Ialoveni, Nisporeni, Orhei, Ocniţa, Rezina, Râşcani, Soroca, Străşeni, Teleneşti, Tiraspol, Ungheni, Vulcăneşti.

4. ***Nominal poştal "1.96"*** (tuş negru, roşu, albastru): Chişinău.

5. ***Nominal poştal "1.97"*** (tuş negru, roşu, albastru): Chişinău, Bălţi, Tiraspol (vezi planşa nr. 1).

6. ***Nominal poştal "2.95":*** (tuş negru): Anenii Noi, Basarabeasca, Bender, Bălţi, Briceni, Cantemir, Camenca, Criuleni, Căinari, Călăraşi, Căuşeni, Cahul, Comrat, Ciadâr-Lunga, Cimişlia, Dondueni, Dubăsari, Drochia, Edineţ, Făleşti, Floreşti, Glodeni, Grigoriopol, Hânceşti, Ialoveni, Leova, Nisporeni, Ocniţa, Orhei, Rezina, Râbniţa, Râşcani, Soroca, Sângerei, Slobozia, Stefan-Vodă, Şoldăneşti, Străşeni, Taraclia, Teleneşti, Tiraspol, Ungheni, Vulcăneşti, (vezi planşa nr.2).

7. ***Nominal poştal "2.95"*** (tuş negru, roşu, albastru): Chişinău.

8. ***Nominal poştal "8.00"*** (tuş negru): Anenii Noi, Basarabeasca, Bălţi (tip 1 şi 2), Briceni, Cantemir, Camenca, Cahul, Ciadâr-Lunga, Cimişlia, Căuşeni, Căinari, Călăraşi, Comrat, Chişinău, Dubăsari, Drochia, Edineţ, Făleşti, Floreşti, Glodeni, Hânceşti, Nisporeni, Ocniţa, Rezina, Sângerei, Tiraspol. (vezi planşa nr.3).

9. ***Nominal poştal "12.00"*** (tuş negru): Anenii Noi, Basarabeasca, Bălţi, Briceni, Camenca, Cantemir, Cahul, Ciadâr-Lunga, Cimişlia, Căuşeni, Căinari, Comrat, Chişinău, Călăraşi, Criuleni, Dondueni, Dubăsari, Drochia, Edineţ, Făleşti, Floreşti, Glodeni,Ocniţa, Rezina, Râbniţa, Soroca, Sângerei, Tiraspol, Vulcăneşti (vezi planşa nr. 4).

10. ***Nominal poştal "30.00"*** (tuş negru): Anenii Noi, Basarabeasca, Bălţi, Bender, Briceni, Camenca, Cantemir, Cahul, Ciadâr-Lunga, Cimişlia, Căinari, Comrat, Criuleni (tip 1 şi 2), Chişinău, Călăraşi, Căuşeni, Dondueni, Drochia, Dubăsari, Edineţ, Făleşti, Floreşti, Glodeni, Grigoriopol, Ocniţa, Tiraspol (vezi planşa nr. 5).

11. ***Nominal poştal "100.00"*** (Poşta aeriană): Chişinău (vezi planşa nr.5).

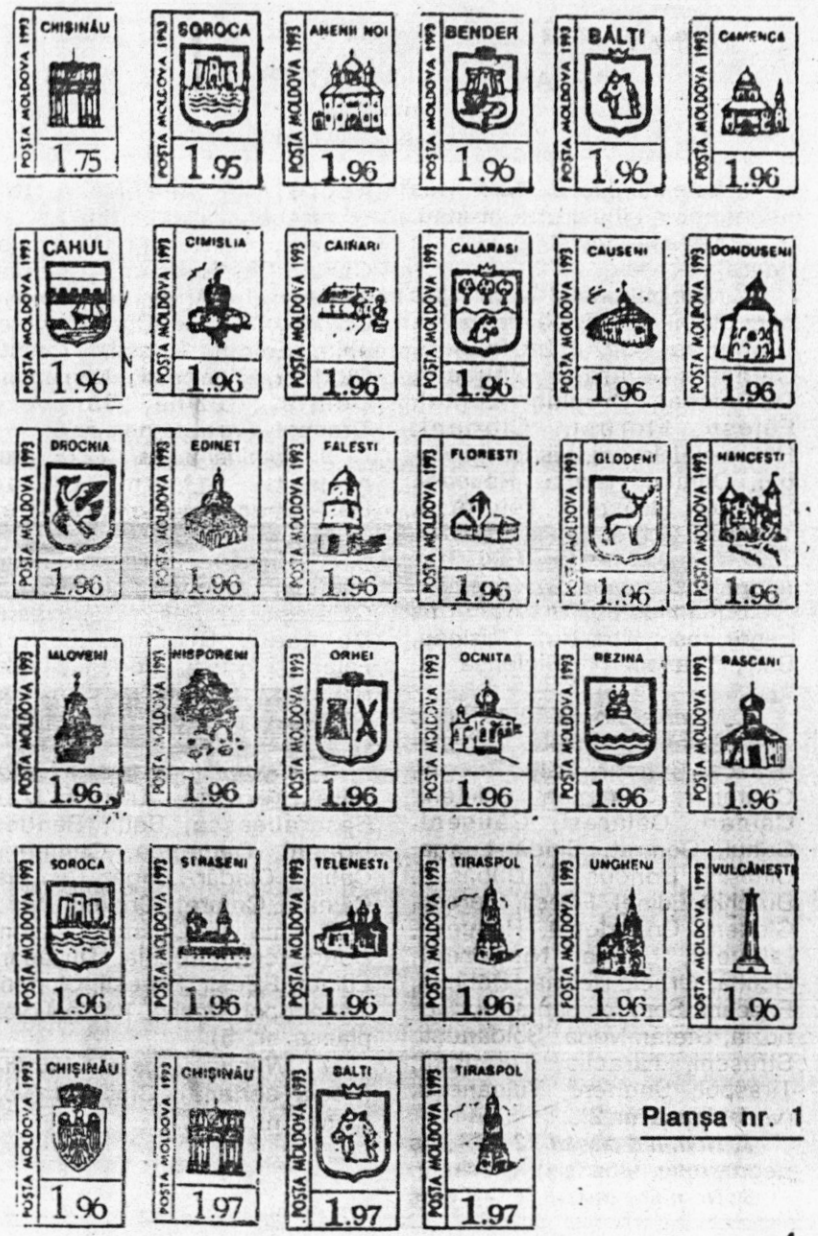
POŞTA MOLDOVA 1993
CHIŞINĂU 1.75
SOROCA 1.95
ARENII NOI 1.96
BENDER 1.96
BĂLŢI 1.96
CAMENCA 1.96
CAHUL 1.96
CIMIŞLIA 1.96
CAINARI 1.96
CĂLĂRAŞI 1.96
CĂUŞENI 1.96
DONDUŞENI 1.96
DROCHIA 1.96
EDINEŢ 1.96
FĂLEŞTI 1.96
FLOREŞTI 1.96
GLODENI 1.96
HÎNCEŞTI 1.96
IALOVENI 1.96
NISPORENI 1.96
ORHEI 1.96
OCNIŢA 1.96
REZINA 1.96
RĂSCANI 1.96
SOROCA 1.96
ŞTRĂŞENI 1.96
TELENEŞTI 1.96
TIRASPOL 1.96
UNGHENI 1.96
VULCĂNEŞTI 1.96
CHIŞINĂU 1.96
CHIŞINĂU 1.97
BĂLŢI 1.97
TIRASPOL 1.97

Planşa nr. 1

POŞTA MOLDOVA 1993
ARENII NOI 2.95
BENDER 2.95
BĂSĂRABEASCA 2.95
BĂLŢI 2.95
BRICENI 2.95
CANTEMIR 2.95
CAMENCA 2.95
CRIULENI 2.95
CĂINARI 2.95
CĂLĂRAŞI 2.95
CĂUŞENI 2.95
CAHUL 2.95
COMRAT 2.95
CIOCÎRLIA 2.95
CIMIŞLIA 2.95
DONDUŞENI 2.95
DUBĂSARI 2.95
DROCHIA 2.95
EDINEŢ 2.95
FĂLEŞTI 2.95
FLOREŞTI 2.95
GLODENI 2.95
GRIGORIOPOL 2.95
HÎNCEŞTI 2.95
IALOVENI 2.95
LEOVA 2.95
NISPORENI 2.95
OCNIŢA 2.95
ORHEI 2.95
REZINA 2.95
RÎŞNIŢA 2.95
RÎŞCANI 2.95
SOROCA 2.95
SÎNGEREI 2.95
SLOBOZIA 2.95
ŞTEFAN VODĂ 2.95

Planşa nr. 2

(Început în pag. 3)

ŞTAMPILE
TARIFARE PROVIZORII

Schimbarea deasă a tarifelor poştale, provocată de inflaţia galopantă din anii 1991-1993 a silit I.S. "Poşta Moldovei" să utilizeze ştampile tarifare provizorii pentru a acoperi deficitul de mărci poştale şi a uşura activitatea şubunităţilor subordonate. În temei ştampilele s-au folosit în mod centralizat, dar se cunosc cazuri când unele filiale raionale sau orăşeneşti au utilizat ştampile proprii. În continuare ne referim doar la ştampilele tarifare provizorii, aplicate centralizat.

A. Cu inscripţia "ПОЧТА СССР": 001 коп., 002 коп., 021 коп., 028 коп., 35, 45, 65 (коп.), 200 коп., 230 коп. (mecanice).

B. Cu inscripţia "POŞTA MOLDOVA": 0.28, 0.60 (manuale), 2.00, 3.00, 15.00, 30.00, 50.00 (rub.) (mecanice).

În paralel, în raioanele din stânga Nistrului s-au aplicat alte tipuri de ştampile, şi anume:

A. Mecanice:

1. Cu inscripţia "ПОЧТА ПМР": 2.oo, 3.oo, 6.oo, 12.oo.

2. Cu inscripţia "МОЛДОВА ПОЧТА": 12 p., 24 p., 30 p., 50 p., 60 p.

3. Cu inscripţia "MOLDOVA POŞTA": 2, 3, 10, 45, 180, 360.

4. Cu inscripţia "POŞTA MOLDOVA": 190, 450, 900.

B. Manuale:

1. Cu inscripţia "ПОЧТА": 35 коп., 45 коп., 65 коп., 1.95, 2.50 руб. , 2-93, 5-93, 15 руб., 25 руб.

(Vezi planşa nr.6)

POŞTA
FLOREŞTI
8.00
MOLDOVEI

POŞTA
PĂLEŞTI
8.00
MOLDOVEI

GLODENI
POŞTA
8.00
MOLDOVEI

HÂNCEŞTI
POŞTA
8.00
MOLDOVEI

NISPORENI
POŞTA
8.00
MOLDOVEI

OCNIŢA
POŞTA
8.00
MOLDOVEI

REZINA
POŞTA
8.00
MOLDOVEI

SÂNGEREI
POŞTA
8.00
MOLDOVEI

TIRASPOL
POŞTA
8.00
MOLDOVEI

Planşa nr. 3

POŞTA
ANENII NOI
12.00
MOLDOVEI

POŞTA
BASARABEASCA
12.00
MOLDOVEI

POŞTA
BĂLŢI
12.00
MOLDOVEI

POŞTA
CAMENCA
12.00
MOLDOVEI

POŞTA
CANTEMIR
12.00
MOLDOVEI

POŞTA
CAHUL
12.00
MOLDOVEI

POŞTA
CIMIŞLIA
12.00
MOLDOVEI

POŞTA
CĂUŞENI
12.00
MOLDOVEI

POŞTA
CAINARI
12.00
MOLDOVEI

CHIŞINĂU
POŞTA
12.00
MOLDOVEI

POŞTA
CĂLĂRAŞI
12.00
MOLDOVEI

POŞTA
CRIULENI
12.00
MOLDOVEI

POŞTA
BRICENI
12.00
MOLDOVEI

POŞTA
CIADÎR LUNGA
12.00
MOLDOVEI

POŞTA
COMRAT
12.00
MOLDOVEI

POŞTA
DONDUŞENI
12.00
MOLDOVEI

POŞTA
DROCHIA
12.00
MOLDOVEI

POŞTA
DUBĂSARI
12.00
MOLDOVEI

POŞTA
EDINEŢ
12.00
MOLDOVEI

POŞTA
FĂLEŞTI
12.00
MOLDOVEI

POŞTA
FLOREŞTI
12.00
MOLDOVEI

POŞTA
GLODENI
12.00
MOLDOVEI

OCNIŢA
POŞTA
12.00
MOLDOVEI

REZINA
POŞTA
12.00
MOLDOVEI

RĂBNIŢA
POŞTA
12.00
MOLDOVEI

SOROCA
POŞTA
12.00
MOLDOVEI

SÂNGEREI
POŞTA
12.00
MOLDOVEI

sub steluţa cu cinci raze şi abreviatura "CCCP", având sub ea litera "**а**". S-a aplicat începând cu anul 1970.(Fig. 34).

SPS-6. Stampila secţei telegraf. Monocirculară, cu diametrul 25 mm, are textul cu litere de 3 mm înălţime: Кишинев-ТЦ Молд.ССР. Data este încadrată într-o casetă tip punte. Abreviatura "CCCP" reprodusă conform regulilor poştale sovietice. Fără literă de specificare. S-a aplicat pe telegrame, chitanţe şi documente interne (Fig. 35).

SPS-7. Ştampila secţiei telegraf. Monocirculară, cu diametrul 35 mm, are textul cu litere de 3 mm înălţime, plasat în două rânduri, situate din partea stângă spre cea dreaptă, şi înglobând textul :**Кишинев Телеграфный цех Почтамта** în rândul din exterior şi **Молдавской ССР** în rândul din interior. Caseta cu dată tip punte este situată simetric în mijlocul cercului, sub steluţa cu cinci raze şi abreviatura "CCCP", având sub ea litera "**б**" (Fig.36).

ŞOC-1. Ştampila aplicată la oficiul de distribuire nr.1. Monocirculară, cu diametrul 25 mm, are textul cu litere de 2 mm înălţime, indicând : **Кишинев УДО-1 Молд. ССР** . Data este încadrată într-o casetă tip punte. Abreviatura "CCCP" reprodusă conform regulilor poştale sovietice. Litera de specificare "**а**".(Fig. 37).

ŞOC-2-5. Ştampile aplicate la nodul de telecomunicaţii. Monocirculare, cu diametrul 25 mm, au textul cu litere de 2 mm înălţime, indicând :**Кишинев** (sau **Кишинёв**) **ОУС Молд. ССР**. Data este încadrată într-o casetă tip punte. Abreviatura "CCCP" reprodusă conform regulilor poştale sovietice.

ŞOC-2 are litera de specificare "**а**" şi a fost aplicată între anii 1964-1980. **ŞOC-3** are litera de specificare "**б**" şi a fost aplicată între anii 1964- 1981. **ŞOC-4** are litera de specificare "**а** " şi a fost aplicată între anii 1980-1993. **ŞOC-5** are litera de specificare"**б**" şi a fost aplicată între anii 1981-1993. (Plansa 4, fig 37-41).

ŞOC-6. Ştampila sectorului de distribuire. Monocirculară, cu diametrul 30 mm, are textul cu litere de 3 mm înălţime, indicând:

Кишинев Участок доставки Молд. ССР. Caseta cu dată tip dreptunghi cu capete curbate. Abreviatura "CCCP" reprodusă conform regulilor poştale sovietice. Litera de specificare "**ж**". Aplicată în anii 1964-1967.(Planşa 4, fig. 42).

Mucd.
Fil. 3/97.

Planşa 4

Fig. 31

Fig.32

Fig.33

Fig.34

Fig. 35

Fig.36

Fig.37

Fig.38

Fig. 39

Fig.40

Fig.41

Fig.42

NOTĂ:
Amprentele ştampilelor sunt reproduse cu o reducere de 20 % a mărimii

(Va urma)

Constantin CIOBANU

CENZURĂ ROMÂNĂ ÎN BASARABIA (1918-1944)

Dan Grecu
(România)

Teritoriul cuprins între râurile Prut şi Nistru, cunoscut de obicei sub numele de Basarabia, a aparţinut României de 2 ori în cursul acestui secol, între 1918-1940 şi 1941-1944.

1.Peste 100 ani (între 1812 şi 1918) Basarabia a fost anexată Rusiei ţariste. Dar primul război mondial a adus cu sine şi dezmembrarea imperiilor, teritoriile alipite la acestea cu forţa începând să-şi afirme suveranitatea pe baza principiilor lui Wilson. Astfel, la

15.12.1917 Sfatul Țării din Chișinău proclama Republica democratică moldovenească a Basarabiei. La 6.01.1918 guvernul acestei republici solicită României ajutor militar pentru înlăturarea resturilor armatei ruse bolșevizate, care terorizau regiunea. Ca urmare, la 23.01.1918 4 divizii române trec Prutul din Moldova (acestea au fost, de la nord spre sud: Div. I Cav. în zona Bălti-Soroca- Hotin; Div. II Inf.- în Leova-Chișinău; Div.2 Cav, Div. 13 Inf. la Cahul- Bolgrad-Ismail-Chilia Nouă). Sânt ocupate principalele orașe basarabene, astfel la: 24.01-Cahul, 25.01-Bolgrad, 26.01-.Chișinău, 27.01-Reni, 3.02- Ismail, 5.02-Bender (pierdut și reocupat în 20.02.), 7.02-Chilia, 15.02- Vâlcov, 8.03-Cetatea Albă.

Între timp se proclamă independența Republicii moldovenești a Basarabiei (6.02.1918), iar la 9.04.1918 - unirea Basarabiei cu România. Aceasta devine parte integrantă a statului român, ca urmare înființându-se și serviciul poștal român în Basarabia (17.07.1918). Tot din luna iulie apar primele ștampile române de cenzură în această regiune. Oficii de cenzură a corespondenței s-au înființat în fiecare capitală de județ. După cum se observă din tabel, nu sânt încă cunoscute ștampile din 2 centre: Cetatea Albă (Akkerman) și Ismail.

Datorită situației speciale din Basarabia, cu o populație numeroasă alogenă prosovietică și cu dese provocări de peste frontiera cu URSS, cenzura corespondenței a durat aici mult mai mult decât în celelalte regiuni românești, ștampile de cenzură putând fi întâlnite până spre sfârșitul deceniului 2 (1928).

II. Conform protocolului secret al pactului Ribbentrop-Molotov (23.08. 1939), Basarabia este reintegrată prin forță în URSS, ca urmare a ultimatului sovietic din 26.06.1940.

Intrarea României în razboiul antisovietic la 22.06.1941 a permis recucerirea regiunii. Astfel, între 2.07-26.07.1941 unități din Armatele 3 si 4 române (alături de Armata 11 Germană) reocupă întregul teritoriu până la Nistru (orașe mai importante recucerite: 7.07-Hotin, 12.07-Bălți și Soroca, 15.07-Orhei, 16.07-Chișinău, 21.07-Tighina, 26.07-Cetatea Albă)

Se restaurează serviciul poștal român în cursul aceleiași luni iulie, ca urmare se introduce și aici cenzura corespondenței aflată în vigoare deja în restul țării.

Nu sânt cunoscute până acum în Basarabia ștampile provizorii neutre (liniare, dar cu textul "CENZURAT" fără numele localității)

așa cum au existat în restul României între iulie-octombrie 1941, este posibil să se fi introdus aici direct ștampilele definitive.

Tipologia ștampilelor descrise în continuare este comună întregii țări. Ștampilele definitive (cu numele localității) se pot împarți în două mari grupe:

-ștampile netipizate, folosite începând din toamna anului 1941 (lunile sept-oct.) până în decembrie 1942, nu au fost realizate după o concepție unitară, fiind practic diferite de la oficiu la oficiu (cu si fără cadru -dreptunghiular, rotund sau oval- text pe 1, 2 rânduri, etc). Acestea sânt codificate în tabel "N", fără a se intra în amănunte de structură.

-ștampile tipizate (cod "T"), cu desen standardizat la nivelul întregii țări, care cuprindea într-un dreptunghi, textul pe un singur rând "CENZURAT", urmat de numele localității, flancat în stânga și dreapta de numărul cenzorului. Acestea s-au folosit începând cu ian.1943 (cu mici excepții), până la sfârșitul perioadei de cenzură. În cazul în care, din anumite motive, ștampilele de cenzură trebuiau înlocuite (înafara înlocuirii generale a celor "N" cu "T"), noile ștampile aveau evident altă structură (de ex. există cele 2 tipuri "N" la Cetatea-Albă și Ismail), sau păstrând structura erau de dimensiuni și aspect diferit (două tipuri "T" la Chișinău). Astfel, oficiile de cenzură au folosit între 1941-1944 în mod obligatoriu cel puțin 2 ștampile (cel puțin câte una din grupele "N" și "T"), un număr mai mare fiind posibil.

În plus, cunoscând succesiunea ștampilelor "N"-"T" se pot determina și acele tipuri, care, în mod teoretic, trebuie să existe, dar nu au fost semnalate încă (în tabel sânt indicate "necunoscu-tă încă").

Și de data aceasta oficiile de cenzură erau ampiasate în toate capitalele de județ, cenzurând corespondența din teritoriul județelor respective. Se semnalează o singură excepție-oficiul Sărata (județul Cetatea-Albă), având un caracter local (aici se găseau detașamente de muncă și disciplinare, subordonate armatei).

III. La începutul lunii martie 1944 ofensiva sovietică se apropie de România, astfel că la 18.03 Frontul 2 Ucrainean atinge Nistrul în regiunea Soroca. La 15.03.1944 se dă ordinul de evacuare din zonele amenințate de sovietici, astfel că la acea dată încetează activitatea oficiilor de cenzură basarabene. Odată cu stabilizarea frontului în mai 1944, anumite oficii (cele din sudul liniei frontului Dubăsari-Tiraspol -Iași, nordul fiind deja ocupat de sovietici) își reâncep

activitatea (Chişinău) în mod sigur, posibil si celelalte, notate în tabel cu "R".

Evacuarea difinitivă va avea loc în august 1944, dată la care încetează cenzura şi pe teritoriul Basarabiei de Sud.

IV. TABELUL

Oficiile de cenzură sânt ordonate alfabetic, după numele de pe ştampile. Descrierea ştampilelor se face cronologic comasat (primul "I" şi al doilea "II" război mondial).

Datele teoretice de începere sau încetare a unor perioade de cenzură (neverificate în practică) sânt codificate după cum urmează:

A - data începerii folosirii ştampilelor "N" în Basarabia (aug-sept.1941);

B - data scoaterii din uz a ştampilelor "N" (dec.1942 în general);

C - data introducerii ştampilelor "T" (ian. 1943 în general);

D - data încetării cenzurii (martie 1944);

R - reînceperea activităţii de cenzură (mai-august 1944).

Acolo unde nu se pot determina datele teoretice de folosire a unor ştampile, s-au trecut date orientative "de sprijin", găsite în colectii.

Pot exista şi alte culori decât cele amintite, la fel alte numere de cenzori (mai mari).

Un * după nr. figurii semnifică că reproducerea este după un original (scara 1:1), având mare grad de fidelitate.

La "surse" sânt date cifre din bibliografia, unde ştampilele sânt semnalate. Dacă nu se specifică nimic, este vorba de o ştampilă nesemnalată încă (cel puţin în bibliografia aflată la îndemâna autorului).

V. BIBLIOGRAFIA

1) Teleguţ-Thielk = Postzensuren in Rumanien 1913-1950, Kiel, Germania, 1987.

2) Silviu Dragomir = Military Censor Markings, în "Romanian Philatelic Studies" no.1/1983, SUA.

3) Călin Marinescu = Serviciul Postal Român în Basarabia 1919-1940 şi 1941-1944, judeţul Lăpuşna, în "Filatelia",nr.3/1993, Bucureşti.

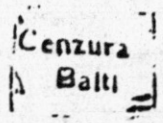

Fig.1

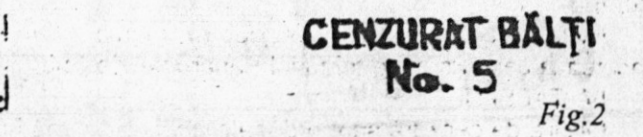

Fig.2

Fig.3

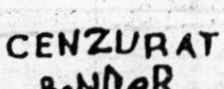

Fig.4

Fig.5

Fig.6

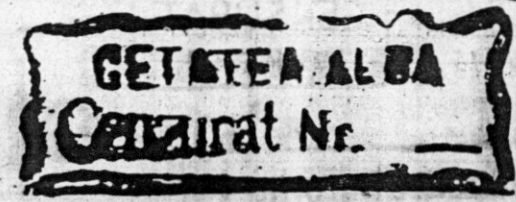

Fig.7

Fig.8

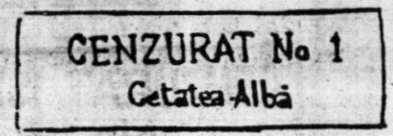

Fig.9

Fig.10

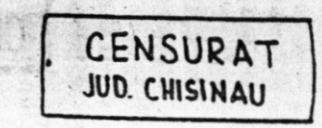

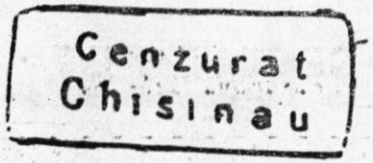

Fig.11

Fig.12

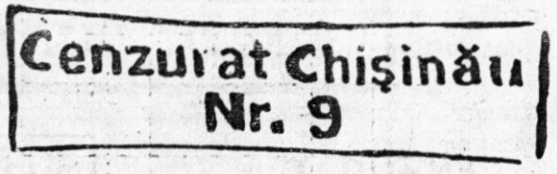

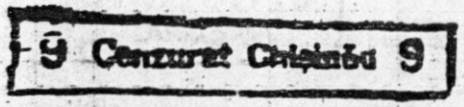

Fig.13

Fig.14

Fig.15

Fig.16

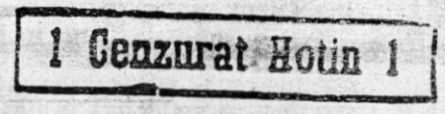

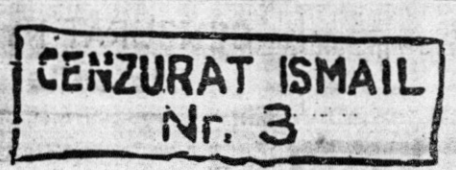

Fig.17

Fig.18

Tabel

Ştampile de cenzură române în Basarabia 1918- 1944

Oficiu cenzură		Tip	Dimensiuni (mm)	Date de utilizare	Culori	Nr. Cenzori	Fig.	Sur-se
BĂLŢI	I		19 x 14,5	VII.18...	N	-	1*	-
	II	N	40 x 11	A - B	V	1 - 8	2	1
		T	56 x 14	C - D	N	1 - 11	3*	-
BENDER vezi TIGHINA	I		24 x 10	...XI.18...	N	-	4	1
CAHUL	I		50 x 28	...IV.20...	N	-	5	1, 2
	II	N	cca. 73 x 25	A - B	N	?	6*	-
		T	?	C - D+R	?	?	nec.	
CETATEA ALBĂ	I		necunoscută					
	II	N	cca. 64x23	A-VIII.42	N	?	7*	-
		N	48 x 15	...-B	V	1	8	1
		T	56 x 13	C - D+R	V	1	9*	1
CHIŞINĂU	I		51 x 17	...IV.19...	N	-	10	1, 2
			cca. 45x18	...VI.19...	?	-	11	3
	II	N	64-69x16-18	A - B	N,V	1-9	12*	4
		T	58-59x10-11	C - D+R	N,NV	1-12	13*	1
		T	65 x 15	...I.44-D+R	N,NV	...18	14*	-
HOTIN	I		?	...1919...	?	-	15	2
	II	N	?	A -B	?	?	nec.	
		T	55 x 10	C - D	V	1	16*	-
ISMAIL	I		necunoscută					
	II	N	55 x 10	A - X.41...	N	-	17*	-
		N	56 x 16	...II.42-B	N	1-3	18*	-
		T	56-62 x 12	C - D+R	N	1-5	19*	1
ORHEI	I		48 x 19	...1.22...	N	-	20*	2
	II	N	57 x 10	A - B	V	1-5	21	1
		T	54 x 13	C - D	V	1-3	22	1
SĂRATA	II	N	cca.62 x 10	...I.43...	N	1	23*	-
SOROCA	I		diam.34	...IX.18...	V	-	24*	-
			diam.30/19	...VIII.24...	V	-	25*	-
	II	N	?	A - B	?	?	nec.	
		T	58 x 15	C - D	N	1	26*	-
TIGHINA	I		?	...V.25...	?	-	27	2
	II	N	62 x 10	A - B	V	1-2	28	1
		T	56-58 x 13-15	C - D+R	NV	1-3	29*	1

Legendă: N = negru, V = violet, NV = negru-violet.

Merid. Filet.
4/97.

CATALOG

(Continuare. Vezi începutul în nr.2)

I. ŞTAMPILE - MĂRCI POŞTALE (a.1992)

Primele stampile-marci postale au fost aplicate de "Posta Moldovei" începând cu 1 decembrie 1992. Aceste stampile-marci practic s-au aplicat pe parcursul lunii decembrie anul 1992, deoarece de la 2 ianuarie 1993 tarifele postale au fost majorate considerabil. Au fost înregistrate cazuri, când plicuri sau C.P. cu stampile-mărci au circulat şi mai târziu, adică pe parcursul lunii ianuarie 1993.

La prima etapă de introducere a stampilelor-mărci postale s-au aplicat 10 tipuri diferite: 0-45 (**Căuşeni**), 0.46 (**Călăraşi, Hâncești, Tiraspol, Bălți, Nisporeni**), 0-65 (**Drochia, Glodeni, Orhei, Cahul**)

II. ŞTAMPILE TARIFARE PROVIZORII

(raioanele din stânga Nistrului şi oraşul Bender)

1. Cu inscripţia **"ПОЧТА ПМР"**: **5.00, 15, 60, 120, 480, 1920**

2.Cu inscripţia **"ПМР ПОЧТА"**: **3000, 12000**

3.Cu inscripţia **"MOLDOVA POŞTA": 90, 150**

4.Cu inscripţia **"POŞTA MOLDOVA": 45, 63, 65**

Constantin Ciobanu

MARCOFILIE

ŞTAMPILE FIGURATIVE PENTRU OBLITERĂRI SPECIALE ŞI OCAZIONALE

Anul 1996

99. 07.01 *SĂRBĂTORI DE CRĂCIUN.*
Chişinău-12
Machetator V.Şeico

100. 07.01 Idem, or. Bălţi

101. 15.01 *ZIUA NAŞTERII POETULUI NAŢIONAL MIHAI EMINESCU.*
Chişinău - 12.
Machetator O.Usatâi.

102. 19.01 190 *ANI DE LA NAŞTEREA SCRIITORULUI A. DONICI.*
s. Donici, r. Orhei.
Machetator I. Pâcev.

103. 1-10.03 *FESTIVALUL INTERNAŢIONAL DE MUZICĂ "MĂRŢIŞOR".*
Chişinău - 12.
Machetator O. Usatâi.

104. 18.03 90 DE ANI DE LA PRIMUL ZBOR CU AEROPLANUL "VUIA-1" MONTESSON - 18.03.1906.
2052 - Chişinău.
Machetator M. Chiroiu.

105. 6-15.04 JOCURILE OLIMPICE - 100 DE ANI.
Chişinău - 12.
Machetator V. Şeico.

106. 14.04 SFINTELE PAŞTI.
Chişinău - 12.
Machetator V. Şeico.

107. 22.05 BĂLŢI - 575 ANI.
or. Bălţi.

108. 05.06 ZIUA MONDIALĂ A MEDIULUI AMBIANT.
Chişinău - 12.
Machetator O. Usatâi.

109. 24.06 70 DE ANI DE LA PRIMUL SERVICIU POŞTAL AERIAN BUCUREŞTI - CHIŞINĂU.
2052 - Chişinău.
Machetator M. Chiroiu.

110. 02.07 ZIUA COMEMORĂRII LUI ŞTEFAN CEL MARE ŞI SFÂNT.
Chişinău - 12.
Machetator O. Usatâi.

111. 02.07 Idem
s. Căpriana, r. Străşeni
Machetator O. Usatâi

112. 19.07 DESCHIDEREA EDIŢIEI XXVI A JOCURILOR OLIMPICE "ATLANTA-96".
Chişinău - 12.
Machetator V. Şeico.

113. 22.07 ZIUA MĂRCII POŞTALE MOLDOVENEŞTI.
Chişinău - 12.
Machetator V. Şeico.

114. 04.08 ÎNCHIDEREA EDIŢIEI XXVI A JOCURILOR OLIMPICE.
Chişinău - 12.
Machetator V. Şeico.

115. 16.08 PĂSĂRI OCROTITE. DUMBRĂVEANCĂ. Străşeni.
Machetator M. Chiroiu.

116. 27.08 SĂRBĂTOAREA NAŢIONALĂ "ZIUA INDEPENDENŢEI".
Chişinău -12.
Machetator V. Şeico.

117. 30.08 PĂSĂRI OCROTITE. PUPĂZA.
Nisporeni.
Machetator M. Chiroiu.

118. 31.08 SĂRBĂTOAREA NAŢIONALĂ "LIMBA NOASTRĂ".
Chişinău - 12.
Machetator V. Şeico.

119. 13-20.09 FESTIVALUL INTERNAŢIONAL "INVITĂ MARIA BIEŞU".
Chişinău - 12.
Machetator O. Usatâi.

120. 07-13.10 SĂPTĂMÂNA SCRISORII.
Chişinău - 12.
Machetator V. Şeico.

Merid Filet.
5/97.

O surpriză: noul drapel al Moldovei

Orizontul vertical şi copilul care desenează soarele

Începem discret. Filateliştii Moldovei sînt mari amatori ai fotbalului. Cu ocazia preliminăriilor europene "Poşta Moldovei" a emis o colecţie (serie - n.r.) din trei timbre şi o coliţă. Evenimentul, bineînţeles, merită toată atenţia. Atît doar că tricolorul Moldovei (pe care îl aveţi şi în imagine) alături de cel al Germaniei nicidecum nu este al Moldovei. E adevărat: stema e cea adevărată. Drapelul Germaniei e cel adevărat. Culorile tricolorului Moldovei (roşu-galben-albastru) sînt adevărate. Unica deosebire: culorile de pe tricolorul Moldovei (e scris şi în Constituţie) sînt verticale. Pe timbrele care tind că ne reprezintă ţara culorile sînt prezentate orizontal.

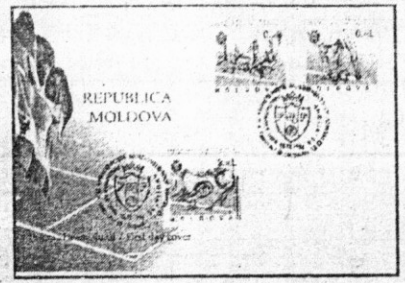

"Poşta Moldovei" insistă să intre în cartea recordurilor. Erorile fotbalistice sînt urmate de o eroare în seria de trei timbre "Anul Internaţional al Familiei". Nu e nimic mai frumos decît un copil aplecat asupra mesei de scris. Acesta e desenul de pe un timbru din seria "Anul Internaţional al Familiei". Constatăm doar că micul moldovean de pe timbru desenează cu mîna stîngă. Ca preşedintele Bill Clinton.

Mici totaluri ale erorilor filatelice: indicarea incorectă a anului morţii pictorului Igor Vieru (asta ar însemna lipsă de respect în faţa memoriei pictorului); un alt tricolor al Moldovei (cel filatelic); băiatul care desenează soarele cu mîna stîngă. Noi punem punct aici. Aşteptăm noile timbre ale Moldovei. Istoria filatelică devine tot mai intrigantă.

Gheorghe Ierizanu
"Momentul", 14 decembrie 1994.

POLIŢA DE CĂRŢI

Dl. ***Şerban D.Drăguşanu***, directorul revistei **Colecţionarul** (România), făcând un gest frumos, a donat bibliotecii A.F.M.C.R.M. un set alcătuit din primele 10 numere, apărute din luna mai 1995.

Fiecare colecţionează pentru propria sa plăcere; nu există teme de colecţie majore sau minore; nu există limite sau îngrădiri în alegerea obiectului pasiunii colecţionarului; ceea ce este interesant şi atractiv pentru un om, este posibil să prezinte interes şi pentru alţii.

Iată laitmotivul de care se conduce redacţia "Colecţionarul". O sursă dintre cele mai bogate pentru toate categoriile de colecţionari, o revistă pentru toate gusturile, ce mai!

De asemenea la redacţie s-au primit primele 8 numere din anul acesta ale **Magazinului de filatelie, cartofilie şi numismatică**. Editorul — **Asociaţia Filatelică "Tomis" (Constanţa)** — ne prezintă puncte de vedere şi consideraţii privind manifestările colecţionarilor din zonă, precum şi diferite informaţii utile celor pasionaţi.

O frumoasă surpriză ne-a făcut ***dl.Sergiu Găbureac*** din Piatra-Neamţ, care a donat bibliotecii noastre cartea sa **333 de erori + 33 de curiozităţi filatelice româneşti** — un instrument dintre cele mai utile pentru acei, care preferă nu numai să adune, ci şi să studieze mărcile...

Dl. Ioan Bagdassar Şahinian din Rm.Vâlcea (România) ne-a pus la dispoziţie studiile sale **Construcţiile de baraje în filatelie** şi **Poduri celebre pe mărci**.

Un alt distins filatelist român — ***dl. Lucian Penescu*** din jud.Dâmboviţa — ne-a expediat cartea **Filatelie. Istorie şi nu numai...**, scrisă în colaborare cu Andy Constantinescu.

Un catalog **Medalistica filatelică** — ediţie deosebit de originală prin tematica abordată — ne-a donat autorul, ***dl.Th.Zavidei*** din Botoşani.

Gruparea de filatelie tematică "Marina" din Constanţa ne-a expediat nr. 39 şi 40 ale **Buletinului de informare, documentare şi studii de filatelie tematica "Marina"**

Din partea **Uniunii colecţionarilor greci de ilustrate maxime** am primit nr. 52 al revistei **Maximaphilie**, iar de la **Uniunea Filateliştilor din Rusia** — buletinul nr.2 **Expofil — Moskva-97**.

Inginerul ***Mihai Chiroiu*** (Bucureşti) ne-a îmbogăţit biblioteca cu **Lista ilustrată a ştampilelor româneşti cu tematică aviaţie 1930-1991.**

Accentuăm deasemenea, că pe parcursul ultimilor ani primim regulat revistele **Filatelia** (***A.Dârnu***, Bucureşti) şi**Филателия** (***V.Talanov***, Moscova).

Post-restant

La 7.12.1995 MCI al Rep. Moldova a emis ordinul Nr. 222, în baza căruia au fost repuse în circuitul poştal, începând cu 15.12.1995, mărcile poştale emise în perioada 1.01.1993-1.12.1993 cu nominalul în ruble, acestea fiind reevaluate în valută nouă, aşa cum urmează:

Nr. de catalog	Subiectul mărcii	Nominal vechi	Nominal nou
	Fauna Moldovei. Păsări		
56	Prigorie	2 rub.	2 b.
57	Grangur	3 rub.	3 b.
58	Ciocănitoare verde	5 rub.	5 b.
59	Dumbrăveancă	10 rub.	10 b.
60	Pupăză	15 rub.	15 b.
61	Cuc	50 rub.	50 b.
	Uzuale. Poşta aeriană.II		
64	Avion supersonic	45 rub.	45 b.
65	Idem	50 rub.	50 b.
	Uzuale. Stema Rep. Moldova (I-II)		
67, 77	Stema Rep. Moldova	2 rub.	2 b.
68, 78	Idem	3 rub.	3 b.
69, 79	Idem	6 rub.	6 b.
70, 80	Idem	10 rub.	10 b.
71, 81	Idem	15 rub.	15 b.
72, 82	Idem	20 rub.	20 b.
73, 83	Idem	30 rub.	30 b.
74, 84	Idem	50 rub.	50 b.

Semnificaţia acestui act poate fi înţeleasă, dacă urmăriţi cu atenţie tabelul din pag.7, unde sunt indicate tirajele mărcilor repuse în circulaţie.

Or, având peste 38 mln. mărci poştale temporar inutilizabile, se cerea căutată o soluţie. În cazul dat ea a fost găsită.

Pentru filateliştii, care fac studii de istorie poştală, a apărut o nouă preocupare - cercetarea şi documentarea circuitului poştal al unor şi aceloraşi mărci poştale cu nominal variabil - iniţial emis şi circulat în conformitate cu valuta veche (ruble), iar apoi - în valuta nouă (lei).

Tirajul mărcilor poştale, emise în perioada 1.01.1993-1.12.1993, reîntocarse în circuitul poştal, conform ordinului Nr.222 din 7.12.1995

Nr. d/o	Denumirea seriei	Nominalul	Cantitatea	Preţul de evidenţă, lei	Suma la preţ de evidenţă, lei	Preţul reevaluat, lei	Suma după preţul de reevaluare, lei
1.	Uzuale. Poşta Aeriană-II, a.1993	45.00	1825800	0.045	82161.00	0.45	821610.00
		50.00	1127014	0.050	56350.70	0.50	563507.00
2.	Fauna Moldovei: Păsări, a.1993	2.00	2767213	0.002	5534.43	0.02	55344.26
		3.00	2694587	0.003	8083.76	0.03	80837.61
		5.00	1967096	0.005	9835.48	0.05	98354.80
		10.00	610831	0.010	6108.31	0.10	61083.10
		15.00	2776968	0.015	41654.52	0.15	416545.20
		50.00	2802343	0.050	140117.15	0.50	1401171.50
3.	Uzuale Stema Republicii Moldova, a.1993	2.00	4503269	0.002	9006.54	0.02	90065.38
		3.00	4852868	0.003	14558.60	0.03	145586.04
		6.00	1835928	0.006	10015.57	0.06	110155.68
		10.00	926076	0.010	9260.76	0.10	92607.60
		15.00	2861629	0.015	42924.40	0.15	429244.35
		20.00	2965599	0.020	53311.98	0.20	533119.80
		30.00	2365279	0.030	70958.37	0.30	709583.70
		50.00	1728522	0.050	86426.10	0.50	864261.00
	Total		38611022		647307.67		6473077.02

tipăresc, dar la oficiul postal nu le poţi găsi şi nu ţi se prestează serviciul de care ai nevoie, sau în cazul că eşti servit - plăteşti o sumă mai mare decât prevăd tarifele? Doar orice editor cunoaşte un lucru: este mai simplu şi, principalul, mai ieftin, adică mai rentabil să tipăreşti 1-2 serii uzuale cu tiraje nelimitate şi să saturezi piaţa, decât 8-10 serii filatelice cu tiraje reduse.

Ş-apoi, valoarea filatelică reală a mărcilor depinde de cantitatea de materiale, circulate prin poştă, şi de durata aflării acestora în circuitul poştal. Filateliştii din Vest caută, în special, piese circulate, francate cu mărcile unei serii în limita tarifelor (dar nu FDC), şi efectiv circulate, fără acoperire filatelică. Apoi iată, aflându-mă timp de două luni în Basarabia, şi fiind în raioanele Şoldăneşti, Cimişlia şi Hânceşti la rude, nu am putut expedia la Vienna măcar un plic astfel francat! Cauza? La poştă nici nu au auzit de mărcile, pe care le solicitam! Iar eu ceream mărci emise în anul 1996!!!

Interesul faţă de mărcile Moldovei (Basarabia) scade. Este regretabil, dar se reduce şi din alte motive: erorile şi incompetenţa sau analfabetismul celor, care stau la originea lor.

Am rămas trăsnit, când am văzut seria din 3 mărci "Europa-94", care, chipurile, este consacrată aniversării a 25-a de la coborârea omului pe Lună. Înţeleg că Moldova (Basarabia) până nu demult a făcut parte din U.R.S.S., unde, probabil, nu s-a prea scris despre acest eveniment. ***Dar oare să nu se găsească nişte surse sigure, din care se poate afla cine, când şi cu ce aparat a zburat pe Lună? Doar nici una din cele 3 mărci nu are o imagine adecvată temei, lucru care a provocat proteste seri-oase în rândul astrofilateliştilor din S.U.A., Canada, Austria, care au şi publicat în presa filatelică opinia lor. Se cunosc ele la Chişinău?*** [2]

Sau, să zicem, *seria consacrată semicentenarului O.N.U.* Această inscripţie grosolană *NUI,* plasată nereuşit (din punct de vedere estetic) în partea dreaptă a mărcii, iar stânga, de obicei, fiind supusă obliterării şi, deci, acoperită cu tuş, ce ar însemna? Că Rep. Moldova nu acceptă O.N.U.? Atunci de ce a aderat la acest organism? Sau poşta Moldovei nu acceptă O.N.U.? Ce au de zis acei, care au primit răvaşe, francate cu asemenea mărci poştale?

Însă culmea culmilor este, desigur - cum s-o numim? **Jocurile preliminare din cadrul campionatului european de fotbal - Anglia'96?-** cum e scris pe coliţă, sau **Preliminariile campionatului european de fotbal Anglia'96** - cum este inscripţionat pe mărci? Deşi nici prima variantă, nici a doua - nu este corectă! Text greoi şi incorect. În al doilea rând - *campionatul s-a numit Euro'96* şi nu Anglia'96. Doar el s-a desfăşurat în mai multe ţări europene, inclusiv la Chişinău, pare-mi-se. Sau ziarele basarabene nu scriu nimic despre fotbal?

Iar tricolorul inversat este culmea neroziilor, pe care le poate naşte o structură poştală, argumentul suprem al ignoranţei faţă de propria istorie, demnitatea naţională.

(Urmare în pag. 32)

---

[2] **Redacţia a intrat în posesia copiilor unor articole, care, după ce vor fi traduse, vor fi publicate în paginile "M.F."**

Meridiane Filat. Chişinău 1/1998.

Obliterări aeropoştale pe corespondenţa din, în şi spre Basarabia

C. Ciobanu

Anul 1920 a marcat fila de început pentru aviaţia românească, în special dacă ne referim la transportul de pasageri, marfă şi poştă. Anume formarea Companiei Franco-Române de Navigaţie Aeriană (C.F.R.N.A.) a accelerat lucrările de pregătire pentru liniile aeriene interne, printre care era şi Bucureşti - Galaţi - Chişinău, avându-se în vedere transportul de pasageri şi poştă, şi care a fost deschisă oficial la 24.06.1926.

La această dată, de fapt, cu inaugurarea primelor două linii aeriene interne - **Bucureşti - Galaţi - Chişinău** şi **Bucureşti - Galaţi - Iaşi**, România începe traficul aerian intern, punând astfel temelia unei noi ramuri economice.

E de menţionat faptul, că serviciile poştale au fost la nivel. Corespondenţa expediată la 24 iunie 1926, francată cu mărci tip Ferdinand, a fost obliterată manual cu prima ştampilă rotundă de poştă aeriană, ce avea înscripţia **"Bucureşti-avion"** (**fig.1**)

Dar pentru a comemora evenimentul (**sic!**actualilor funcţionari poştali) fiecare trimitere poştală a fost obliterată şi cu o ştampilă specială dreptunghiulară, care s-a aplicat doar în prima zi a inaugurării, adică la 24 iunie, şi doar pe corespondenţa de poştă aeriană, depusă la Bucureşti cu destinaţia Chişinău şi Iaşi. Astfel, textul ştampilei este **"Inaugurarea / Primului Serviciu Poştal Aerian / Bucureşti - Galaţi - Chişinău / 24 iunie 1926** (**fig.2**).

Din corespondenţa expediată prin curse poştale aeriene interne în a.1926 se cunosc până acum în marile colecţii numai plicuri expediate în ziua de 24 iunie. Acestea erau expediate recomandat şi mai puţin simple.

O caracteristică foarte importantă a plicurilor româneşti expediate recomandat prin avion este numărul de recomandare. Astfel, la 24 iunie 1926 de la Bucureşti la Chişinău au fost expediate scrisorile recomandate cu nr.43220-43227. Majoritatea plicurilor au caracter filatelic şi aveau următoarea adresă a destinatarului: Chişinău, P. Syndino, str. Vasile Alecsandri, 81, plicurile fiind expediate de Wilhelm Nathason şi S. Lupovici, cunoscuţi negustori de filatelie.

Însă transportul aerian regulat al corespondenţei a început la 1 septembrie 1928, când au fost deschise aeroporturile Chişinău şi Cernăuţi, acestea fiind înzestrate cu birouri poştale, dotate cu ştampile ovale.

Corespondenţa de poştă aeriană, expediată din Bucureşti spre Chişinău, bunăoară,era obliterată cu ştampila prezentată în **fig.3**, iar în cazul folosirii unor servicii speciale, ca de exemplu, "Recomandat" (**fig.4**) - cu ştampile adecvate.

Pentru a asigura o recunoaştere mai uşoară a corespondenţei aeriene, aceasta era marcată cu o etichetă specială de culoare portocalie, cu text bilingv, pe patru rânduri: România / **Poşta Aeriană / Poste Aerienne/".**

Tot la 1 septembrie 1928 Direcţia Generală P.T.T. a lansat în circulaţie o serie din trei mărci poştale pentru francarea corespondenţei de poşta aeriană, România devenind astfel cea de-a 21 ţară, ce a emis mărci de poştă aeriană.

Odată cu punerea în circulaţie a mărcilor respective, D.G.P.T.T. a înzestrat birourile pentru primirea corespondenţei din oraşele cu aeroporturi, inclusiv Chişinăul, cu noi ştampile speciale,

de data aceasta de formă eliptică, formate din două elipse concentrice între care sunt înscrise numele aeroportului **Chişinău** şi menţiunea **Par Avion**, iar în centru - data (ziua, luna, anul). Dimensiunea ştampilei chişinăuene era de 37,5/27 mm. (**fig.5**).

La aeroportul Băneasa din Bucureşti, pe lângă biroul central de poştă aeriană s-a înfiinţat un oficiu de primire a corespondenţei, unde, pentru obliterarea corespondenţei simple s-a folosit ştampila din **fig.6**, iar pentru recomandate - cea din **fig.7.**

Corespondenţa sosită la Chişinău cu avionul a fost obliterată în unele cazuri cu ştampila specială, prevăzută pentru plecarea corespondenţei, cât şi - în cele mai multe cazuri - cu ştampila rotundă de zi.

Atenţionăm că între anii 1928-1930 obliterarea corespondenţei, destinată expedierii cu avionul, se făcea cu tuş de culoare roşie, iar mai târziu s-a trecut la tuş negru.

Deci, începând cu anul 1928 corespondenţa "Par Avion" s-a adus în Basarabia pe rutele Bucureşti, Galaţi sau Iaşi, după care aeroportul Chişinău, ca şi celelalte din ţară, şi-au extins activitatea internă, prin legături poştale directe, ca de ex.: **Chişinău-Galaţi, Chişinău-Cluj**, precum şi cea externă, ca, de ex.: **Chişinău-Paris** etc. În acest caz se aplicau ştampile de plecare "***Chişinău Par Avion***" (**fig.8**), precum şi ştampile adiacente de plecare recomandat (**fig.9**) sau de sosire (**fig.10**)

Pentru a.1928 au fost reconstituite piese, aflate în marile colecţii, expediate la 1 septembrie 1928 - recomandate nr.11-25, expediate spre Chişinău.

La 1 noiembrie 1931 a fost inaugurată cursa poştală aeriană **Bucureşti-Galaţi-Chişinău-Cernăuţi** şi retur cu plecare din Bucureşti luni, miercuri şi vineri la ora 8.30, şi din Cernăuţi - marţi, joi şi sâmbătă la ora 10.00.

De la 5 octombrie 1932 orarul de zbor al avioanelor s-a modificat, ora de plecare fiind 9.30 atât din Bucureşti, cât şi din Cernăuţi. La mijlocul lunii noiembrie cursa a circulat după acelaşi orar, dar cu frecvenţa de 3 curse pe săptămână cu plecare din Bucureşti luni, miercuri şi vineri şi din Cernăuţi marţi, joi şi sâmbătă. La 25 decembrie 1932 cursa a fost suspendată din cauza timpului, ca să fie redeschisă la 12 mai 1933, regimul de activitate rămânând acelaşi.

La 20 mai 1933 a fost inaugurată şi a circulat zilnic, fără duminică, cu orare diferite cursa **Galaţi-Chişinău-Iaşi** şi retur.

Ambele curse au foct suspendate provizoriu, din cauza timpului, la 15 noiembrie, fiind redeschisă la 15 iunie 1934 doar cursa **Bucureşti-Galaţi-Chişinău-Cernăuţi,** avioanele companiei LARES circulând zilnic fără duminică.

La 20 iulie 1935 a avut loc un zbor poştal LARES în scopul inaugurării liniei aeriene **Bucureşti-Galaţi-Ismail-Cetatea Albă,** transportând şi corespondenţă. Piesele expediate din Bucureşti aveau aplicate o ştampilă specială.

Odată cu inaugurarea Companiei LARES (1935) s-au deschis aeroporturi la Ismail şi Cetatea Albă, prilej care a permis folosirea unei ştampile oficiale a Companiei pe ruta **Bucureşti-Galaţi-Ismail-Cetatea Albă** (**fig.11**).Corespondenţa adusă cu avionul a fost obliterată la sosire cu ştampile gen cea din **fig.12.**

Cursa respectivă a funcţionat până la 31 octombrie, fiind suspendată pentru perioada de iarnă, ca să-şi reînceapă activitatea la 4 aprilie 1936, modificându-se şi traseul: **Bucureşti-Galaţi-Ismail-Cetatea Albă-Chişinău,** plecarea din punctul iniţial fiind la 8.00, iar sosirea la cel final - la 12.20, ca să fie închisă la 11 decembrie 1936.

La 15 decembrie 1936 a fost inaugurată cursa **Bucureşti-Galaţi-Iaşi-Chişinău** şi retur, cu trei zboruri săptămânal în fiecare direcţie, care a activat până la 31 decembrie 1936.

În 1937 cursa **Bucureşti-Galaţi-Iaşi-Chişinău** şi retur a funcţionat de la 1 ianuarie şi până la 20 iulie, fiind deservită de avioanele Companiei SARTA, iar de la 21 iulie până la 22 august - de avioanele Companiei LARES, dar fără a face escală la Iaşi. A fost suspendată la 4 decembrie 1937.

Cursa **Bucureşti-Galaţi-Ismail-Cetatea Albă-Chişinău** şi retur a fost redeschisă cu avioanele LARES la 1 aprilie 1937, circulând de trei ori pe săptămână. Cursa a funcţionat până la 20 iulie 1937. De la 21 iulie cursa a fost redusă la traseul **Bucureşti-Galaţi-Ismail-Cetatea Albă** şi retur (fără Chişinău), funcţionând zilnic, fără duminică, cu plecare din Bucureşti la 7.30, sosirea la Cetatea Albă la 9.55, şi reîntoarcerea la Băneasa la 17.55 în aceeaşi zi. Cursa poştală a fost suspendată la 4 decembrie 1937.

În aceeaşi perioadă - 21 iulie - 4 decembrie 1937 - a funcţionat şi cursa **Cernăuţi-Iaşi-Chişinău-Cetatea Albă** şi retur.

La 2 mai 1937 a fost redeschisă şi a funcţionat zilnic, fără duminică, până la 2 octombrie cursa poştală **Bucureşti-Galaţi-Ismail-Cetatea Albă** şi retur. De la 2 mai şi până la 2 octombrie 1938 a funcţionat de 6 ori pe săptămână cursa **Bucureşti-Galaţi-Chişinău.**

La 7 octombrie 1938 a fost deschisă şi a funcţionat experimental pentru expedierea corespondenţei fără supratxă poştală aeriană cursa **Bucureşti-Galaţi-Ismail-Cetatea Albă-Chişinău** şi retur.

Fig.1

Fig.2

Fig.3

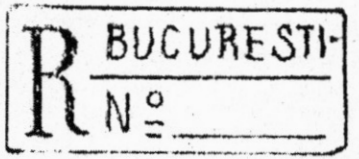

Fig.4

Fig.5

Fig.6

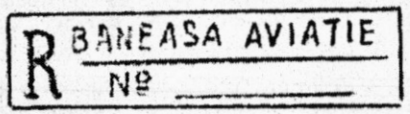

Fig.7

Fig.8

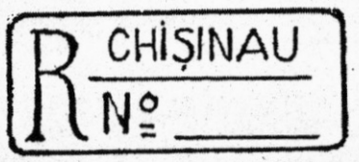

Fig.9

Fig.10

Fig.11

Fig.12

(Va urma)

Istoria filateliei - în imagini

Colecționarii basarabeni printre frații lor de peste Prut

Participanții la Simpozionul de cartofilie și târgul filatelic

Piatra-Neamț, 3-6 octombrie 1996

ORDINEA APARIŢIEI MĂRCILOR POŞTALE ÎN LUME

(Vezi începutul în nr.3)

Gibraltar	01.01.1886	Guiynea Franceză	11.1892
Africa de Sud	09.01.1886	Mayotte	11.1892
Bechuanaland	08.02.1886	Mozambic, Comp.	
Cochin-China	16.05.1886	de Oceania	11.1892
Martinica	19.07.1886	Anjouan	11.1892
Gabon	01.08.1886	Indiile Franceze	11.1892
Tonga	27.08.1886	Eritrea	01.01.1893
Guyana Franceză	1886	Zambezia	28.07.1893
Chamba	10.1886	Somalia Franceză	12.1983
Senegal	1887	Africa Orientală	
Aunam Tonkin	1888	Germană	1893
Formosa	1888	St.Maria de	
Tunisia	01.07.1888	Madagaskar	04.1894
Zululand	1888	Sudanul Francez	12.04.1894
Indo-China	08.01.1889	Congo Portughez	05.08.1894
Madagascar	03.1889	Etiopia	1894
Nossi-Bé	05.06.1889	Charkhari	1894
Pahang	1889	Brunei	1895
Swaziland	18.10.1889	Uganda	20.03.1895
Diego Suarez	25.01.1890	Lorenzo-Marquès	28.05.1895
Seychelles	05.04.1890	Bussahir	20.06.1895
Africa Orientală		Inhambane	01.07.1895
Engleză	05.05.1890	Zanzibar	10.11.1895
Africa de Sud,	11.1890	Sudan	01.03.1897
Compania		Marile Camore	11.1897
Britanică		Africa Portugheză	01.04.1898
Leeward, Ins.	20.11.1890	Marokko (Brit.)	01.06.1898
Rodezia	12.1890	Creta	25.11.1898
Congo Francez	24.03.1891	Mariane Ins.	09.1899
Nyassaland (Brit.)	04.1891	Dahomey	11.1899
Negri Sembilan	08.1891	Boyaca	1899
Obock	01.02.1892	Alexandrie	1899
Cochin	01.04.1892	Guam	1899
Cook, Ins.	07.05.1892	Samos	1899
Angra	01.06.1892	Malaya (Federaţie)	1900
Horta	01.06.1892	Turk Caicos, Ins.	1900
Coasta Niger	07.1892	Nigeria de Nord	03.1900
Benin	09.1892	Cayman, Ins.	19.02.1901
Cote d'Ivoire	11.1892	Nigeria de Sud	03.1901
Funkhal	1892	Papua	1901

(Va urma)

CENZURA ROMÂNĂ ÎN BASARABIA 1918-1944

(Partea II-completări)

***Dan GRECU** (Deva, România)*

Deoarece de la scrierea articolului, apărut în "Meridian Filatelic" nr.3, s-au acumulat noi date şi tipuri de ştampile de cenzură basarabene, revenim acum cu noutăţi, ce pot fi analizate în cele 2 tabele noi (câte unul pentru fiecare perioadă 1918-1928, şi respectiv - 1941-1944).

În ce priveşte prima perioadă (tabelul 1) reţinem comunicarea unei ştampile de cenzură din Cetatea Albă, astfel încât mai rămâne să descoperim ştampila din Ismail. Se poate preciza şi data târzie de folosire a cenzurii în Basarabia, şi anume 13.08.1928, la oficiul Orhei. Se pare că numai câteva oficii au cenzurat corespondenţa şi după septembrie 1920 (data la care s-a suspendat cenzura la majoritatea oficiilor din restul României), şi anume Orhei, Soroca şi Tighina. Este posibil ca cenzura să se fi ridicat şi în Basarabia în Aug/Sept.1920, dar, din motivele enunţate în prima parte a articolului, să se fi reînfiinţat în 1921-1922 la oficiile amintite (aflate lângă frontiera cu Rusia Sovietică).

Pentru perioada a doua, cea mai importantă descoperire este existenţa ştampilelor provizorii "neutre" (codificate în Tabelul 2 "P"), doar cu indicaţia "CENZURAT", fără numele localităţii, la oficiile Cetatea Albă, Chilia Nouă şi Chişinău (cel puţin). Astfel fiecare oficiu de cenzură a folosit în această perioadă cel puţin 3 (şi nu 2) ştampile diferite de cenzură, din care multe aşteaptă încă să fie descoperite.

Datorită cercetărilor dlui col. Gh.Cotolan, se cunosc mai multe date privind închiderea oficiilor de cenzură. Astfel, la 15.03.1944 s-au închis oficiile Chişinău, Hotin, Soroca. La 15.04.1944 a fost închis oficiul Bălţi. La 15.06.1944 oficiul Tighina şi-a mutat activitatea în Comrat, iar oficiul Cetatea Albă - la Bairamcea. În fine, la 18.08.1944 s-au închis şi ultimele oficii basarabene: Cahul, Cetatea-Albă, Chilia Nouă, Ismail, Orhei, Sărata şi Tighina. Astfel, ideea redeschiderii unor oficii (enunţată anterior) nu este valabilă: oficiile fie s-au desfiinţat definitiv, fie şi-au continuat activitatea până în august 1944.

În Tabelul 2 este trecută şi singura (până acum) ştampilă "OPRIT A SE CENZURA", cunoscută în Basarabia, ştampilă ce se aplica pe corespondenţa scutită de cenzură (a diplomaţilor, oficiilor consulare şi altor instituţii civile şi militare).

La rubrica "Sursa" din tabele se face trimitere la noile repere bibliografice, aşa cum sunt ele date în studiul de faţă (indicând articole unde respectivele ştampile au fost publicate pentru prima dată).

În tabele s-au trecut numai datele concrete de utilizare, întâlnite după examinarea unui număr mai mare de corespondenţe, concluziile privind schimbarea ştampilelor fiind lăsate pentru o etapă ulterioară de studiu.

Tabel 1 (perioada 1918-1928)

Oficiu	Dimensiuni (mm)	Perioada de folosire	Culoare	Sursa	Ilustrație (fig)
Bălți	19 x14,5	Aug.18	N	3	(1)
Bender/Tighina	24x10	Nov.18	N	8	(4)
Cahul	50x28	Apr.20	N	2,8	(5)
Cetatea Albă	diam.39	Apr.20	N	6	(30)
Chișinău	cca.45x18	Jun.19	?	7	(11)
	51x17	Apr.-Oct.19	N	2,8	(10)
	50x19	Jun.20	V	8	31
Hotin	cca.49x19	Jun.19	?	2	(15)
Orhei	55x20	Aug.20	A	8	32
	48x19	Dec.21-Aug.28	N	2	(20)
	48x9	Sep.27	N	5	33
Soroca	diam.34/21	Sep.18	V	3	(24)
	diam. 30/19	Aug.24-Mar.25	V,N	3	(25)
Tighina/Bender	48x15	Mai.21-Aug.27	N	2	(27)

***Nota:** Ştampila din fig. 25 există şi fără data din mijloc.*

Tabel 2 (perioada 1941-1944)

Oficiu	Tip	Dimensiuni	Perioada	Culoare	Nr.cenzori	Sursa	Ilustrație (fig)
Bălți (15)	P	-45x6 +diam.28/25	Aug.-28 Sep.41	V	-	3	34
	N	40x11	Nov.41-Dec.42	V	1-12	8	(2)
	T	56x14	Apr.43-Mar.44	N,V	1-15	3	(3)
	-	55x13	Apr.43	?	-	4	35
Cahul (3)	N	cca.73x25	Dec.41	N	-	3	(6)
	N	45x15	Oct.-Nov.42	N	1	5	36
Cetatea	P	cca.44x13	Sept.-Dec.41	N	-	4,5	37
Albă (6)	N	46x12-13	Mar-Iun.42	N	-	3	38
	N	-cca.64x23 cca.75x29	Jul-Sep.42	N	-	3	(7)
	N	48x14	Dec.42-Ian.43	V	1-14	8	(8)
	T	56x13	Ian.43-mar.44	N,V	1-14	8	(9)
Chilia Nouă (3)	P	39x8	12-15 Oct.41	N	-	4,5	39

Chișunău (11)	P	cca.31x7	Aug.-Sep.41	?	-	4,5	
	N	-63x16 -69x19	Aug-Dec.42	N,V	2-10	7,8	(12)
	N	41-48x14-17	Jul-Dec.42	V	6..26	8	41
	T	58x10	Ian.43-Mar.44	N,V	2..12	7,8	(13)
	T	65x15	Ian-Feb.44	N,V	14,18	3	(14)
Hotin (3)	P	cca.49x19	Oct.41	N	-	4,5	(15)
	N	57x16	Oct.41-Ian.43	V,N	3-9	8	42
	T	55x11	Mai.43-Ian.44	V,N	1-4	32	(16)
Ismail (3)	N	55x10	Oct-Nov.41	N	-	3	(18)
	N	55x16	Feb-Iul.42	N	3...10	3	(17)
	T	-56-62x12 -68x13	Ian.43-Aug.44	N	1-5	3,8	(19)
Orhei (5)	N	57x10+ număr	Iul-Dec.42	V,N	1-5	8	(21)
	T	54x13	Ian-Aug.43	V	3	8	(22)
Sarata (1)	N	cca.61x11	Ian.43	N	1	3	(23)
	T	53x11	Apr.43	N	4	5	(43)
Soroca (9)	T	58x15	Aug.43	N	1	3	(26)
Tighina (5)	N	65-70x11-13	Nov.41-Mar.42	N,V	-	8	44
	N	62x10	Dec.41-Dec.42	N,V	1-5	8	(28)
	T	56-58x13-15	Aug.43-Mar.44	N	3-9	8	(29)
Sarata (1)	N	cca.61x11	Ian.43	N	1	3	(23)
	T	53x11	Apr.43	N	4	5	(43)
Soroca (9)	T	58x15	Aug.43	N	1	3	(26)
Tighina (5)	N	65-70x11-13	Nov.41-Mar.42	N,V	-	8	44
	N	62x10	Dec.41-Dec.42	N,V	1-5	8	(28)
	T	56-58x13-15	Aug.43-Mar.44	N	3-9	8	(29)

Note: 1) Ştampila "P" Hotin se referă la refolosirea provizorie a unei ştampile de cenzură din perioada 1918-1928;
2) Numerele în paranteză, după numele oficiului, semnifică numărul de cenzori existent la data înființării oficiului de cenzură (după arhivele militare).

3) Abrevierea culorilor: A=Albastru, N=Negru, V=Violet.
4) Pentru a cunoaşte mai multe amănunte despre cenzura română în anii 1941-1946 se pot consulta articolele 1, 4, 9 din bibliografie.

BIBLIOGRAFIE

1) Cotolan Gheorghe - Postal Censorship in Romania ("Cenzura poştală în România") 1941-1946, în **Romanian Postal History Bulletin (RPHB),** nr.19 (Apr.1996), pag.4-9
+ Additional comments ("Comentarii adiţionale") în **RPHB** nr.20, (Aug.1996), pag. 3-4 (RPHB apare de 3 ori pe an în SUA, Libertyville, Illinois).

2) Dragomir Silviu - Military Censor Markings ("Ştampile de cenzură militară") în **Romanian Philatelic Studies**, nr.1/1983, SUA;

3) Grecu Dan - Romanian Censor Markings in Bessarabia 1918-1944 ("Ştampile româneşti de cenzură în Basarabia"), în **RPHB** nr.11 (Aug.1993), pag.8-15; cu completări în **RPHB** nr.13, pag.6 şi **RPHB** nr.14, pag.13;

4) Grecu Dan - Die Inlandzensur in Rumänien vom 27.06.1941 bis 15.01.1946 ("Cenzura internă în România 27.06.1941-15.01.1946), partea I în **AG.Zensur Rundbrief** nr.85/1997 şi partea II-a în **AGZensur Rundbrief** nr.86/1997, pag.74-93, Germania.

5) Grecu Dan - Noi ştampile de cenzură, patrea I, în **Curierul Filatelic**, nr.82-83, pag.7-10 şi patrea II-a în **Curierul Filatelic** nr.84-85 (Mar-Apr.1997), pag.12-15, Sibiu.

6) Kiraly Francisc - Cenzuri Româneşti 1919-1921 din Transilvania şi Basarabia, **Curierul Filatelic**, nr.53/Aug.1994, pag.8;

7) Marinescu Călin - Serviciul Poştal Român în Basarabia, **Filatelia** nr.3/1993, Bucureşti;

8) Telegut-Thielk - Postzensuren in Rumänien 1913-1950 (catalog), ediţia I, 1987; ediţia II, 1995, Kiel, Germania;

9) Marinescu Călin - The Censorship of Romanian internal Mail 1941-1945 ("Cenzura corespondenţei interne din România") - RPHB nr.8+9/1992, pag.12-16.

Din partea redacţiei.

În textul primei părţi a articolului, în "Meridian Filatelic" nr.3, la pagina 22, rândul 15 s-a strecurat o eroare. A se citi ***1.07.1918*** şi nu ***17.07.1918.***

Cerem scuze cititorilor şi autorului.

Fig.30

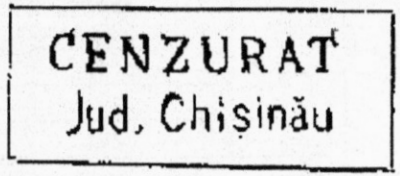

Fig.31

Fig.32

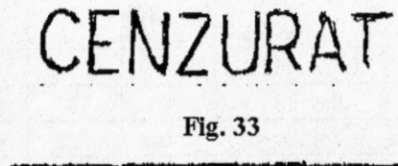

Fig. 33

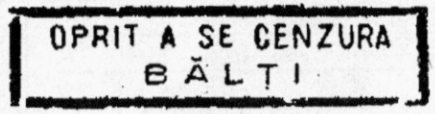

Fig. 35

Fig. 34

Fig. 36

Fig. 37

Fig. 38

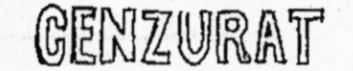

Fig. 39

Fig. 40

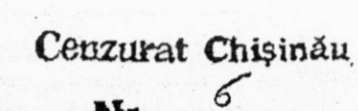

Fig. 41

Fig. 42

Fig. 43

Fig. 44

Mer. Filet. 2/98.

Obliterări aeropoştale pe corespondenţa din, în şi spre Basarabia

C. Ciobanu

(Vezi începutul în nr. 1 (6))

În anul 1939 au funcţionat cursele **Bucureşti-Galaţi-Ismail-Cetatea Albă** şi retur (LARES, 17 aprilie - 9 octombrie), **Bucureşti-Galaţi-Chişinău** (LARES, 17 aprilie - 9 octombrie).

În anul 1940 cursele **Bucureşti-Galaţi-Ismail-Cetatea Albă** şi retur şi **Bucureşti-Galaţi-Iaşi-Chişinău** şi retur, **Bucureşti-Galaţi-Chişinău, Sulina-Chilia-Ismail-Galaţi** şi retur au fost redeschise la 1 mai şi au funcţionat zilnic, fără duminică, până în jurul datei de 27 iunie, când Basarabia a fost cedată URSS în urma ultimatumului sovietic.

Cursele poştale aeriene spre Basarabia au fost reluate în jumătatea a doua a lui 1941, când avioanele LARES au deschis la 14 august cursa **Bucureşti-Iaşi-Chişinău** şi retur, circulând de 6 ori pe săptămână până la 4 octombrie.

La 5 mai 1942 Compania LARES a inaugurat o rută nouă **Bucureşti-Galaţi-Chişinău-Tiraspol** şi retur, cu circulaţie marţi, joi şi sâmbătă, care a funcţionat până la 6 iulie, când s-a modificat itinerarul, fiind transformată în cursa **Bucureşti-Iaşi-Chişinău-Tiraspol** şi retur, activând în această direcţie până la 27 iulie, ca de a doua zi să fie prelungită până la Odesa printr-o linie de avioane locale. Deşi se prevăzuse suspendarea circulaţiei avioanelor pe linia aeriană locală **Tiraspol-Odesa** de la 5 septembrie 1942, ulterior s-a hotărât menţinerea întregii curse până la 1 noiembrie 1942, cu frecvenţa de trei curse pe săptămână.

În 1943 a funcţionat o singură cursă aeriană poştală - **Bucureşti-Iaşi-Chişinău,** deschisă la 3 mai, şi efectuată de către avioanele LARES de trei ori pe săptămână.

Este foarte interesantă ştampila de zi, ce s-a aplicat pe parcursul multor ani, în perioada sovietică, la oficiul poştal 52, situat în clădirea aeroportului Chişinău. Ştampila, pe lângă tradiţionalul text **"Кишинев-52"** include şi textul **"Аэропорт"** având gravată şi silueta unui avion. Cu această ştampilă se oblitera corespondenţa transportată cu avioanele Companiei de Stat "Aeroflot" **(fig.13)**.

Ştampile de acelaşi tip s-au folosit în toate aeroporturile mari din fosta U.R.S.S. Deci, nu erau rare cazurile, când corespondenţa destinată expedierii "Par avion" de undeva din Rusia, Ucraina sau altă regiune sovietică spre Moldova, era obliterată cu o ştampilă cu silueta avionului (în cazul dat **Мурманш** - (Murmaşi, reg.Murmansk), ca la sosire să primească alta de acelaşi tip - **Кишинев-52 (fig.14)**.

La 24 iunie'91, cu ocazia împlinirii a 65 ani de la primul zbor Bucureşri-Chişinău, Compania LAR a organizat un zbor de probă cu un avion AN-24, care a sosit în capitala Moldovei la orele 10 dimineaţa. Cu acelaşi avion a fost adus un sac poştal cu corespondenţă special pregătită - plicuri obliterate cu o ştampilă, ce avea următorul text: **"Zbor aniversar / 65 ani de la / primul zbor / Bucureşti-Chişinău / 24 iunie 1926/RLA 045 AN-24 24.06.1991" (fig.15).**

A doua zi, 25 iunie, la întoarcere avionul Companiei LAR a luat un sac cu corespondenţă, expediată de la Chişinău la Bucureşti. Plicurile filatelice au fost francate cu prima serie de mărci poştale ale Republicii Moldova, puse în circulaţie cu două zile în urmă (23.06.91) şi obliterate cu ştampila rotundă de zi **Кишинев-12 Молд.ССР 24.06.91.06**, pe verso purtând o altă ştampilă **Цех обработки корреспонденции/Кишинев ППТ Молд.ССР**, precum şi amprenta ştampilei de sosire **"Bucureşti-Cartare-24.6.91.2" (fig.16)**

În 1991 s-a efectuat un zbor cu motodeltaplanul de la Bucureşti la Chişinău, cu escală la Buzău, Focşani, Vaslui şi Iaşi, unde s-a primit corespondenţa, obliterată cu ştampile speciale tematice, elaborate de către grupa de Aerofilatelie a Asociaţiei Filatelice Bucureşti (Aurelian Dărnu şi Mihai Chiroiu). La Chişinău corespondenţa poştală a fost obliterată cu două ştampile de sosire: **"Sosit cu motodeltaplanul Bucureşti-Chişinău, Chişinău-12, 1.XII.1991"** şi **"Sosit cu motodeltaplanul YR-5017" (fig.17)**, ştampile elaborate în colaborare de către filatelişti şi poşta din Republica Moldova (Constantin Ciobanu şi Stelian Chiriac), şi cu o ştampilă de zi a oficiului poştal Chişinău-12.

Cu acelaşi motodeltaplan, la întoarcere, de la Chişinău spre Iaşi, a fost expediat un sac poştal ce conţinea 240 de trimiteri obliterate cu următoarele ştampile: **Raid Aerian Internaţional / cu motodeltaplanul / Bucureşri / Buzău / Focşani / Vaslui /Iaşi /Chişinău /Iaşi/ Chişinău-12 / 1.XII.1991 /, "Expediat / cu / motodeltaplanul / Bucureşti-Chişinău-Iaşi / Chişinău-12 / 1.XII.1991"** şi **"Oficiu poştal / ambulant"**. Toată corespondenţa a fost adresată redacţiei revistei "Filatelia" (Bucureşti), având şi trei ştampile de zi: la expediere - **Chişinău-12 01.12.91.12, la finele zborului -6600 Iaşi-Tranzit 04.12.91.22,** şi la sosire - **Bucureşti-cartare-05.12.91.2 (fig.18).**

Fig.13

Fig.14

Fig.15

Fig.16

Serviciul poştal român în Basarabia 1918-1940 şi 1941-1944.

(Înc. în nr. 2/7)

Călin MARINESCU
Bucureşti

3. Judeţul Orhei

În anul 1930 judeţul Orhei avea o suprafaţă de 4.246 km² şi 277.709 locuitori. În judeţul Orhei organizarea poştală a fost asemănătoare celei din judeţul Tighina, cu deosebire că a fost suspendată în martie 1944, în urma ofensivei militare sovietice, care a dus la ocuparea judeţului de către trupele sovietice şi reîncorporarea sa în URSS.

Oficiile şi agenţiile poştale

În tabelul nr. I sunt prezentate denumirile şi perioadele de funcţionare ale unităţilor poştale din judeţ. Au avut loc şi unele evenimente, care nu au putut fi înglobate în tabelul nr.l. Astfel, la 1.10.1921 oficiul poştal Căzăneşti a fost transformat în agenţie specială, iar agenţia specială Ciocâlteni - în oficiu poştal.

La 1.10.1922 agenţia specială Hârtop a fost transformată în oficiu, iar agenţia specială Onişcani, care trebuia să se desfiinţeze la 16.06.1923, s-a menţinut în funcţiune. În tabelul nr.2 poate fi urmărit numărul de unităţi poştale O/AS/GP existent în judeţul Orhei între anii 1928-1935.

Transporturile poştale

Sunt valabile aceleaşi menţiuni de la judeţul Tighina.

Traficul poştal

În tabelul nr.3 sunt prezentate numeric obiectele de corespondenţă, expediate din judeţul Orhei în perioada 1928-1935 şi 1937-1938. Se constată o pondere şi mai scăzută a corespondenţei expediate din judeţul Orhei decât cea expediată din judeţul Tighina faţă de corespondenţa circulată din întreaga Românie.

Sunt valabile aceleaşi menţiuni privind raritatea corespondenţei din judeţul Orhei ca şi la judeţul Tighina.

Cenzura corespondentei

În judeţ a funcţionat un singur birou de cenzură pe lângă oficiul poştal din Orhei. Acest birou de cenzură şi-a început activitatea în anul 1918, funcţiona şi în anul 1928 şi a funcţionat, probabil, şi ulterior.

Biroul de cenzură şi-a reînceput activitatea odată cu revenirea judeţului Orhei la România în luna iulie 1941 şi a funcţionat până în luna martie 1944.

Ştampilele poştale

Ştampilele poştale aplicate la unităţile poştale din judeţul Orhei vor fi analizate într-un alt studiu.

Tabelul nr. 1.

Oficiile şi agenţiile poştale din jud. Orhei 1918-1940 şi 1941-1944

	Unitatea poştală	Tipul	Perioada de funcţionare
I	Bravicea	O	1918-1940, 07/09.1941-03.1944
2	Călăraşi	O	1918-1924...
3	Căzăneşti	AS	20.10.1919-1940, 07/09.1941-03.1944
4	Cinişăuţi	O	1918-1940
5	Chiperceni	AS	1.12.1920-1940
6	Ciocâlteni	AS	1918-1940
7	Cobâlca	AS	1918-1940, 15.09.1942-03.1944
8	Criuleni	O	1918-1940, 07/09.1941-03.1944
9	Hârtop (Hârtopul Mare)	AS,O	16.01.1921-1940, 07/09.1941-03.1944
10	Isacovca	AS	1.02.1921-1940
II	Isvoare	AS	16.03.1921-31.10.1929
12	Mateuţi Gară	GP	...1919-30.06.1925
13	Măşcăuţi	AS	1918-...
14	Oleşcani (Olişcani)	AS	...1922-30.09.1925
15	Onişcani	AS	1.12.1920-31.12.1924
16	Orhei	O	1918-1940, 20.07.1941-03.1944
17	Peresecina (Perescina)	AS	1.12.1920-1940, 07/09.1941-03.1944
18	Pogribeni	O	1918-15.03.1921
19	Răspopeni	AS	1.12.1920-1924
20	Rezina	O	1918-1940, 07/09.1941-03.1944
21	Samaşcani	AS	1918-...
22	Şoldăneşti	AS,O	1918-..., 1.07.1924-1940, 07/09.1941-03.1944
23	Şoldăneşti Gară	GP	...1919-31.07.1924
24	Suşleni	AS	1918-1940
25	Teleneşti	O	1918-1940, 07/09.1941- 03.1944

O-oficiu; AS - agenţie specială; GP-gară poştală; 1918-1.07.1918; 1940-27.06.1940.

Tabelul nr.2

	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935
O	9	9	9	9	9	9	9	9
AS	7	7	6	6	6	6	6	6
GP	1	1	-	-	-	-	-	-
Total	17	17	15	15	15	15	15	15

Bibliografie

1. *Buletin Telegrafo-poştal, PTT, Bucureşti, 1918-1944.*
2. *Dare de seamă statistică PTT pe anii 1928-1938, Bucureşti, 1930-1940.*
3. *Nomenclatura poştală a localităţilor din România, Bucureşti, 1922-1923.*

Tabelul nr.3

Obiecte de corespondență, expediate din județul Orhei 1928-1938 (bucăți)

Anul	Tipul de corespondență	Scrisori	Cărți poștale	Imprimate și alte obiecte	Obiecte recomandate	Oficiale	Total jud. Orhei	% față de România
1928	Int.+externă *	160.806	203.064	30.290	32.779	485.217	912.156	0.23
1929	Int.+externă *	179.478	265.824	35.880	32.333	447.175	960.690	0.24
1930	Int.+externă *	144.586	305.760	61.048	31.757	343.481	886.632	0.25
1931	Internă Externă	106.028 7.384	762.782 6.318	31.122 806	20.991 2.187	308.867 26	729.790 16.721	0.22 0.08
1932	Internă Externă	70.226 8.216	208.806 5.720	26.526 702	12.865 1.666	320.951 28	639.374 16.332	0.24 0.10
1933	Internă Externă	59.618 7.696	201.916 7.020	51.220 468	10.179 1.565	466.997 1	789.930 16.750	0.28 0.12
1934	Internă Externă	63.076 7.722	232.154 7.410	24.856 416	12.231 1.729	420.709 3	750.026 17.280	0.26 0.12
1935	Internă Externă	64.896 10.140	251.290 10.426	97.656 1.508	11.500 2.460	553.410 -	978.752 24.534	0.28 0.15
1937	Internă Externă	65.286 8.112	235.170 9.438	122.200 208	12.960 1.859	499.722 1	935.338 19.618	0.25 0.11
1938	Internă Externă	72.046 5.824	247.286 7.462	93.964 260	17.286 1.595	504.073 -	934.655 15.141	0.24 0.10

CATALOGUL MĂRCILOR POŞTALE, EMISE DE ZEMSTVELE DIN BASARABIA

КАТАЛОГ ЗЕМСКИХ ПОЧТОВЫХ МАРОК БЕССАРАБИИ

ОРГЕЕВСКИЙ УЕЗД

1871. Лит. на бел. глянц. бум.; сетка из цветн. вертик. линий; разм. 21x26 мм; зубц. 12 1/2

Рис. 1.

1. 3 к. *черная на синей сетке*
2. 6 к. *синяя на розовой сетке*

1873. То же, что и предыдущие - в измененных цветах; сетка вертикальная; зубц. 12 1/2

3. 3 к. *черная на розовой сетке*
3-а. 3 к. *то же, без зубц.*
3-б. » *то же, Т.-В.*
4. 6 *к. зеленая на синей сетке*
4-а. 6 *к. то же, без зубц.*
4-б. 6 » *то же, Т.-В.*

1878. То же, что и предыдущие - с горизонтальной сеткой; зубц. 12 1/2 5.

5 3 к. *сечная на розовой сетке*
6. 6 к. *зеленая на синей сетке*

1879. Похожа на предыдущую; размер меньше (18x23 мм); несколько измененный рисунок; с прокол. на швейн. машине.

7. 3 к. *черная на розовой сетке*
8. 6 к. *зеленая на синей сетке*

1880. Лит. на бел. бум.; рисунок похож на марки Восточной Корреспонденции; размер 16x22 мм.; зубц. 16.

Рис. 2.

9. 3 к. *черная на розовой сетке*
10. 6 к. *синяя на синей сетке*
10-а 6 к. *то же, на тонк. бум.*

1882. Лит. на бел. бум.; разм. 15 1/2 x 22 мм.: №№ 11 и 12 на толстой бум.; зубц. 11 1/2

Рис. 3.

11. 3 к. *черн. и кармин.*
12. 3 » *черн. и оранж.*
13. 3 » *черн. и розов.*
14. 3 » *черн. и коричн.*
14-а. 3 » *то же, без зубц.*

1885. Лит. на бел. бум.; разм. 18x26 мм.; в слове «оргеевской» на марке в 3 коп. последняя буква не имеет вверху знака краткости; зубц. 11 1/2

Рис. 4.

15. 3 к. *карминовая*
16. 6 » *зеленая*

1887. Похожа на марку №15, но фон из более отчетливых и крупных линий; кружок в верхнем правом углу с цифрою стоимости марки больше, чем в других углах; над последней буквой в слове «оргеевской» имеется знак краткости; разн. зубц.

17. 3 к. *красная, зубц. 11 1/2*
18. 3 к. *красн., зубц. 13*
19. 3 » *то же, с бронзовыми блестк.*

1893. Лит. на бел. бум.; разм. 16 1/2 x 22 мм; несколько изданий: с небольшими разновидностями; зубц. 11 1/2

Рис. 5.

20. 3 к. *темно-синяя*
20. 3 » *синяя*
21. 6 » *карминовая*
21-а. 6 » *красная*

СОРОКСКИЙ УЕЗД

1878-79. Лит. на бел. бум.; пики в углах внутренней рамы короткие и тупые; 49 типов, отличающихся рисунками орнаментов в начале и в конце слова «почты» на правой стороне марки; зубц. 12, 12 1/2 x 13 и 13.

Рис. 1-д.

1. 3 к. *черная, желтая, бледно-розовая и синяя*
2. 3 к. *черная, желтая, красная и синяя (1879 г.)*

1880. Похожа на предыдущую марку; на правой стороне марки около слова «почты» нет орнаментов; пики в углах более длинные и заостренные; зубц. 13.

3. 3 к. *черная, желтая, карминовая и синяя на обыкн. бумаге*
3-а. 3 к. *то же, на тонкой бумаге*

1886. Похожа на предыдущую марку, в других цветах; русло реки не имеет непрерывн. штриховки красными линиями; толстая бумага; зубц. 12 1/2.

4. 3 к. *красная, розовая, желтая и зеленая*
5. 3 к. *красн., коричневато-серая, желтая и зеленая*

Примечание. Марка № 4 встречается с перевернут. фоном - вода реки напечатана над замком

1883. Похожа на предыдущую марку - русло реки имеет красные линии вдоль рисунка; цвет воды серо-синий; бумага обыкновенная; зубц. 12 1/2.

6. *3 к. красная, розовая, желтая и сине-серая*
7. *3 к. красная, серая, зеленая и сине-серая*

Примечание. Марка № 6 встречается с перевернутым фоном - русло реки розовое, а вода реки серо-синяя напечатана над замком.

1885. Лит. на бел. бум.; разм. 21 1/2 x 27 мм; высота букв в надписи «три коп.» два миллиметра; зубц. 13 1/2.

Рис. 2-д.

8. *3 к.* *черная, коричневая, красная и синяя*
8-а. *3 к.* *то же, без зубц.*

1885. Похожа на предыдущую марку - с опечаткою в тексте, а именно по левому краю марки напечатано: «сорокски»; зубц. 13 1/2.

9. *3 к.* *черная, коричневая, красная и синяя*
9-а. *3 к.* *то же, без зубц.*

1892. Похожа на № 8, разм. 21 x 27 мм; высота надписи «три коп.» три миллиметра; зубц. 13 1/2.

10. *3 к.* *темно-корич., серо-желтая, красная и синяя*

1898. Похожа на марку № 10; лента с надписью синяя, буквы более тонкие и без штриховки; в начале и в конце слов «три коп.» шестиконечные звездочки; зубц. 13 1/2.

11. *3 к.* *синяя, голубая и коричневая*
11-а. *3 к.* *то же, без зубц.*
11-б. *3 к.* *то же, на более тонкой бум.*
11-в. *3 к.* *то же, без зубц.*

ТИРАСПОЛЬСКИЙ УЕЗД *(ХЕРСОНСКОЙ ГУБ.)*

1873. Лит. на бел. бум.; круглая, диаметр 31 мм; без зубц.

Рис. 1-а.

1. *5 к.* *синяя*

1875. Похожа на предыдущую марку; другого цвета и внутри марки текст «марка для казенных пакетов - бесплатно», без зубц.

2. - *красная*

1879. Лит. на бел. бум.; зубц. 12, 12 1/2, 13 и 13 1/2, в разных комбинациях; два издания отличающиеся цветом бумаги и количеством марок в листе.

Рис. 2-а.

3. *5 к.* *черн., желт., красн., зелен, и зол. на бел. бум.*
3-а. *5 к.* *то же, без зубц.*
3-б. *5 к.* *то же, на сероватой бум.*

ЯССКИЙ УЕЗД *(БЕССАРАБСКОЙ ГУБЕРНИИ)*

1879. Цв. печ. на бел. бум.; марка окружена тонкою черною линией); без зубц.

Рис. 1-е.

1. *2 к.* *красная*
2. *5 к.* *красная*
3. *5 к.* *светло-синяя*
3-а. *5 к.* *зеленовато-синяя*

Почта закрылась в 1879 г.

(Din «Каталог земских почтовых марок»)
Москва, 1925

Completări la *Catalogul mărcilor poştale, emise de zemstvele din Basarabia*

Дополнения к *Каталогу земских почтовых марок Бессарабии*

Ясский уезд Бессарабской губернии.

1879. 1 февраля. Цветная печать на белой бумаге, марка окружена тонкою черною линией, без зубцов.

Всего продано 1108 почтовых марок всех номиналов (№ 1-3а).

В решении земского собрания от 27 сентября 1879 года отмечено: «...Почтовое отделение упразднить с 1 октября сего года, а имущество продать и деньги записать в приход.»

Почта закрыта 1 октября 1879 года.

По решению земского собрания от 25 октября 1880 года установлено «...открыть земское почтовое отделение на тех же самых основаниях, которые существовали прежде».

Начался второй период использования почтовых марок. Всего продано 2636 почтовых марок.

Решением земского собрания от 1 ноября 1881 года установлено: «...почтовое отделение для пересылки сельской корреспонденции упразднить с 1 января 1882 года.»

Почта закрыта 1 января 1882 года.

В. БАБИЧ

Merid. Fil.
3/1998

THE SUMMARY • SOMMAIRE • СОДЕРЖАНИЕ

1 **Dan GRECU – Începuturile poştei române în Basarabia** ... 1
Dan GRECU – The beginning of the roumanian mail in Basarabia ... 1
Dan GRECU – Le début de la poste roumaine en Bassarabia ... 1
Дан ГРЕКУ – Начало создания румынской почты в Бессарабии ... 1
2. **Catalogul mărcilor poştale moldoveneşti** ... 2
The catalog of the moldavian stamps ... 2
Le catalogue des timbres postaux moldaves ... 2
Каталог почтовых марок Молдовы ... 2
3. **Republica Moldova în filatelia sovietică** ... 5
The Moldavian Republic en sovietic philatelie ... 5
La Republique de Moldova dans la philatélie soviétique ... 5
Республика Молдова в советской филателии ... 5
4. **Călin MARINESCU – Serviciul poştal român în Basarabia** ... 9
Călin MARINESCU – Roumanian mail – service in Basarabia ... 9
Călin MARINESCU – Le service postal roumain en Bassarabia ... 9
Кэлин МАРИНЕСКУ – Румынская почтовая связь в Бессарабии ... 9
5. **Întreguri poştale – plicuri sovietice cu tematica "Moldova"** ... 15
Sovietic Mail-envelopes with the topic "Moldova" ... 15
Les enveloppes soviétiques ayant pour theme "Moldova" ... 15
Цельные вещи – советские конверты по тематике "Молдова" ... 15
6. **Constantin CIOBANU – Ştampilografie poştală. Republica Moldova: 1950 – 1995** ... 18
Constantin CIOBANU – The postal stampgraphi – the Republic of Moldova: 1950 – 1995 ... 18
Constantin CIOBANU – L'estampille postale dans la République de Moldova: 1950 – 1995 ... 18
Константин Чобану – Почтовые штемпеля Республики Молдова: 1950 – 1995 ... 18
7. **Contribuţii la marcofilia basarabeană (1918 - 1943)** ... 21
The contribution into the Basarabian marcophilie (1918 - 1943) ... 21
Les contributions à la marcophilie bassarabienne (1918 - 1943) ... 21
Из истории бессарабской маркофилии (1918 - 1943) ... 21
8. **Constantin CIOBANU – Obliterări aeropoştale din, în şi spre Basarabia** ... 24
Constantin CIOBANU – Air postal stamping on the correspondence from, in and to Basarabia ... 24
Constantin CIOBANU – L'oblitération aero-postale sur la correspondence de, dans et vers la Bassarabia ... 24
Константин Чобану – Авиапочтовые спецгашения ... 24
9. **La început de cale** ... 26
At the beginning of the way ... 26
Au début ... 26
В начале пути ... 26
10. **Istoria filateliei – în imagini** ... 27
The history of the philately in images ... 27
L'istoire de la philatélie dans des images ... 27
Фотолетопись истории филателии ... 27

ÎN Nr. 4 VĂ PROPUNEM:

Filatelia – un hobby captivant. Catalogul mărcilor poştale moldoveneşti. Serviciul poştal român în Basarabia. Istoria filateliei – în imagini. Ştampilografie poştală. Republica Moldova: 1950 – 1995. Catalogul mărcilor poştale, emise de zemstvele din Basarabia. Noutăţi filatelice din România. Ce are consulul onorific al R. Moldova în Germania, dl Wasserstein, cu filatelia noastră?

Meridian Filatelic **Tel.: 72-18-31** **Meridian Filatelic**

Meridian Filatelic – Buletin informativ

Redactor-şef – **Constantin CIOBANU**, Preşedintele Asociaţiei Filateliştilor, Maximafiliştilor şi Cartofiliştilor din Republica Moldova

*Adresa Asociaţiei: **Căsuţa Poştală 19, MD-2012, or. Chişinău, Republica Moldova*, Tel.: 72-18-31**

Cont bancar: 222470300478 în BCA "Banca Socială"; codul Băncii 280101703, Codul fiscal 508633-02

Meridian Filatelic **Tel.: 72-18-31** **Meridian Filatelic**

Tehnoredactare computerizată: Alexandru Chiriac

Formatul 60 × 84 1/16 Tiparul executat la tip. "ŞM-2". Com nr.

© Constantin Ciobanu, 1998

© A.F.M.C.R.M.

Începuturile poştei române în Basarabia

Dan GRECU (Deva, România)

Armata Română a intrat în Basarabia după 20 ianuarie 1918. Principalele localităţi au fost eliberate între 24 ianuarie (Cahul) şi 3 martie 1918 (Cetatea Albă). La 9 aprilie 1918 a fost proclamată Unirea Basarabiei cu România.

Ca urmare, la 1.07.1918 se înfiinţează şi Serviciul Poştal Român din Basarabia (vezi Călin Marinescu în "Filatelia", nr. 3/1993, informaţie preluată din "Revista P.T.T." nr. 1/ian. 1927). Nu este însă clar dacă această dată este socotită după "stil nou" sau "stil vechi", în acest din urmă caz, notarea corectă este 1/14.07.1918. Prin Decretul-Lege nr. 3370, publicat în "Monitorul Oficial" nr. 190/13.11.1918, se extind reglementările poştale româneşti în Basarabia, aceasta fiind de fapt data la care regiunea a fost integrată complet din punct de vedere poştal în Regatul României.

Ţinând cont de aceste date, se pot delimita mai multe etape poştale:

1. **Etapa precursorie înfiinţării serviciului poştal român (ian. – iunie 1918) cu 2 perioade:**

a) *perioada I*, **de la intrarea Armatei Române în Basarabia până la Unire (ian./feb. – apr. 1918);**

b) *perioada II*, **de la Unire până la înfiinţarea Serviciului Poştal Român (apr. – iunie 1918).**

2. **Etapa tranziţiei poştei române în Basarabia** – de la înfiinţarea Serviciului Poştal până la extinderea reglementărilor poştale româneşti; deoarece nu se ştie încă cu exactitate data intrării în vigoare a Decretului-Lege nr. 3370, vom considera în mod provizoriu data de 13.11.1918 ca dată a încheierii etapei de tranziţie în Basarabia.

Să vedem pe rând câteva caracteristici pentru fiecare etapă, în ceea ce priveşte poşta militară (a), precum şi poşta civililor (b) din Basarabia:

Perioada I (ian./feb. – apr. 1918):

a) Corespondenţa militară era expediată prin poşta de campanie a unităţilor române, participante la eliberarea Basarabiei;

b) Populaţia civilă dispunea, teoretic, de vechile oficii poştale ruseşti, care, eventual, continuau să funcţioneze.

Din păcate, autorul nu a întâlnit încă piese circulate în perioada I, nici din situaţia (a), nici din situaţia (b).

Doar în "Romanian Postal History Bulletin" (RPHB) nr. 2 (1990), pag. 3, dl. Robert Bell comunica un plic civil (destul de dubios totuşi), circulat Iaşi – Chişinău, purtând la sosire o ştampilă rusă "КИШИНЕВ/28.03.1918".

Perioada II (apr. – iunie 1918).

a) Corespondenţa militară începe să apară mai frecvent în această perioadă. Toată corespondenţa militarilor români din Basarabia (care indicau în adresă fie unitatea militară la care serveau, fie diverse adrese civile din localităţi, unde erau găzduiţi – mai ales ofiţerii) era colectată la nivelul Comandamentului Marii Unităţi (a diviziei), concentrate în zona respectivă. De aici era transportată prin poşta militară la Iaşi, unde intra în circuitul poştal românesc.

Deci, etapele ar fi:

- *expeditor*; **în cvasitotalitatea cazurilor aceştia treceau în adresă sau în textul corespondenţei localitatea de expediţie, aceasta fiind practic singura dovadă a originii basarabene a corespondenţei. Deoarece serviciul poştal român nu era încă organizat, pentru traseul poştal al corespondenţelor în Basarabia nu există nici un fel de însemne poştale specifice, care să permită localizarea. De aceea menţiunile din adresă sau text sunt singurele care indică direct localitatea, o aproximare a zonei de expediţie se poate face indirect şi prin cunoaşterea zonelor de concentrare a unităţilor militare;**

- *de la expeditor corespondenţa ajungea la comandamentul diviziei superioare*; acest lucru se

(Urmare în pag. 6)

Începuturile poştei române în Basarabia

(Vezi începutul în pag. 1)

făcea prealabil prin poştaşi militari sau prin curieri, dar amănunte nu sunt încă cunoscute.

Dislocarea diviziilor poate fi aflată din cărţile de istorie militară, de asemenea a comandamentelor respective (astfel, cel puţin, într-o perioada Cdt.Div.1 Cavalerie s-a aflat în Bălţi).

La Cdt. Diviziilor se aflau oficiile poştale militare – telegrafe (OPM), care foloseau şi ştampile specifice de poştă militară.

Totuşi, etapa tranzitului prin Cdt. diviziilor este doar rareori documentată prin apariţia unor astfel de ştampile (ştampile OPM sau ştampile de cenzură militară).

- de la Cdt. Diviziei corespondenţa era transportată prin poşta militară la IAŞI. **Aici se făcea cenzurarea (de către cenzura română) şi cartarea corespondenţei cu introducerea sa în circuitul poştal românesc. Se pare ca Iaşi-ul a servit ca centru unic de tranzit şi cartare pentru întreaga corespondenţă din/spre Basarabia.**

Comparând data expedierii (trecută manuscris în text) cu data sosirii la Iaşi (atestată de ştampilele poştale sau de cenzură) se poate aprecia durata transportului între localitatea basarabeană de expediţie şi Iaşi (trecând pe la nivelul Cdt. diviziilor). Iată câteva exemple:

- expediţie Bălţi (de la Div.1 Cavalerie) între 29.04 – 29.06.1918, cartare Iaşi după 3 – 9 zile (Fig. 1);
- expediţie Cerepcău/Soroca (tot de la unităţi ale Div.1 Cavalerie) între 21.06 – 9.07.1918, cartare Iaşi după 3 – 6 zile (Fig. 2);
- expediţie Ismail 24.05.1918, cartare Iaşi după 7 zile (Fig. 3).

- de la Iaşi corespondenţa era îndrumată spre destinaţie prin Poşta Română. **Dacă destinaţia era în România ocupată (MViR), urma o recenzurare la Bucureşti, de către cenzura germană de aici.**

b) Populaţia civilă locală putea teoretic apela la oficiile poştale ruseşti (care, teoretic, continuau să funcţioneze) sau putea apela la poşta militară română. Din păcate nici din această categorie nu am văzut până acum corespondenţe circulate.

Etapa tranziţiei (perioada III): 1 (14?) iulie – 13 (?) nov. 1918.

Debutul acestei etape este marcat de preluarea (sau redeschiderea ?) oficiilor poştale sub administraţie poştală românească. De acum încolo întreaga corespondenţă (inclusiv marea majoritate a celei militare) va fi expediată prin aceste oficii, fiind ştampilate şi cartate la acest nivel.

Provizoriu oficiile poştale au folosit iniţial în continuare vechile ştampile poştale ruseşti, acestea fiind treptat înlocuite cu noi ştampile româneşti.

Despre introducerea noilor ştampile poştale româneşti

Iată pentru început cele mai semnificative exemple cunoscute până acum de folosire timpurie ale ştampilelor poştale româneşti în Basarabia (date care pot fi devansate prin noi comunicări):

- BĂLŢI – 8 august 1918, diametru 31/19 mm;
- SOROCA – 3 septembrie 1918, diametru 29,5/17,5 mm;
- BRICEVO (volostea Târnova, jud. Soroca) – 6 sept. 1918, diametru 29,5/17 mm, vezi fig. 5.

Toate ştampilele sunt tip "dublu-cerc".

În ce priveşte Chişinăul, situaţia pare a fi paradoxală. Deşi era de aşteptat ca în capitala provinciei ştampilele să fie printre primele înlocuite, de fapt situaţia stă cu totul altfel.

Astfel, ştampila rusească "КИШИНЕВ БЕСС." se mai întâlneşte pe corespondenţe (deocamdată numai ca ştampilă de sosire) la data de 2 octombrie 1918! (vezi fig. 4), în timp ce la oficii cu mult mai mici ştampilele româneşti apar încă din august 1918, după cum am văzut.

Ştampila românească "dublu-cerc" CHISINĂU-POSTA, este întâlnită de autor doar la 22 Nov. 1918 (respectiv la 16 Nov. 1918 într-o ilustraţie în numărul amintit din RPHB). În acelaşi loc însă apare menţionată şi o ştampilă rusească de sosire "КИШИНЕВ" la data de 25 Nov. 1918 (RPHB nr. 2/1990, pag. 2), aceeaşi ca cea din martie 1918, amintită mai sus, dar aplicată pe o piesă şi mai dubioasă. Această înseamnă, fie că s-au folosit o anumită perioadă cel puţin 2 ştampile în paralel (una românească, una rusească) la oficii poştale diferite din Chişinău (eventual Chişinău-Poşta şi Chişinău 1), fie că piesa amintită este un fals.

realizat cu o ştampilă ieşită din uz. A doua versiune pare a fi mai plauzibilă, de aceea, până la noi dovezi putem considera că ştampila oficiului Chişinău a fost schimbată numai la o dată cuprinsă între 3 oct. – 15 nov. 1918.

Alt exemplu de folosire a unei ştampile ruseşti din Chişinău se poate vedea în articolul "Matters Moldavian" de Andrew Cronin, publicat şi în RPHB nr. 1, vol. 2 (1991) la pag. 19: ştampila de gară "КИШИНЕВ" (în cadru dreptunghiular), folosită pe o carte poştală militară românească, trimisă de la o unitate a diviziei 11 Infanterie spre Tulcea şi tranzitată prin oficiul poştal militar austroungar nr. 299 (care se afla în Brăila) în sept. 1918.

Privind piesa din fig. 6 (recomandată, expediată din Bucureşti în februarie 1919, cenzurată la oficiul Bucureşti – Mesageriі şi plecată în căutarea destinatarului pe traseul Bucureşti – Ungheni – Noua Suliţă – Dorohoi – Iaşi – Hotin – Divizia I Cavalerie / aflată la acea data în Lipcani/ – Dorohoi, fiecare etapă fiind documentată de câte o ştampilă) putem vedea alte 3 ştampile româneşti timpurii, aplicate în localităţi basarabene:

- UNGHENI – BĂLŢI, 26 feb. 1919, diametru 29,5 mm;
- NOUA SULIŢĂ, 4 martie 1919, diametru 29/18 mm ("dublu-cerc"), culoare albastră;
- LIPCANI, 16 martie 1919, diametru 29,5 mm.

Situaţia specială a zonei Hotin.

Privind mai departe scrisoarea din fig. 6 constatăm apariţia surprinzătoare (la o dată pe care o putem numi acum, cunoscând datele expuse mai înainte, ca fiind foarte târzie) a ştampilei ruseşti "ХОТИНЪ БЕСС." cu data de 11 martie 1919 (dar această ştampilă se mai folosea şi în 28 august 1919, după cum demonstrează un plic reprodus în Buletinul SRFTM nr. 3 – 4/1992, pag. 14)!!

Iată explicaţia:

Zona de nord-vest a Basarabiei (zona Hotin) a fost ocupată în martie 1918 de către armata austroungară, fiind folosită de către aceasta ca un culoar de trecere pentru Armata 2-a austroungară (mai ales Grupul Kosak) din Bucovina spre Odesa, în cursul campaniei de ocupare a Ucrainei.

Armata austroungară a rămas în această regiune până în noiembrie 1918. De altfel, aici este localizat şi oficiul poştal militar austroungar nr. 416 (vezi un plic circulat prin acest oficiu ca fig. 2 a articolului menţionat mai sus al d-lui Andrew Cronin).

Românii au ocupat şi această zonă (ultima) din Basarabia doar după retragerea austroungarilor (deci, la sfârşitul lunii nov. 1918) din Ucraina. Mai mult, în această zonă s-au dus lupte grele în ian. 1919 cu trupele sovietice, oraşul Hotin fiind şi ocupat de către aceştia pentru o săptămână, între 24 Ian. – 1 Feb. 1919.

Astfel încât este de înţeles de ce zona Hotin a intrat atât de târziu sub administraţie românească, respectiv de ce s-a întârziat atât de mult confecţionarea noilor ştampile româneşti (cel puţin la oficiul Hotin). Probabil, lucrul cel mai important în întârzierea introducerii noilor ştampile româneşti a fost, totuşi, situaţia de război de aici (condiţii, în care ştampilele româneşti fie nu s-au confecţionat, fie au dispărut în timpul scurtei ocupaţii sovietice?). În acest sens se poate observa că în localităţile ocupate de austroungari, dar în care nu s-au dus lupte (cum ar fi Noua – Suliţă şi, eventual, Lipcani) existau, totuşi, ştampile româneşti în martie 1919.

Două lucruri sunt aici de interes pentru cercetători:

- dacă a existat totuşi o ştampilă românească Hotin între dec. 1918 – ian. 1919;
- dacă au mai existat şi alte situaţii de folosire târzie a vechilor ştampile ruseşti şi dacă da, care sunt cauzele ce au dus la această situaţie.

Concluzie: procesul introducerii ştampilelor româneşti în Basarabia a început cu mult mai repede decât se credea până acum, practic mai repede decât în toate celelalte teritorii unite în 1918 (la doar 4 luni după Unire şi cca. 1 lună după instalarea Serviciului Poştal Român). Se poate avansa ipoteza că această introducere de noi ştampile s-a făcut destul de unitar, începând din august – septembrie 1918 pentru toate oficiile poştale, existând însă şi excepţii, dintre care câteva au fost discutate mai sus.

Oricum, paralela care se face automat cu situaţia din Ardeal (modificări în etape ale ştampilelor, introduceri târzii /1920 – 1921 şi după/ ale ştampilelor româneşti, etc.) nu este reală.

O nelămurire care merită a fi elucidată este în ce măsură au existat şi funcţionat oficiile poştale civile (ruseşti) între ianuarie-iunie 1918?

ILUSTRAȚII:

Fig. 1: carte poștală militară, trimisă de la Comandamentul diviziei I Cavalerie din Bălți, la 29 aprilie 1918, care primește la acest nivel ștampila "CENZURAT / Div.I Cavalerie", sosește la Iași în 2 mai 1918, aici este cenzurată în 3 mai (cu ștampila de cenzură cu dată + "CENZURAT 5"), destinată la Dorohoi, în Moldova;

Fig. 2: carte poștală, trimisă de la Reg. 1 Roșiori (din cadrul diviziei I Cavalerie) din Cerepcău, jud. Soroca la 21 iunie 1918, sosește la Comandamentul Div. I Cavalerie 3 zile mai târziu (aici este obliterată cu ștampila "OFIC.TEL.POȘTAL MILITAR DIVIZIA I CAVALERIE" cu data 24 iunie 1918), apoi tranzitează Iașiul, unde este cenzurată cu ștampilele CENZURA MILITARĂ POȘTALĂ (data: 27 iunie 1918) și "CENZURAT I". Destinată în București, în teritoriul ocupat, este recenzurată de germani (ștampilă dreptunghiulară);

Fig. 3: carte poștală ilustrată, trimisă din Ismail la 11/24 mai 1918, sosește la Iași în 31 mai (fiind aici cenzurată în 1 iunie), destinată în Ploiești (teritoriul ocupat), este recenzurată de germani la București în 4 iunie 1918;

Fig. 4: Folosire târzie a ștampilei rusești КИШИНЕВ БЕСС. la data de 2.10.1918, pe o carte poștală, expediată din Iași în 26 sept. (cenzura Iași "J 11");

Fig. 5: carte poștală expediată de la Regimentul 40 infanterie din Mândâc, la 4 sept. 1918, obliterată la BRICEVO în 6 sept. și apoi BĂLȚI în 8 sept., sosită la Iași în 10 sept., unde este cenzurată ("J 7");

Fig. 6: descrisă în text.

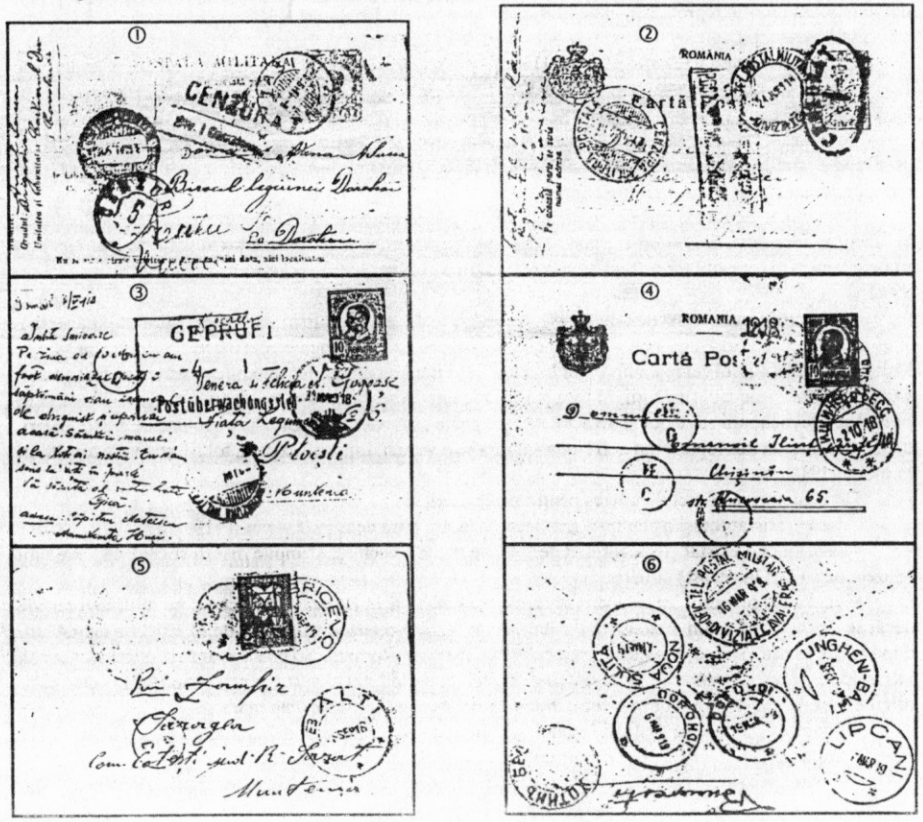

SERVICIUL POȘTAL ROMÂN ÎN BASARABIA 1918 – 1940 și 1941 – 1944

Ing. Călin MARINESCU
(București, România)

(Înc. în nr. 2/7)

2. JUDEȚUL TIGHINA

Județul Tighina s-a numit în anul 1918 Bender, apoi din anul 1919 s-a revenit la străvechea denumire românească de Tighina.

În anul 1930 județul avea o suprafață de 6.333 km² și 307.629 locuitori.

Organizarea poștală

În județul Tighina Serviciul poștal român și-a început activitatea la aceeași dată ca în toată Basarabia – 1 iulie 1918. Au fost introduse aceleași legi și reglementări poștale, ca în toată România.

Serviciul poștal român a funcționat normal până la sfârșitul lunii iunie 1940, când în urma Ultimatumului sovietic din 26 iunie și-a suspendat activitatea.

În luna iulie 1941, după glorioasa ofensivă a armatei române de dezrobire a pământurilor române înstrăinate prin pactul Ribbentrop – Molotov, unitățile poștale române au fost redeschise în județul Tighina și au funcționat până în martie 1944, când armatele sovietice au pornit o puternică ofensivă în Transnistria și Basarabia.

De la începutul lunii mai 1944 unele unități poștale mai depărtate de linia frontului au fost din nou redeschise și au funcționat până în luna august 1944, când în urma unei noi ofensive sovietice, de la 20 august, județul Tighina a fost ocupat din nou de trupele sovietice, fiind reîncorporat în URSS.

Oficii și agenții poștale

Denumirile și perioadele de funcționare ale unităților poștale din județul Tighina sunt prezentate în Tabelul nr. 2.

Agenția specială Basarabia (Basarabeasca) din Gara Basarabeasca trebuia să se transforme în oficiu la 1.05.1920, dar acest lucru a avut loc abia la 1.04.1921. La 16.03.1922 a avut loc transformarea oficiului din nou în agenție specială. Oficiul poștal Taraclia a fost transformat în agenție specială la 1.08.1922. Agenția specială Schinoasa și-a schimbat denumirea în Bahmutea la 1.02.1933.

În Tabelul nr. 1 poate fi urmărit numărul de unități poștale O/AS/GP existent în județul Tighina între anii 1928 – 1935. Se constată existența unui serviciu în Tabelul nr.2 în urma unor viitoare cercetări.

Obliterări aeropostale pe corespondența din, în și spre Basarabia

Merid Filet: 3/1998.

Constantin CIOBANU

(Vezi începutul în nr. 1/6)

La 6 ianuarie 1993, în cadrul **zborului aniversar Chișinău-București**, ce marca un an de la reluarea curselor aeriene între cele două orașe, au fost circulate 200 de plicuri ocazionale numerotate, obliterate cu o ștampila originală. Pe verso plicului sunt lipite celelalte trei mărci ale seriei **"Poșta Aeriană - 1992"**, precum si două mărci cu supratiparul "10.00" astfel asigurându-se nivelul tarifar necesar.

Textul ștampilei **Zbor aniversar Chisinau-Bucuresti - 277012 - Chisinau - 06.01.93 SU-861 AN-24 (fig.19)**

La 27.11.93 la oficiul poștal nr.12 din Chișinau a fost utilizată o ștampilă cu textul **"Filatelistii din Republica Moldova urează succes expoziției filatelice "Aeromfila'93 - Bacău"**, cu care s-a obliterat un plic special editat, care are în imagine portretul aviatorului român Vasile Niculescu, erou al evenimentelor de la 1 decembrie 1918 **(fig.20)**.

Meritã sã fie menționată și ștampila aplicată la 16.05.94 la același oficiu poștal Chișinău-12, care comemora aniversarea nașterii primului aeronaut moldovean Iordache Cuparentco **(fig.21)**.

La 20.08.94 a fost inaugurată o nouă linie aeriană **"Chișinău-Domodedovo (Moscova)"**. Peste un an s-a folosit o ștampila care marca un an de la deschiderea rutei. Textul ștampilei **Zbor aniversar Chișinău-Domodedovo (Moscova) Chișinău-52 20.08.95**. A fost emis si un plic **special (fig.22)**.

La 18.03.96 la Chișinău s-a utilizat o ștampilă comemorativă **"90 ani de la primul zbor - aeroplanul Vuia-1 Montesson-18.03.1906 / Moldova-2052-Chișinău-18.03.96,** obliterarea facându-se cu tuș negru și roșu **(fig.23)**

La 24 iunie 1996, cu ocazia aniversării a 70 de ani de la inaugurarea primului serviciu poștal aerian București-Chișinău, s-a aplicat o ștampilă ocazională cu care s-au obliterat cu tuș roșu și negru, 250 de plicuri, circulate recomandat între cele două capitale. Textul ștampilei **70 ani Primul Serviciu Poștal aerian / București-Chișinău / Dehavilland-DH9 24.06.96 / 2052 Chișinău (fig.24, pag. 24).**

La 2.01.97, cu ocazia unui zbor aniversar consacrat împlinirii a 5 ani de la reluarea curselor aeriene Chișinău-București au fost circulate recomandat 200 de plicuri special editate și obliterate cu o ștampila specială cu textul **Chișinău-București / 5 ani / Reluarea curselor aeriene / MD-2052 Chișinău-02.01.97 / AN-24 / SU-861 (fig.25).**

La 4 aprilie 1997 la oficiul poștal nr.52, aflat în incinta Aeroportului Internațional Chișinău, s-a aplicat o ștampilă cu textul **"Chișinău-Frankfurt Am Main / 5 ani primul zbor / Tu-134-3R-863 / MD-2052 Chișinău-04.04.1997"**, care a marcat evenimentul. Cu această ocazie au fost tipărite 250 de plicuri speciale, ce au în desen sediul Președinției R.M. de asupra căruia zboară un avion, precum și textul "5 ani de la primul zbor Chișinău-Frankfurt Am Main 04.04.1997" **(fig.26, pag.26).**

O parte din aceste plicuri au fost expediate recomandat, prin poșta aeriană, pentru ce s-a aplicat pe fiecare plic o ștampilă originală **"Par Avion"** (fig.26), la Frankfurt pe Main, restul au fost circulate recomandat în limitele R.M.

Plicurile expediate recomandat, Par avion au toate aceeași adresă a destinatarului: Constantin Bogdan, Poste-Restante, Frankfurt-Am-Main, Germania, fiind francate cu mărci în valoare de 2,20 lei, conform tarifului existent pentru o scrisoare recomandată, expediată cu avionul, în Europa, și au NR 11-73, și 98-138, iar cele circulate în interior - 74-97.

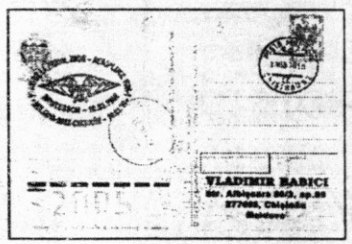

Fig. 23

Fig. 25

Bibliografie

1. Ing. Călin Marinescu - **Poșta aeriană în România 1916-1993**, București, 1994.
2. Ing. Mihail Popovici - **Contribuții la marcofilia basarabeană (1918-1943)** în Buletin informativ al SRFTM, nr.3-4/ 1992 și nr.1/1993.
3. Ing. Mihail Popovici - **"65 ani de la primele linii aeriene interne (1926-1991)" în "Curierul Filatelic"**, nr. 16/1991.

Constantin CIOBANU ⇒

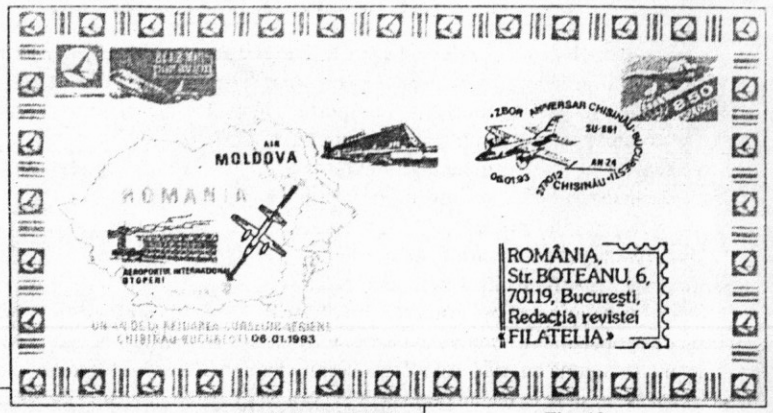

Fig. 19

Fig. 20

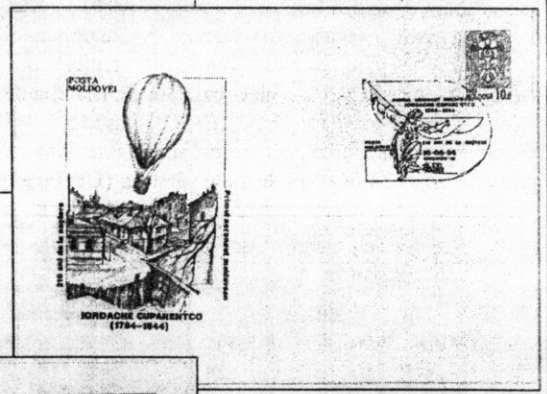

Fig. 21

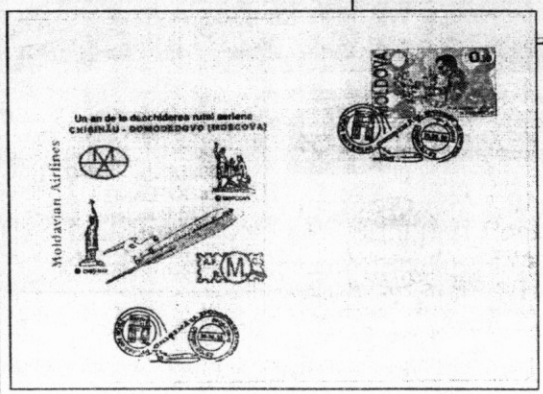

Fig. 22

⇒

Tabel nr. 3. Obiecte de corespondenţă expediate din judeţul Tighina în anii 1928 - 1938 (bucăţi)

Anul	Tipul de corespondenţă	Scrisori	Cărţi poştale	Imprimate şi alte obiecte	Obiecte recomandate	Oficiale	Total jud. Tighina	% faţă de România
1928	int.+ext.*	328.718	267.332	93.808	59.372	754.540	1.503.770	0,38
1929	int.+ext.*	309.478	391.352	55.458	61.831	493.370	1.311.489	0,33
1930	int.+ext.*	286.078	524.732	89.362	58.801	476.506	1.435.479	0,42
1931	internă	200.460	311.324	25.350	42.396	643.400	1.222.930	0,37
	externă	13.936	10.660	1.066	3.136	-	28.798	0,14
1932	internă	170.638	366.444	19.604	30.092	433.332	1.020.110	0,39
	externă	14.378	11.596	3.848	2.255	2	32.079	0,19
1933	internă	183.664	413.140	63.700	31.209	530.302	1.222.015	0,44
	externă	14.768	11.830	1.248	2.175	-	30.021	0,21
1934	internă	192.660	425.100	31.824	29.116	690.816	1.369.516	0,47
	externă	23.608	14.690	2.132	2.278	-	42.708	0,31
1935	internă	180.284	521.534	66.092	24.862	609.335	1.402.107	0,41
	externă	17.758	17.030	1.040	3.809	-	39.637	0,25
1937	internă	162.916	357.838	73.034	23.632	502.286	1.119.706	0,30
	externă	14.352	18.330	2.444	4.714	-	39.840	0,24
1938	internă	117.702	316.394	68.328	66.126	409.153	977.703	0,25
	externă	12.116	13.962	2.548	4.028	-	32.654	0,21

* - inclusiv corespondenţă externă sosită

Unirea Basarabiei cu România în filatelie

„Trecută prin foc şi prin sabie,
Furată, trădată mereu,
Eşti floare de dor, Basarabie,
Eşti lacrima neamului meu."
(Dumitru MATCOVSCHI)

În diadema Marii Uniri, prima piatră preţioasă s-a pus la Chişinău, în neuitata zi de 27 martie 1918.

Încă din 25 octombrie 1917 Sfatul Ţării proclamase autonomia teritorială şi politică a provinciei dintre Prut şi Nistru, la 2 decembrie 1917 - Republica Moldovenească Democratică, iar la 24 ianuarie 1918 - Republica independentă.

Dând glas opiniei exprimate de marea majoritate a populaţiei basarabene, Sfatul Ţării a adoptat la 27 martie/9 aprilie 1918 hotărârea unirii Republicii Moldoveneşti Democratice Basarabia cu România:

„Republica Democratică Moldovenească (Basarabia), în hotarele ei dintre Prut, Nistru, Marea Neagră şi vechile graniţe cu Austria, ruptă de Rusia acum o sută şi mai bine de ani din trupul vechii Moldove, în puterea dreptului istoric şi dreptului de neam, pe baza principiului că noroadele singure

să-şi hotărască soarta lor, de azi înainte şi pentru totdeauna, se uneşte cu mama sa România"

Actul Unirii a fost promulgat de regele Ferdinand la 9 aprilie 1918, prin Decretul nr. 842.

Unirea Basarabiei a stimulat lupta pentru eliberarea naţională şi unirea cu Ţara, a românilor din Transilvania, Banat şi Bucovina, aflaţi sub jugul asupririi Imperiului austro-ungar.

Evenimentele istorice epocale ale anului 1918 sunt oglindite şi în filatelie, fie prin emisiuni de mărci poştale, fie prin alte piese filatelice (ştampile speciale, întreguri poştale, plicuri ocazionale etc.).

Prima a fost seria „Încoronarea regelui Ferdinand la Alba-Iulia - primul rege al României întregite", emisă la 15 octombrie 1922.

Pentru Basarabia a fost emisă o serie în aprilie 1928,cu ocazia aniversării a 10 ani de la Unire. Pe cele şapte valori sunt reproduse: clădirea Sfatului Ţării, Cetatea-Albă şi Cetatea Hotin.

În acelaşi an au fost folosite ştampile publicitare la Bucureşti, Chişinău şi Iaşi, cu textul „10 ani de la alipirea Basarabiei, 1918-1928".

După o perioadă „interzisă" (1944-1989), abia în 1992 au fost realizate ştampile publicitare „27 martie 1918- ziua reunirii Basarabiei cu România", la Alba-Iulia şi Bucureşti, iar în 1993, la Bucureşti, cu textul: „75 de ani de la Marea Unire", cu efigiile unor personalităţi, care au participat nemijlocit la actul Unirii, ca fruntaşi ai Sfatului Ţării: Pan Halippa, Ion Inculeţ şi Daniel Ciugureanu. Tot cu acest prilej a fost realizat un plic ocazional cu marca emisă în 1992 şi o ştampilă specială cu efigia preotului-poet Alexe Mateevici, autorul nemuritoarei poezii „Limba noastră" şi luptător pe frontul de la Mărăşeşti. Pantelimon Halippa apare pe o marcă şi un întreg poştal din anul 1993, dedicate Făuritorilor Marii Uniri.

Amintim şi alte subiecte legate nemijlocit de trecutul istoric al Basarabiei. Clădirea Sfatului Ţării din Chişinău şi statuia „Lupoaica" (o copie a celebrei statui etrusce „Luva Capitolină", care se află la Roma), se regăsesc pe o carte poştală ilustrată (fără numele editorului), editată în anul 1925, cu ocazia Expoziţiei generale şi Târgului de mostre, organizate la Chişinău, între 15 august - 30 septembrie 1925.

O marcă poştală, un plic prima zi şi o ştampilă, ce reproduc „Lupoaica", au apărut şi în Republica Moldova, în anul 1992.

Cetatea Hotinului o regăsim în seriile „Straja Ţării" (1940), „Războiul sfânt contra bolşevismului" (1941), „Monumente istorice" (1941), alături de alte cetăţi moldovene: Soroca, Tighina, Cetatea-Albă, precum şi Paraclisul Hotin şi biserica fostei mănăstiri Rughi, din comuna Rughi, judeţul Soroca. De asemenea, pe o marcă din seria „Bucovina - un an de la dezrobire" (1942), împreună cu stema judeţului Hotin şi, în plan secundar, pe o marcă din seria „Consiliul de Patronaj" (1943), precum şi pe o c.p. (întreg poştal, cu marca fixă „Efigia regelui Carol II") din 1932.

Harta Basarabiei, un fragment din Cetatea Tighina, Ştefan cel Mare, regele Mihai şi Mareşalul Antonescu, precum şi o imagine privind trecerea Prutului de către Armata Română, în anul 1941, apar pe mărcile din seria „Basarabia - un an de la dezrobire" (1942).

Cetatea-Albă o regăsim pe o carte poştală, ca marcă fixă, în anii 1941 şi 1943.

De altfel, Cetatea-Albă, Hotin, Soroca, Tighina constituie subiectul mărcilor unei emisiuni din Republica Moldova (1995), ca şi unele mănăstiri, personalităţi ale ştiinţei şi culturii româneşti, domnitori, inclusiv statuia lui Ştefan cel Mare, care străjuieşte ca un simbol al românismului, în plin centrul oraşului Chişinău.

Unirea Basarabiei cu România a fost recunoscută la 3 martie 1920 de Consiliul Suprem al Conferinţei de Pace de la Paris şi confirmată prin tratatul de pace, semnat tot la Paris, între România, Marea Britanie, Franţa, Italia şi Japonia.

Din păcate, noua istorie a Basarabiei în cadrul Patriei-mame România a durat foarte puţin. La 28 iunie 1940 U.R.S.S. a ocupat prin forţă brutală şi necruţătoare a armatelor sale nu numai Basarabia, ci şi Nordul Bucovinei şi ţinutul Herţei, teritorii care nu i-au aparţinut niciodată. Evenimentele ce au urmat ne sunt contemporane pentru a mai fi trecute în revistă.

Aş încheia tot cu o strofă semnificativă din poezia preotului-poet Trofim Suruceanu:

„Tu ai rămas, sărmană,
să-ţi scuturi floarea 'n Nistru,
Furtuni să te dezbrace de farmecul de ieri,
Frumoasă Basarabie din alte vremuri,
Cu inima de aur - spumă de dureri."

Dr. Valeriu S. NEAGA
(Bucureşti)

Merid. Fil. 6/98

SERVICIUL POŞTAL ROMÂN ÎN BASARABIA 1918-1940 ŞI 1941-1944

(Înc. în nr. 2/7)

Călin MARINESCU
Bucureşti

5. Judeţul Cahul

În anul 1930 judeţul Cahul avea o suprafaţă de 4.482 km² şi 196.030 locuitori.

Organizarea poştală

În judeţul Cahul organizarea poştală a fost asemănătoare celei din celelalte judeţe basarabene, cu suspendare în perioada martie-mai 1944. Judeţul Cahul a fost reîncorporat în URSS în luna august 1944.

Oficiile, agenţiile şi gările poştale

În Tabelul nr. 1 sunt prezentate denumirile şi perioadele de funcţionare ale unităţilor poştale din judeţul Cahul.

Agenţia specială Mingir în jurul anului 1925 a fost trecută la judeţul Fălciu, dar a revenit la judeţul Cahul în aprilie 1930.

Agenţia specială Goteşti şi-a schimbat denumirea în Ion Gh. Duca la data de 1.11.1934.

În Tabelul nr.2 poate fi urmărit numărul de uităţi poştale O/AS/G existente în judeţul Cahul între anii 1928-1935.

Trasporturile poştale

Sunt valabile aceleaşi menţiuni de la judeţul Tighina.

Traficul poştal

În Tabelul nr. 3 sunt prezentate numeric obiectele de corespondenţă expediate din judeţul Cahul în perioada 1928-1935 şi 1937-1938. Se observă ponderea extrem de redusă a obiectelor de corespondenţă expediate din acest judeţ faţă de cele expediate din întreaga Românie.

Sunt valabile aceleaşi menţiuni privind raritatea corespondenţei din judeţul Cahul ca şi la judeţul Tighina.

Cenzura corespondenţei

În judeţ a funcţionat un singur birou de cenzură pe lângă oficiul poştal din Cahul. Biroul şi-a început activitatea în anul 1918 şi a funcţionat în anii 1920, perioadă care nu a putut fi determinată încă cu exactitate.

După eliberarea Basarabiei în anul 1941, biroul de cenzură a fost redeschis şi a funcţionat până în luna august 1944, cu o scurtă suspendare în lunile martie-mai 1944.

Ştampilele poştale

Ştampilele poştale aplicate vor fi analizate într-un alt studiu.

Bibliografia

1. Buletin Telegrafo-Poştal, PTT, Bucureşti, 1918-1944
2. Dare de seamă statistică PTT pe anii 1928-1938, Bucureşti, 1930-1940
3. Nomenclatura poştală a localităţilor din România, Bucureşti, 1922-1923

Tabelul nr. 2

	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935
O	4	4	4	4	4	4	4	4
AS	3	3	4	4	4	5	5	5
G	3	3	3	3	3	5	3	3
Total	10	10	11	11	11	14	12	12

Tabelul nr.1

Unităţile poştale din judeţul Cahul 1918-1940 şi 1941-1944		
Unitatea Poştală	*Tipul*	*Perioada de funcţionare*
1. Albota	AS	1918-..., 16.07.1921-1940
2. Baimaclia	O	1918-1940, 07/09.1941-03.1944
3. Cahul	O	1918-1940, 20.07.1941-03.1944
4. Concaz	AS	1918-..., 1.04.1921-15.06.1923, ...1924
5. Cubei	O	...1926-1940, 10.03.1942-03.1944
6. Fălciu Basarabia	O	1918-30.09/13.10.1918
7. Găvănoasa	AS	1918-1922...
8. Goteşti (Goleşti, Ion Gh. Duca)	AS	1918-1940, 07/09.1941-03.1944
9. Greceni Gară	GP	15.07.1935-1940, 20.09.1943-03.1944
10. Jargara (Iargara) Gară	GP	1.10.1925-31.03.1939
11. Iargara	...	2.03.1939-1940
12. Leova	O	1918-1940, 07/09.1941-03.1944
13. Mingir (Minjir)	AS	1918-1924..., 04.1930-22.04.1940, 1.01.1943-03.1944
14. Prut Gară	GP	1.06.1926-1940
15. Taraclia	AS	1.02.1934-1940, 07/09.1941-03.1944
16. Taraclia Gară	GP	...1926-31.12.1934
17. Vişineşti (Vişinevca)	AS	1918-1938...
18. Vulcăneşti Gară	GP	...1922-1924...

O=oficiu; **AS**=agenţe specială; **GP**=gară poştală; **1918**=1.07.1918; **1940**=27.06.1940

Tabelul nr.3

Obiecte de corespondenţă expediate din judeţul Cahul 1928-1938 (bucăţi)								
Anul	*Tipul de corespon-denţă*	*Scrisori*	*Cărţi poştale*	*Imprimate şi alte obiecte*	*Obiecte reco-mandate*	*Oficiale*	*Total jud. Cahul*	*% faţă de România*
1928	int. + ext.*	99.788	119.548	16.432	20.987	262.511	519.266	0.13
1929	int. + ext.*	102.128	140.790	15.418	22.816	287.645	568.797	0.14
1930	int. + ext.*	86.424	160.004	13.962	21.663	219.802	501.855	0.14
1931	internă	50.206	125.476	6.604	16.628	169.288	368.202	0.11
	externă	4.180	2.132	78	728	—	7.118	0.03
1932	internă	42.120	111.826	10.062	9.856	182.599	356.463	0.13
	externă	30.42	1.482	234	486	33	5.277	0.03
1933	internă	52.702	137.826	13.260	8.902	389.458	602.148	0.21
	externă	4.836	1.950	104	329	10	7.229	0.05
1934	internă	47.684	131.040	10.114	12.336	358.050	559.224	0.19
	externă	3.926	1.820	156	438	—	6.340	0.04
1935	internă	49.660	167.596	22.568	9.075	271.545	520.444	0.15
	externă	3.328	1.872	260	776	1	6.237	0.04
1937	internă	56.680	157.924	86.762	11.345	256.104	568.815	0.15
	externă	4.446	1.456	598	468	—	6.968	0.04
1938	internă	69.706	203.060	26.052	14.428	333.318	646.564	0.16
	externă	3.718	1.794	1.274	359	—	7.145	0.04

* - *inclusiv corespondenţă externă sosită*

Primele ştampile - mărci, aplicate pe întreguri poştale sovietice

În 1992 poşta Moldovei se confrunta cu lipsa acută a mărcilor poştale, criză, provocată de inflaţia galopantă şi, ca urmare, creşterea rapidă şi incontrolabilă a tarifele poştale.

O metodă de acoperire a deficitului de mărci a fost utilizarea unor ştempluri, elaborate şi confecţionate de către Direcţia Poştă, Presă şi Transport a M.I.I.T. Pentru început - ca probă - au fost confecţionate 2 ştampile - 0,28 şi 0,60. Prima urma să fie aplicată pe plicurile cu timbru imprimat de 7 cop. pentru a asigura tariful necesar pentru expedierea unei scrisori simple (28+7=35 cop), a doua - completa tariful pentru o scrisoare recomandată (60+5 cop).

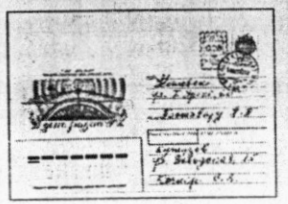

0.28

0.60

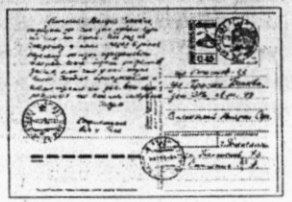

0.45 - **Căuşeni**

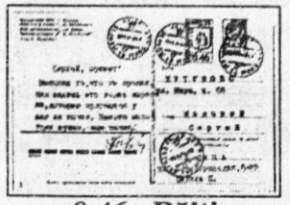

0.46 - **Bălţi**

0.46 - **Călăraşi**

0.46 - **Nisporeni**

0.46 - **Hânceşti**

0.46 - **Tiraspol**

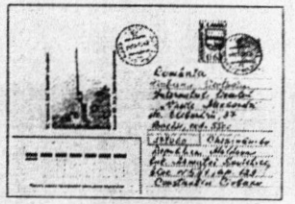

0.65 - **Cahul**

0.65 - **Drochia**

0.65 - **Orhei**

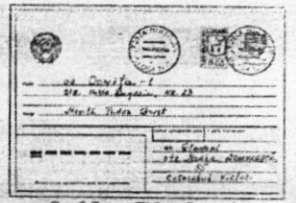

0.65 - **Glodeni**

Practica a demonstrat, că utilizarea lor a uşurat cu mult munca operatorilor de la birourile poştale, unde se depunea corespondenţa.

Atunci s-a hotărât să se confecţioneze asemenea ştampile pentru toate centrele de poştă - raionale şi orăşeneşti - în total 88 ştampile. Dar către 1.12.1992, când au fost puse în circulaţie în baza unei dispoziţii, au fost realizate doar 10 tipuri de ştampile - mărci, ele deosebindu-se prin desen, căci toate au devenit ştampile nominative - cu inscripţia denumirii zonei, unde urma să se aplice. Deşi aveau o tematică pur locală, aria lor de răspândire era ca la mărcile obişnuite - plicul astfel francat a circulat nu numai în interiorul ţării, ci şi peste hotare. Au fost confecţionate următoarele ştampile-mărci: 0,45 - Căuşeni; 0,46 - Bălţi; Călăraşi; Nisporeni; Hânceşti; Tiraspol; 0,65 - Cahul; Drochia; Orhei; Glodeni.

Constantin CIOBANU

80 de ani de la făurirea Statului Național Unitar Român 1918-1998

Serviciul poștal român în Basarabia 1919-1940 și 1941-1944

Călin Marinescu
București

Județul Lăpușna

După 106 ani de ocupație rusească, la 27 martie/9 aprilie 1918, Basarabia, străvechi pământ românesc, a revenit la patria mamă România. În primele luni ale anului 1918, Poșta Română a fost reprezentată doar prin oficiile poștale militare de pe lângă comandamentele militare române. În general, la dispoziția populației erau încă în funcțiune oficii poștale rusești.

La 1 iulie 1918 a fost inaugurat Serviciul poștal român în Basarabia. Acesta cuprindea 153 oficii și agenții poștale speciale, repartizate în cele 9 județe: Bălți, Cahul, Cetatea Albă, Chișinău, Hotin, Ismail, Orhei, Soroca și Tighina.

În anul 1925, odată cu reforma administrativă din toată România Mare, numele județului Chișinău a fost schimbat în *Lăpușna*. Acesta se întindea între Prut și Nistru pe o suprafață de 4181 km², având o populație de 421. 857 locuitori în anul 1930, în marea lor majoritate români.

Organizarea poștală

La 1 iulie 1918, ora 15, din Chișinău poporul a fost anunțat că Poșta și Telegraful din întreaga Basarabie sunt românești. Direcția generală PTT a introdus și aici aceeași legislație poștală care funcționa în toată România. Pentru corespondență s-au folosit mărcile și întregurile poștale românești curente.

Pînă la 27 iunie 1940 activitatea poștală s-a desfășurat în mod normal. Ca urmare a ultimatului URSS din 26 iunie 1940, consecință a nefericitului pact Ribbentrop-Molotov (1939), România, rămasă singură în fața marilor puteri expansioniste, a fost obligată să-și retragă Administrația și Poșta din toată Basarabia.

Intrând, la 22 iunie 1941, în războiul antisovietic pentru reîntegrarea țării, armata românească a reușit să elibereze pământul românesc al Basarabiei, redeschizând, în luna iulie 1941, o parte din oficiile poștale românești.

În luna martie 1944, din cauza apropierii frontului și a ofensivei armatelor sovietice, oficiile poștale române au fost închise, iar personalul evacuat. Totuși, în județul Lăpușna, începând cu data de 15 mai 1944, când linia frontului fusese deja stabilizată, unele oficii poștale au fost redeschise. La sfârșitul lunii iulie 1944 și odată cu intrarea armatelor sovietice pe pământul Basarabiei și Bucovinei, armata română a fost nevoită să se retragă, evacuarea din aceste ținuturi efectuându-se la mijlocul lunii august 1944.

Oficii și agenții postale

Între 1 iulie 1918 și martie 1919, oficiile și agențiile speciale au avut o activitate foarte slabă, ceea ce a

dus la reducerea numărului lor, de la 24 la 13 (incluzând un oficiu nou și servicii poștale în 2 gări), dar din aprilie 1921 au început să se reînființeze unele oficii. Funcționarea oficiilor și agențiilor poștale speciale în perioada 1918-1940 poate fi urmărită în *Tabelul nr. 1*. Pentru perioada 1940-1941 avem doar unele informații privind redeschiderea, în iulie 1941, a oficiilor poștale: Chișinău (20 iulie 1941), Bujor, Călărași, Lăpușna, Nisporeni, Strășeni, Hâncești și Cărpineni (desființat la 15 oct. 1942). Oficiul Chișinău-Expoziție a funcționat între 31 oct. -15 nov. 1942. După închiderea lor în martie 1944, oficiile poștale au fost redeschise astfel: la 15 mai 1944 - of. Chișinău, 20 mai - Of. Hâncești, Bujor, Lăpușna, Nemțeni, Ialoveni, Ciuciuleni, iar la 24 mai - Of. Strășeni și Vorniceni. Toate au fost așa cum s-a arătat, evacuate la mijlocul lunii august 1944.

Transporturile poștale

Județul Lăpușna a beneficiat de curse poștale feroviare, auto și aeriene ale căror itinerarii pot fi urmărite *în Tabelul nr. 2*

Traficul poștal

În *Tabelul nr. 3* este reprezentat numărul corespondențelor pe categorii (scrisori, cărți poștale, imprimate etc.), expediate în perioada 1931-1938 din jud. Lăpușna în țară și străinătate. Se constată o cantitate net superioară de corespondență, în comparație cu expedierile din cele 2 județe ale Cadrilaterului în aceeași perioadă («Filatelia» nr. 10/1992). Cu toate acestea, s-au păstrat foarte puține piese filatelice, supraviețuind, în general, cele adresate în afara județelor Basarabiei și a Bucovinei de Nord.

În *Tabelul nr. 4* se poate vedea raritatea pieselor expediate «prin avion» din Chișinău. Se observă că au fost expediate numai scrisori simple și recomandate. Trebuie menționat că statistica pentru anul 1938 cuprinde doar corespondența expediată până la 1 octombrie, deoarece de la 7 octombrie 1938 toată corespondența dintre Chișinău, Cetatea Albă, Ismail, Galați și București se expedia «prin avion» fără supratxă poștală aeriană.

Cenzura corespondenței

Chiar de la inaugurarea serviciului poștal român în Basarabia, a fost înființat și un birou de cenzură a corespondenței, la Chișinău. Acesta cenzura toată corespondența internă expediată din întreg județul. După desființarea cenzurii corespondenței interne și externe în România (20 nov. 1919 și 5(31) aug. 1920), cenzurarea corespondenței din Basarabia a continuat, dar numai prin sondaj sau pentru corespondența care «părea primejdioasă». Probabil, la fel ca alte birouri de cenzură din Basarabia (Orhei), biroul din Chișinău își desfășura activitatea și în noiembrie 1928.

După eliberarea Chișinăului și redeschiderea oficiilor poștale (20 iulie 1941), s-a înființat și biroul cenzurii corespondenței interne - Chișinău. Acest birou a funcționat, conform regulamentelor generale de cenzură a corespondenței interne din toată România, până la mijlocul lunii august 1944, cu o întrerupere în perioada martie-14 mai 1944 (Românian Philatelic History Bulletin, SUA, Nr. 2-3/1992).

Ștampilele

Până în anul 1922, în majoritatea oficiilor și agențiilor poștale s-au folosit, ca în toată Basarabia, vechile ștampile rusești cu litere chirilice. O excepție au făcut oficiile din Chișinău, unde vechile ștampile rusești au fost regravate cu litere

latine în limba română: **«Chișinău-poșta»**, **«Chișinău-mandate» (The post-rider, nr. 25/dec. 1989)**, **«Chișinău-recomandate»** etc.

Odată cu alocarea unor fonduri speciale Direcției Generale PTT, în anul 1922, au fost confecționate ștempluri în limba română pentru toate oficiile și agențiile poștale.

Până în anul 1925 ștampilele din județ au fost inscripționate **«Județul Chișinău»**, apoi **«Județul Lăpușna»**.

Varietatea formelor ștampilelor este foarte mare, iar spațiul nu permite o clasificare mai detaliată a lor. În afară de ștampilele folosite uzual pentru obliterarea corespondenței, se poate aminti și ștampila ovală pentru poșta aeriană **«Chișinău/par avion»** (Almanah Filatelic 1979, pag. 33), folosită între anii ... 1928-1933... Două ștampile ale birourilor poștale ambulante 106 și 346, care traversau județul Lăpușna, au fost reproduse în «Filatelia» nr. 4/1992.

Câteva ștampile publicitare mecanice și speciale aplicate la Chișinău au fost publicate deja (Buletin informativ SRFTM, nr. 3-4/1992). Trebuie menționat că deși ștampila mecanică publicitară cu textul liniar **«Expoziție/ ... Târg de Mostre»** și separat, pe rulou, ștampila de zi dublu cerc cu textul **«Chișinău/...** « era inscripționată **«15 aug. -30 sep.»** (1925), expoziția și oficiul poștal din interiorul ei au rămas deschise până la 16 octombrie 1925.

Ca ștampile cu indicații de ser viciu se pot menționa ștampilele de recomandare (ex. **«R-Chișinău-No.»**) și stampilele pentru corespondența-avion **«Transportat cu avioanele Lares»**, **«Sosită prin avioanele Lares»** (revista «Transilvania» nr. 1/1988), folosite între anii... 1938-1939...

În categoria ștampilelor de cenzură se cunoaște deja o ștampilă a biroului de cenzură din Chișinău **(«Cenzurat/ jud. Chișinău»)**, 9 apr. 1919 (Romanian Philatelic Studies nr. 1/1983), iar alături prezentăm o ștampilă **«Cenzurat Chișinău»**, din 8 iunie 1919, și 2 tipuri de ștampile de cenzură din perioada 1941-1944, cu men țiunea că această din urmă există cu numere diferite ale cenzorilor.

Se găsesc și piese (25 nov. 1921), la care cenzura a fost atestată manuscris.

Bibliografie

-Buletin Telegrafo-Poștal, PTT, București, 1918-1944.

-Darea de seamă statistică PTT pe anii 1931-1938, București, 1933-1940.

Tabelul nr. 1

Oficii și agenții poștale din jud. Lăpușna, 1918-1940

Unitatea poștală	Tipul	Perioada de funcționare
1	2	3
1. Bolduresti	Ag. Sp.	1.07.1918-... 03.1919*, 1.04.1921-27.06.1940
2. Budești	Ag. Sp	1.07.1918-... 03.1919*, 1.04.1921-1921/1922
3. Bucovăț	C., Of.	... 03.1919-1933-..., 1937(?)
4. Bujor	Ag. Sp	1.07.1918-... 03.1919*, 1.04.1921-27.06.1940

Continuarea tabelului 1

1	2	3
5. Cărpineni	Of	1.07.1918-31.12.1924, Ag. Sp.1.01.1925-20.06.1938,... -27.06.1940
6. Călărași-Tg.	Of	1924/1926-27. 06. 1940
7. Chișinău poșta	Of	1.07.1918-27.06.1940
8. ChișinăuGara	Of	...1923...
9. Chișinău 1	Of	1.07.1918-27.06.1940
10. Chișinău 2	Of	3(16).09.1918-1919/1923, 21.06.1930-1.09.1931, 11.12.1937-27.06.1940
11. Chișinău 3	Of	3(16).09.1918-1919/1923, ...1938-27.06.1940
12. Chișinău 4	Of	1.06.1938-1.06.1939
13. Chișinău-Târg de Mostre (expoziție)	Of	15.08.1925-16.10.1925
14. Ciuciuleni	Ag. Sp	1.07.1918-...03.1919*, 1.04.1921-27.06.1940
15. Cornești	C	...03.1919-1920/1922, 1.021934-5.10.1934
16. Costești	Ag. Sp	1.07.1918-...03.1919*
17. Gâncești (Hâncești)	Of	1.07.1918-27.06.1940
18. Ialoveni	Ag. Sp.	1.07.1918-27.06.1940
19. Lăpușna	Ag. Sp	1.07.1918-1919/1923, 1.11.1929-27.06.1940
	Of	1919/1923-31.10.1929
20. Măcărești	Ag. Sp	1.07.1918-...03.1919, Of....03.1919-...
21. Mereni	Ag. Sp	1.07.1918-...03.1919, C....03.1919-27.06.1940
22. Nemteni	Of	1.07.1918-27.06.1940
23. Nisipari	Of	1.07.1918-...03.1919*
24. Nisporeni	Of	...03.1919-27.06.1940
25. Noul Rusesc	Ag. Sp	1.07.1918-...03.1919*
26. Pârjolteni	Ag. Sp	1.07.1918-...03.1919*, 16.09.1921-27.06.1940
27. Rezeni	Ag. Sp	1.11.1937-31.03.1939
28. Scripiteni	Ag. Sp	1.07.1918-...03.1919*
29. Sireți	Ag. Sp	1.07.1918-...03.1919*
30. Strășeni	Ag. Sp Of.	1.07.1918-...03.1919*, 1.04.1921-24.12.1922, ...1923-27.06.1940 25.12.1922-...1923
31. Vadul lui Vodă	Ag. Sp	1.07.1918-27.06.1940
32. Vasieni	Ag. Sp	1.07.1918-...03.1919*
33. Volcineți	Ag. Sp	1.07.1918-...03.1919*
34. Vorniceni	Ag. Sp	1.07.1918-27.06.1940

**nu mai erau în funcțiune în luna martie 1919*

(Urmare în p.16-18)

*Cotele pieselor cu ştampile - mărci, circulate între 1.12.1992 - 31.12.1993 (P.A)**

(în dolari SUA)

	Specificarea ştampilei - mărci / Nominalul ştampilelor-mărci	Cotele pieselor cu ştampile-mărci										
		0-45	0-46	0-65	1-95	1-96	1-97	2-95	8-00	12-00	30-00	100-00
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	Chişinău (N)					1	4	1	5	5	5..6	8...10
2	Chişinău (R)					3...5	6	3				
3	Chişinău (A)					3..6	7	4				
4	Bender					3..8		5..7			10..25	
5	Bălţi (N)		2...5			1	4	1	5	3	5..10	
6	Bălţi (R)					3..10	8					
7	Bălţi (A)					3..10	10					
8	Tiraspol (N)		6..10			5	6	6	5	10 .20	7...20	
9	Tiraspol (R)					6..10	10					
10	Tiraspol (A)					6..10	12					
11	Anenii Noi					1		1	5	5	6...10	
12	Basarabeasca							3	4	3	8...10	
13	Briceni							1	3	3	10...20	
14	Cahul			4...7		1		1	5	5	10...12	
15	Camenca					3		5	3	3	10...25	
16	Cantemir							1	3	3	10...12	
17	Căinari					3		1	6	2	5...10	
18	Călăraşi		4...6			1		1	5	3	4...9	
19	Căuşeni	5				1		1	3	3	10...15	
20	Ceadâr-Lunga							3	3	3	15...30	
21	Cimişlia					1		1	3	2	3...10	
22	Comrat							3	3	3	10...20	
23	Criuleni							1		5	7...20	
24	Donduşeni					1		1		3	5...10	
25	Drochia			5...8		1		1	5	5	4...10	
26	Dubăsari							2	6..10	7..10	10...25	
27	Edineţ					1		1	6...8	6	5...10	
28	Făleşti					1		1	6...9	3	15...30	
29	Floreşti					1		1	6	3	5...10	
30	Glodeni			6..10		1		1	5	7...9	10...20	
31	Grigoriopol							5			10...50	
32	Hânceşti		5...6			1		1	5			
33	Ialoveni					1		1				
34	Leova							1				
35	Nisporeni		4...6			1		1	5			
36	Ocniţa					1		1	5	10	4...10	
37	Orhei			4		1		1				
38	Rezina					1		1	6	10		
39	Râbniţa							1		10		
40	Râşcani					1		1				
41	Sângerei							1	5	5		
42	Slobozia							5				
43	Soroca				1...3	1		2		5	10...50	
44	Străşeni					1		1				
45	Şoldăneşti							1				
46	Ştefan Vodă							1				
47	Taraclia							5				
48	Teleneşti					1		1				
49	Ungheni					1		1				
50	Vulcăneşti					1		1			3	

* *P.A. - preţ de amator pentru piese circulate*

Sistematizare: **Constantin BOGDAN**

Catalogul ştampilelor-mărci (completare)

La momentul alcătuirii Catalogului ştampilelor-mărci (vezi «M.F.» nr.2) se ştia despre existenţa unei ştămpile-mărci de Soroca cu nominalul 30.00, dar nu dispuneam de o amprentă a acesteia. Nu au putut să mă ajute nici colegii, deoarece nu o cunoşteau. Evident, neavând o probă sigură, confirmată de circuitul poştal, nu am putut include în Catalog ştampila-mărcă respectivă.

Astăzi facem completarea respectivă, indicând că tirajul acestei ştampile-mărci este de 100 bucăţi (vezi Tabelul respectiv de la p. 13 a nr. 2 a "M.F.").

Concomitent anunţăm, că în broşura "Специальные почтовые и тарифные штемпеля Республики Молдова", составитель И. Криворук, 1997 г. ("Stampile poştale speciale şi tarifare ale Republicii Moldova", alc. I. Krivoruk (Germania), în colaborare cu V. Babici), editată în 1997, se face tentativa descrierii în limba rusă a ştampilelor-mărci, dar lista acestora este incompletă, plus la toate sunt comise greşeli grosolane la poziţiile culoarea tuşului folosit şi termenii de aplicare, în multe cazuri acestea fiind complet eronate, deci nu corespund realităţii. Este regretabil, că o asemenea publicaţie (când şi aşa sunt puţine despre filatelia moldavă) a putut apărea în Germania (?!) cu informaţii neverificate.

Constantin CIOBANU

31	Ziua mărcii poştale moldoveneşti	128-130	100	3.83
32	Uzuale. Stema Moldovei	131-135	100	19.11
33	Centenarul C.I.O.	136-137	250	3.86
34	Parteneriatul pentru Pace	138-139	490	5.32
35	Anul familiei	142-144	480	4-94
36	Preliminariile Campionatului European de fotbal	145-150	490	15.46
36a	Idem	Coliţa-4	200	15.46
37	Crăciunul	163-164	474	6.92
38	Ciuperci comestibile (set din 2 plicuri)	165-169	490	7.33
39	Anul European al conservării naturii	170-172	485	4.82
40	Din patrimoniul muzeelor	173-175	247	5.00
41	Europa'95: Pace şi Libertate	176-178	485	6.61
42	Oameni iluştri	179-182	495	6.31
43	Domnitorii Moldovei (set din 3 plicuri)	183-189	500	12.80
44	Cetăţile Moldovei medievale	190-193	500	6.90
45	50 ani ai O.N.U.	194-196	495	6.18
46	100 de ani ai cinematografiei	217-219	495	7.65
47	Ciuperci necomestibile	220-224	490	10.00
48	J.O. de la Atlanta	225-228	490	8.60
48a	Idem	229		
49	Mănăstirile Moldovei	230-234	490	17.15
50	Păsări de vânat	235-238	490	13.75
50a	Idem	239	200	6.30
51	Europa'96: Femei celebre	240-241	500	9.00
51a	Idem	242	250	9.00
52	Aniversări - comemorări	243-247	300	19.60
52a	Idem	248	200	6.10
53	Chişinău - 560 de ani	249-251	500	9.00
54	Crăciunul	252-254	500	12.20
55	Atlanta - 96. J.O.XVI	255	200	4.30
56	Podgorii celebre	256-259	500	7.70
57	Compozitori celebri	260-263	500	10.80
58	Sfintele Paşti	264-266	500	7.30
58a	Idem	coliţa-11	500	9.60
59	Europa'97: Poveşti şi legende	267-269	500	6.60
59a	Idem	coliţa-12	500	9.60
60	Cartea Roşie a Moldovei	270-274	500	9.90
60a	Idem	Coliţa-13	500	10.90

Datele au fost furnizate de către Î.S. "Poşta Moldovei" (SEC "Timbrofil")

ЦЕЛЬНЫЕ ВЕЩИ СОРОКСКОЙ ЗЕМСКОЙ ПОЧТЫ

Организация почты для пересылки частной корреспонденции по Сорокскому уезду Бессарабской губернии была осуществлена с 1877 года. В постановлении Управы от 20.10.1877 отмечалось: «Земское собрание по журналу от 12 октября 1877 поручило Управе образовать по образцу Оргеевского земства почтовые обращения для частной корреспонденции по уезду».

С этого времени берет начало история издания марок, цельных вещей и использование специальных штемпелей для обработки корреспонденции, доставляемой по почтовым трактам Сорокского земства.

Первый тип маркированного конверта был выпущен в почтовое обращение с 5 апреля 1879 года к началу работы земской почты. Размер конверта 150x113 мм, бумага серого цвета без водяных знаков, в верхней правой части конверта — образец первой земской почтовой марки черного цвета с надписью «сорокской земской почты, три коп.», размер марки в прямоугольной рамке 21 x 27 мм.

Второй тип маркированного конверта был выпущен в 1892 году. Размер конверта 143 x 78 мм, бумага серая, полосатая с водяным знаком в виде сплошных косых полос шириной 25 мм, в верхнем правом углу конверта — образец земской почтовой марки 1892 года светло-коричневого цвета с надписью «сорокской земской почты, три коп.», размер марки в прямоугольной рамке 22 x 28 мм.

И как отмечала Управа: «Стоимость конверта была установлена в 4 копейки: то есть три копейки за пересылку и одна копейка за конверт».

Земская почта в Сорокском уезде просуществовала до 1918 года, однако использование в почтовом обращении земских марок и конвертов было прекращено с 1901 года.

В.М.Бабич

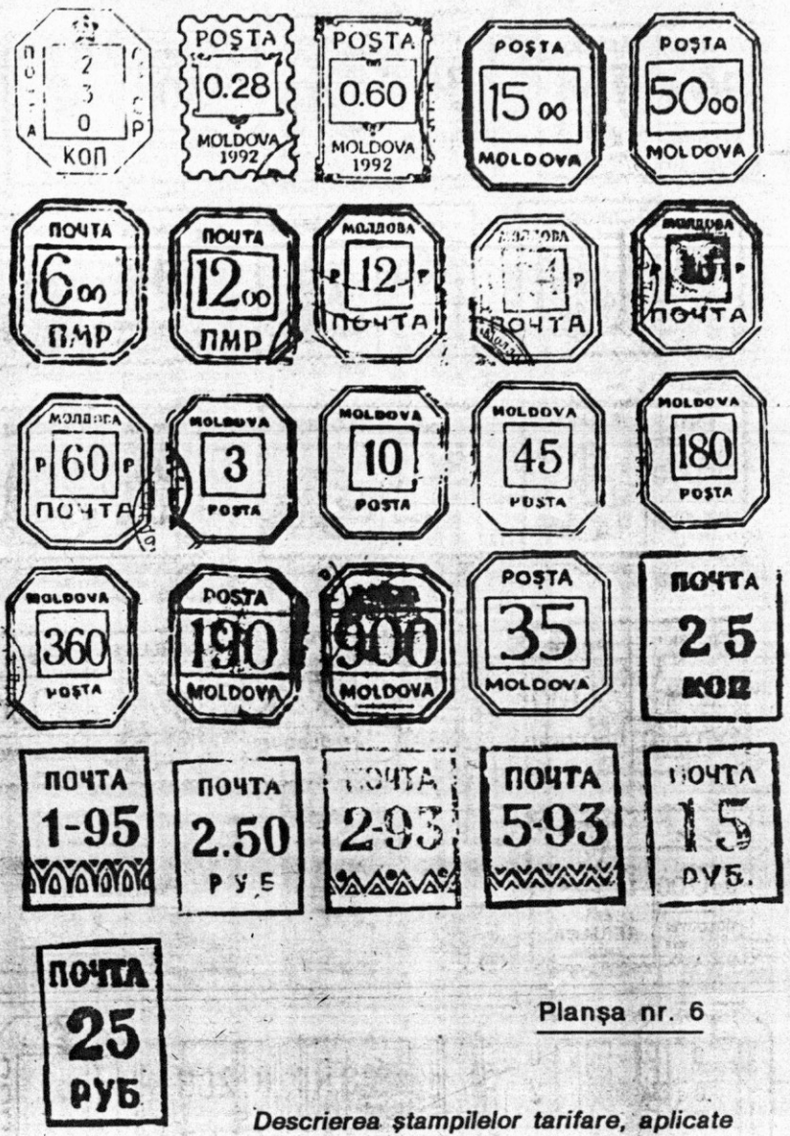

Planşa nr. 6

Descrierea ştampilelor tarifare, aplicate în raioanele din stânga Nistrului, va urma.

UNELE DATE CU PRIVIRE LA TIRAJUL ŞTAMPILELOR-MĂRCI EMISE DE "POŞTA MOLDOVEI" ÎN ANUL 1993

Centrul de poştă	Specificarea nominalului ştampilelor-mărci							
	1.75	1.97	1.96	2.95	8.oo	12.oo	30.oo	100.oo
Anenii Noi			3700	4000	100	100	500	
Basarabeasca				1200	555	1000	*	
Bender			1000	500			500	
Bălţi		2000	3600	3000	200	1000	200	
Briceni				3500	1000	1000	*	
Cantemir				3600	1000	1500	200	
Camenca			1000	500	1000	1000	*	
Criuleni				3500		200	500	
Căinari			1200	3200	*	2000	1000	
Călăraşi			3800	3800	100	1000	500	
Căuşeni			3000	3300	1000	1000	500	
Cahul			3500	5000	100	200	200	
Chişinău	800	2000	9000	7000	100	200	100	500
Comrat				1200	1000	1000	*	
Ciadâr-Lunga				900	1000	1500	*	
Cimişlia			3400	3400	1000	2000	1000	
Donduşeni			3100	4250		1000	500	
Dubăsari				2500	*	200	200	
Drochia			3400	4200	100	500	500	
Edineţ			3000	3200	*	*	500	
Făleşti			3600	3900		1000	*	
Floreşti			3300	3500	*	1000	500	
Glodeni			4300	4100	100	200	200	
Grigoriopol				600			*	
Hânceşti			3200	4000	100			
Ialoveni			3900	3200				
Leova				4600				
Nisporeni			5000	3400	100			
Ocniţa			2900	4100	100	65	200	
Orhei			4000	3600				
Rezina			4000	4000	*	*		
Rîbniţa				450		200		
Râşcani			4300	5000				
Soroca			4500	2500		500	100	
Sângerei				4000	100	500		
Slobozia				400				
Străşeni			3200	3800				
Ştefan Vodă				4300				
Şoldăneşti				3100				
Taraclia				772				
Teleneşti			3600	4000				
Tiraspol		*	600	450	100	*	200	
Ungheni			3700	4200				
Vulcăneşti			3400	3000		1000		
TOTAL	800	4000	100200	136722	8855	20865	8000	500

** Nu se cunosc careva date.*

1.95 - Soroca - 100 buc.

(Vezi începutul la p.6)

Tabelul nr. 2

Transporturile poștale din jud. Lăpușna

I Cursele poștale feroviare (1919-1944)

1919-1922- se semnalează 2 perechi de curse poștale:
de la 15 mai 1919-117, 118 Iași-Chișinău-Tighina și retur;
de la 1 oct. 1919-81, 82 Iași-Chișinău-Tighina și retur;

1922-1940 - cursele poștale au fost publicate în Filatelia nr. 4/1992;

1941-1944 - se semnalează 2 perechi de curse poștale de la 15 oct. 41: 41, 42- București-Iași-Chișinău și retur; 51A, 52A-București-Galați-Chișinău și retur; apoi s-a prelungit 41, 42 - București-Iași-Chișinău-Tiraspol-Odesa și retur;

II Cursele poștale auto (1927-1940)

Între anii 1927-1940 au funcționat curse poștale auto cu plecare și revenire în Chișinău. Nu s-au găsit informații pentru perioada 1941-1944;

III Cursele poștale aeriene (1926-1943)*

1. București-Galați-Chișinău și retur
24 iun. —25 oct. 1926; 1 sep. -14 oct. 1928,
7 iul. -31 oct. 1930, 21 iul. - 3 dec. 1937, 2 mai-1 oct. 1938,
17 apr. - 8 oct. 1939, 1 mai-27 iun. 1940;

2. București-Galați-Chișinău-Cernăuți și retur
1 nov. — 20 nov. 1931, 11 mai-24 dec. 1932,
15 iun. -24 sep. 1934;

3. București-Galați-Iași-Chișinău și retur
15 dec. -31 dec. 1936, 1 ian. -... 1937;

4. Calați-Chișinău-Iași și retur
20 mai-14 nov. 1933;

5. București-Galați-Ismail-Cetatea Albă-Chișinău și retur
4 apr. -11dec. 1936, 1 apr. -20 iul. 1937, 7 oct. -... 1938;

6. Cernăuți-Iași-Chișinău-Cetatea Albă și retur 21 iul. -3 dec. 1937
7. București-Iași-Chișinău și retur 14 aug. —4 oct. 1941, 3 mai-... 1943
8. București-Galați-Chișinău-Tiraspol și retur 5 mai - 6 iul. 1942;
9. București-Iași-Chișinău-Tiraspol și retur 7 iul. - 27 iul. 1942;
10. București-Iași-Chișinău-Tiraspol-Odesa și retur 28 iul. -30 oct. 1942

Extras din lucrarea "Poșta aeriană în România 1916-1991" de Ing. Călin Mărinescu.

Tabel nr.3

Obiecte de corespondență expediate din județul Lăpușna 1931-1938 (bucăți)

Anul	Tipul de corespondență	Scrisori	Cărți poștale	Imprimate și alte obiecte	Obiecte recomandate	Scutite de taxă	Total jud. Lăpușna	Total România	%
1931	internă	497.146	1.281.87	2.656.836	130.026	840.897	5.406.783	326.253.860	1,65
	externă	104.182	8	29.510	37.140	27	229.385	19.508.192	1,17
1932	internă	345.982	58.526	3.949.582	88.862	739.848	6.012.798	260.844.687	2,30
	externă	77.220	888.524	25.584	22.089	52	175.073	16.362.369	1,07
1933	internă	304.746	50.128	2.997.384	161.969	1.026.125	5.387.718	276.810.826	1,94
	externă	67.340	897.494	25.168	15.616	156	153.752	13.916.386	1,10
1934	internă	398.294	45.472	2.824.432	110.531	937.013	5.171.378	289.339.856	1,78
	externă	63.726	901.108	18.980	15.489	—	141.615	13.431.154	1,05
1935	internă	426.114	43.420	3.295.396	66.221	1.122.059	5.888.326	340.578.918	1,72
	externă	75.114	978.536	32.370	20.078	—	188.974	15.612.325	1,21
1937	internă	442.416	61.412	3.087.318	69.088	1.059.506	5.598.566	366.970.826	1,52
	externă	60.528	940.238	21.502	18.406	—	155.400	16.584.404	0,93
1938	internă	500.006	54.964	1.159.210	79.195	1.048.597	3.697.970	384.896.125	0,96
	externă	59.306	910.962	9.178	16.130	—	138.850	14.987.069	0,92
			54.236						

Tabel nr.4

Traficul poștal aerian intern 1937-1938
Expedieri de la Of. PTT CHIȘINĂU (bucăți)

Anul	Scrisori	Trimiteri recomandate	Total Chișinău	Total România	%
1937	3	7	10	5265	0.19
1938*	12	28	40	11.361	0.35

* numai pentru perioada 2 mai — 1 octombrie 1938.

Serviciul poştal român în Basarabia 1919–1940 şi 1941–1944

Ştampile poştale "Prima zi a emisiunii" (1996 – 1997)

63.	23.03.1996	**Ciuperci necomestibile.** Machetator E. Caracenţov	Chişinău-12
64.	30.03.1996	**Jocurile Olimpice XXVI.** Atlanta'96. Machetator I. Pâcev	Chişinău-12
65.	27.04.1996	**Mănăstirile Moldovei.** Machetator O. Usatâi	s. Căpriana, r. Străşeni
66.	17.05.1996	**Păsări de vânat.** Machetator L. Cojocaru	Chişinău-12
67.	21.06.1996	**Europa'96.** Femei celebre. Machetator O. Usatâi	Chişinău-12
68.	30.07.1996	**Aniversări-comemorări.** Machetator O. Usatâi	Chişinău-12
69.	06.10.1996	**Chişinău - 560 ani.** Machetator O. Usatâi	Chişinău-12
70.	12.12.1996	**Crăciunul.** Machetator V. Şeico	Chişinău-12
71.	27.12.1996	**Atlanta'96. Jocurile Olimpice XXVI.** Machetator O. Usatâi	Chişinău-12
72.	17.01.1997	**Podgorii celebre.** Machetator O. Usatâi	or. Cricova
73.	22.02.1997	**Compozitori celebri.** Machetator O. Usatâi	Chişinău-12
74.	25.04.1997	**Sfintele Paşti.** Machetator O. Usatâi	Chişinău-12
75.	29.06.1997	**Poveşti şi legende.** Machetator O. Usatâi	Chişinău-12
76.	26.07.1997	**Cartea Roşie a Republicii Moldova.** Machetator O. Usatâi	Chişinău-12
77.	18.10.1997	**Ziua mondială a poştei.** Machetator I. Pâcev	Chişinău-12
78.	16.12.1997	**UNESCO. Clădiri protejate.** Machetator V. Pogolşa	Bălţi-21
79.	17.12.1997	**Crăciunul.** Machetator O. Usatâi	Chişinău-12
80.	25.12.1997	**Domnitorii Moldovei.** Machetator S. Zamşa	Chişinău-12

nr.63

nr.64

nr.65

nr.66

nr.67

nr.68

nr.69

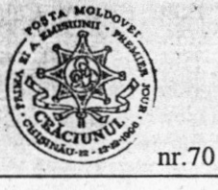

nr.70

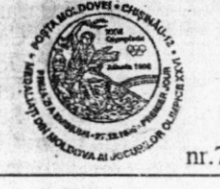

nr.71

FALSURI «ГАГАУЗИЯ» ŞI «GAGAUZIAN REPUBLIC» AJUNSE TOCMAI ÎN FRANŢA

(MĂRCI - PIRAT !)

Unul din cititorii permanenţi ai "M.F.", dl D. Lăzăroiu din Paris, Franţa, ne-a adresat la începutul anului trecut o întrebare: ce mărci poştale a scos Gagauzia? Subiectul ne-a surprins, deoarece nu ştiam nimic despre aceea ce avea să ne comunice cu o altă ocazie dl D. Lăzăroiu. În primul rând, era vorba despre nişte supratiparuri, realizate pe câte un bloc din 4 mărci uzuale sovietice (emisiunea din 1991) sau ruseşti (emisiunea 1992), în partea de sus având titulatura **Гагаузия**, la mijloc – desenată o navă cosmică, iar jos – nominalul,

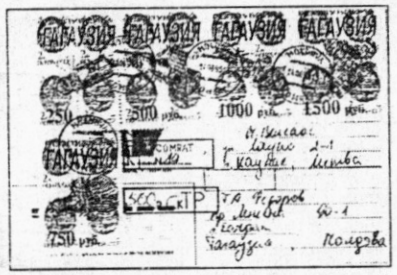

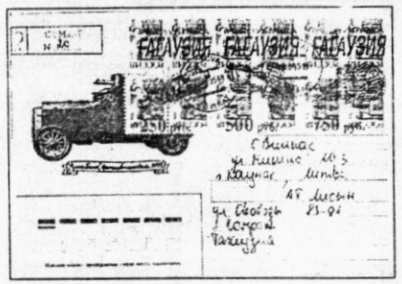

acesta fiind, respectiv, 250, 500, 750, 1000, 1500 rub.

Pentru a crea aparenţa veridicităţii şi a trezi curiozitatea colecţionarilor de lucruri rare din Vest, mărcile au fost lipite pe plicuri autentice de fabricaţie sovietică şi, adică, "circulate" între Comrat şi diferite localităţi – Kaunas (Lietuva) şi Vâborg (Rusia). Reproducem mai sus două asemenea plicuri.

Alte două plicuri, primite de la acelaşi corespondent, au mărci cu supratipar, aplicat pe timbre nepoştale, utilizate în perioada sovietică ca abonamente radio, pe care s-a inscripţionat *Gagauzian Republic*, text plasat pe marjinea de sus şi de jos a blocului de 4 timbre, în centru fiind imprimată o locomotivă. Există nominaluri

de 250, 500, 750, 1000 şi 1500, fără indicarea valutei. Un plic este "circulat recomandat" de la Comrat la Vâborg, rej. Leningrad (Rusia).

Şi acum să încercăm să dezlegăm "enigma", care, de fapt, pentru

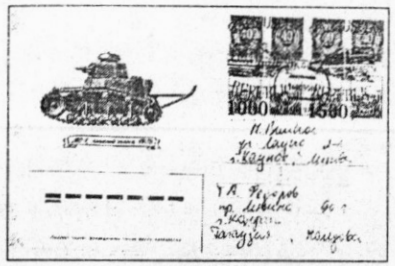

noi, în Republica Moldova, nu prezintă nici o taină – sunt falsuri dintre cele mai oribile. Dar, întrucât ele se vând pe piaţa filatelică franceză (sau, cel puţin sunt propuse spre comercializare), să le prezentăm colegilor noştri nişte argumente pentru a-i feri de cheltueli nerezonabile. Deci, cuvânt dlui **Ilie Castraveţ, director general al Întreprinderii de Stat "Poşta Moldovei"**.

- Din punct de vedere teritorial-administrativ, Comratul intră în componenţa Republicii Moldova. Ca subordonare poştală, Centrul de Poştă Comrat este subordonat Chişinăului, şi deocamdată nu am avut nici un fel de probleme cu el. Din punct de vedere juridic cele trei raioane formează aşa numita GAGAUZ-YERI (Gagauzia) – o *unitate teritorială autonomă cu un statut special, o formă de autodeterminare a găgăuzilor, care este parte componentă a Republicii Moldova* (Legea organică nr. 344-XIII din 23 decembrie 1994).

Gagauzia nu a pus nici odată problema editării mărcilor sale poştale – aici sunt utilizate cele emise de Î.S. "Poşta Moldovei", deoarece administraţia poştală locală este o parte componentă a acestui mecanism statal.

Este foarte greu să stabilim originea falsurilor. Dar voi atrage atenţia asupra unor aspecte specifice şi evidente:

1. Ştampilele poştale de zi, aplicate pe teritoriul republicii,

au inscripționat în mod obligatoriu textul POŞTA MOLDOVA sau POŞTA MOLDOVEI, pe când în cazul dat supratiparurile false au fost obliterate cu o ştampilă de zi falsă "MOLDOVA KOMRAT". Accentuăm că pe ştampilele oficiale denumirea localității este indicată astfel COMRAT.

2. Se cunoaşte faptul, că în localitățile de tipul celor, unde, chipurile, au circulat plicurile respective, - Kaunas şi Vâborg, poşta internațională se aduce la un punct de schimb internațional, deci pe verso plicurilor trebuie să fie aplicată obligatoriu ştampila unui asemenea centru, dar nu cea a unui oficiu ordinar, ca, în cazul dat, KAUNAS 31 sau ВЫБОРГ-1.

La toate acestea urmează de adăugat că în a. 1995 în or. Vâborg erau înlocuite toate ştampilele sovietice cu altele de model nou cu inscripția РОССИЯ. Deci, plicurile au "circulat" doar în imaginația unui fabricator.

Tot dl. D. Lăzăroiu, într-o altă scrisoare, ne comunică şi despre nişte mărci poştale, emise de ... Gagauzia, la care alăturează şi mostrele respective.

Reproducem doar câteva dintre cele 15 tipuri de mărci tematice, ce se comercializează în Franța.

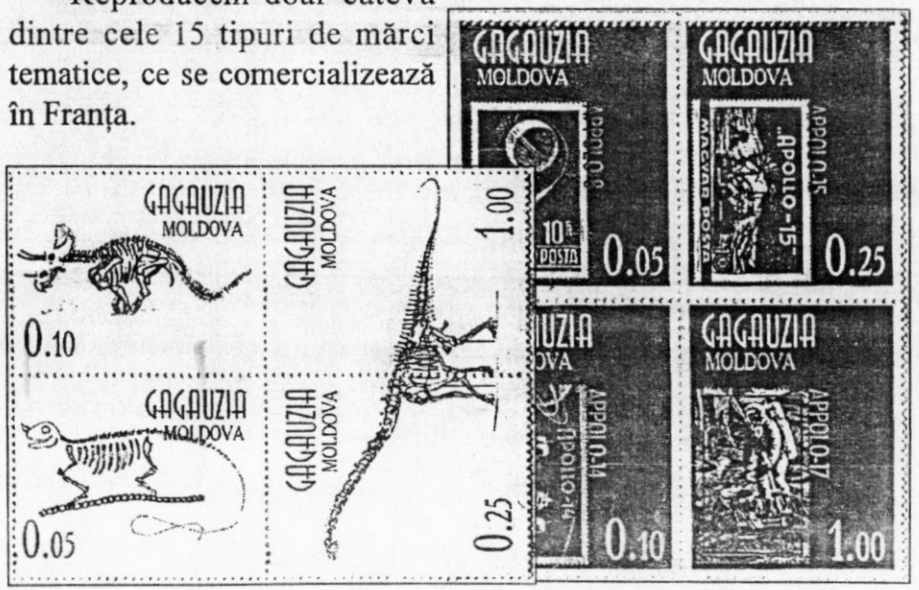

GAGAUZIA
0.25
MOLDOVA
GAGAUZIA
0.50
MOLDOVA
GAGAUZIA
1.00
MOLDOVA
GAGAUZIA
0.05
MOLDOVA
GAGAUZIA
0.10
MOLDOVA
GAGAUZIA
0.20
MOLDOVA

GAGOĞUZ RESPUBLİKASİNİN
İLK MARKALARI
GAGAUZ IERI
0.06
ГАГАУЗ ЕРИ
1994

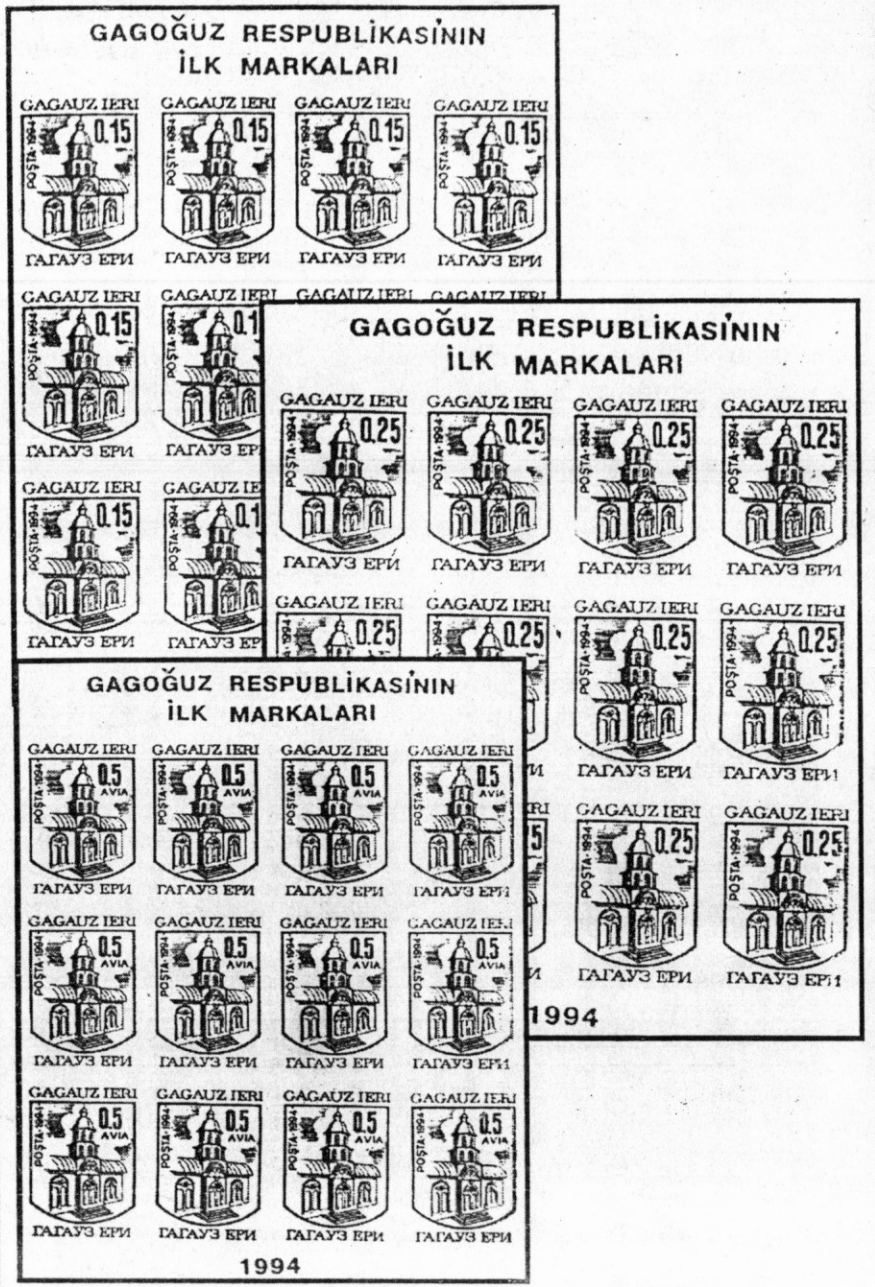
GAGOĞUZ RESPUBLİKASİNİN
İLK MARKALARI
GAGAUZ IERI
0.15
0.25
0.5
AVIA
ГАГАУЗ ЕРИ
1994

Şi din nou apelăm la dl Ilie Castraveţ, director general al Î.S. "Poşta Moldovei", pe care-l rugăm să facă lumină în problemă, în mod special pentru colecţionării de peste hotare.

- Vreau să spun că despre atare mărci, ce au inscripţionat pe ele GAGAUZIA MOLDOVA, adică un fel de Moldovă Găgăuzească nu am auzit decât acum, când mi le prezentăţi. Sunt falsuri get-beget, realizate, după câte înţeleg, în dauna filateliştilor. La fel, ca şi colile mici "Gagauz Ieri" din 1994.

Iată, dar, adevărul despre "mărcile găgăuze", ce colindă lumea prin intermediul unor speculanţi. Pot fi procurate doar de acei, care adună mărci "fantome",căci de acestea, precum se ştie, filateliştii au văzut nu o singură dată. Dar fantomele descrise nu au absolut nimic cu Poşta Moldovei!

NOTA REDACŢIEI:

1. Se vede clar că adresele de pe cele 4 plicuri reproduse, precum şi pe celelalte mostre, prezentate redacţiei, sunt scrise de una şi aceeaşi mână. Încercând să identificăm expeditorul, constatăm:

   a) strada СВОБОДЫ (Libertăţii) nu a existat şi nici nu există la Comrat;
   b) la Comrat nu este înregistrată nici o persoană cu numele Лисын А.Е. (Lisân A.T.);
   c) pe strada Lenin, 90, nu a locuit şi nu locueşte nici o persoană, ce ar purta numele indicat pe plic.

2. În procesul verificării posibilităţii circulaţiei poştale a plicurilor am constatat:

   a) Serviciul Poştei din Kaunas nu are trecute în registre scrisorile recomandate cu nr. indicate - nici din Comrat, nici din altă parte, ceea ce denotă că plicurile nu au trecut, sub nici o formă, prin filiera poştală;
   b) aceeaşi situaţie este şi cu plicurile, ce poartă amprenta unei ştampile ВЫБОРГ (Vâborg);
   c) ştampilele de pe spatele plicurilor nu corespund normelor poştale ale serviciilor poştale respective, fiind aplicate neregulamentar şi nu atestă circulaţia poştală a pieselor indicate. Deci, atenţie la mărcile-pirat.

Constantin CIOBANU

Istoria filateliei

în imagini

Expoziţia filatelică « MARINA – 97 »

CONSTANŢA, *august*, 1997

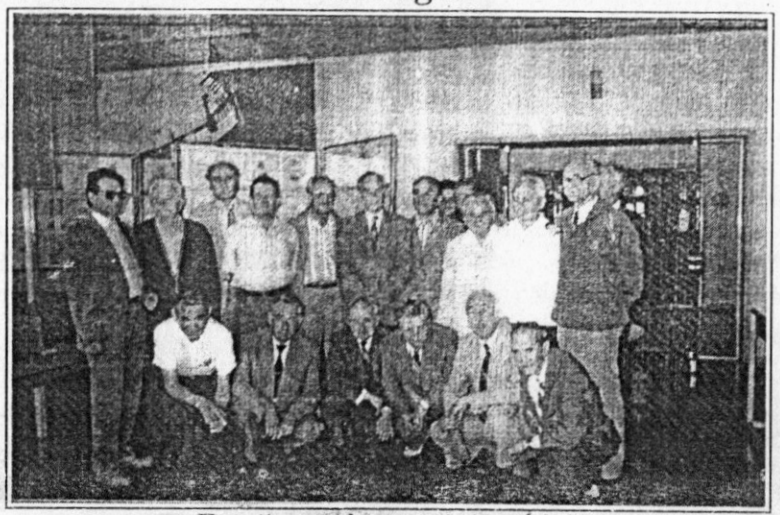

După vernisarea expoziţiei

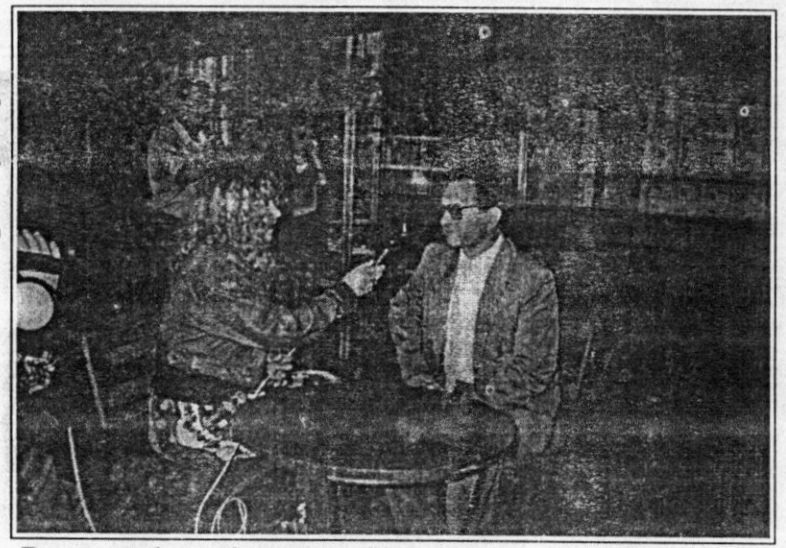

Prezentă la sărbătoarea filateliştilor constănţeni, TV «culege» impresiile unui oaspete – Constantin Ciobanu din Republica Moldova

Istorie Poştală

ISTORIA APARIŢIEI PRIMELOR MĂRCI ALE REPUBLICII MOLDOVA

La 23 iunie 1991 în circuitul poştal a fost pusă prima serie de mărci moldoveneşti. Republica Moldova era a treia republică din cadrul U.R.S.S., care "îndrăznise" la acel moment să-şi tipărească mărcile poştale proprii.

La baza acestui act de înaltă demnitate civică au stat doi oameni, doi funcţionari poştali, dar care, datorită curajului manifestat au devenit personalităţi, numele cărora trebuie să rămână pentru istorie: TIMOFEI ANDROS, ministrul telecomunicaţiilor, şi STELIAN CHIRIAC, şef de direcţie la acelaşi minister.

Mai jos publicăm spicuiri din amintirile Domniilor lor.

- D-le Timofei Andros, sunteţi persoana implicată în mod direct în editarea primelor mărci poştale moldoveneşti. Cum a apărut ideea aceasta?

- Anii 1989-1990 erau anii renaşterii demnităţii naţionale. Noi ne simţeam altfel, toţi aspiram la timpuri noi. Aveam un ideal – să devenim suverani şi independenţi. Şi iată că la 23 iunie 1990 faptul s-a săvârşit. După câteva luni după aceasta mi-a venit o idee, cam vagă, e adevărat, la început. Dar am vorbit cu unul, cu altul – şi ideea a prins viaţă. Dl Stelian Chiriac, care pe atunci era şef de direcţie la minister, s-a apucat să rezolve problemele tehnice...

- Oricum, la 23 iunie 1991 seria din trei mărci poştale a fost pusă oficial în circulaţie. Ba chiar şi o ştampilă specială «Prima zi a emisiunii», drept confirmare, a realizat atunci poşta...

- Da, prima aniversare de la proclamarea suveranităţii Republicii Moldova a fost marcată de către Ministerul Informaticii, Informaţiilor şi Telecomunicaţiilor (căci atunci «Poşta Moldovei» de astăzi încă nu exista) prin lansarea primei serii de mărci moldoveneşti.

- Vă mai amintiţi cum au fost ele întâmpinate?

- Am prezentat seturi din primele mărci parlamentarilor, membrilor guvernului. Pretutindeni – felicitări, urări de bine, satisfacţie. Doar în Transnistria, care era deja în fierbere, le-au primit mai rece, ba chiar au încercat să le boicoteze. Dar poşta a fost un organism sănătos, aşa că noi foarte repede i-am convins că mărcile n-au nimic comun cu lozincile, lansate de o mână de oameni, dornici de putere.

Noi prezentăm mărcile şi oamenilor de afaceri de peste hotare - cu ocazia venirii lor în Moldova sau când plecau delegaţiile noastre în străinătate. Şi erau primite foarte bine.

O rezonanţă mare au avut aceste mărci poştale pe teren. Chestia e în următoarele: tuturor centrelor de telecomunicaţii li s-a dat dispoziţia, ca începând cu 23 iunie în oficiile poştale să fie organizate miniexpoziţii, adică nişte standuri cu aceste mărci. Or, lansarea lor s-a transformat într-un eveniment. Este adevărat că pe alocuri unii lucrători ai organelor de partid n-au putut "înghiţi" acest lucru şi au început să ne caute nod în papură. Probleme s-au iscat şi la nivelul organelor de partid din Chişinău, dar până la urmă – le-am depăşit pe toate şi mărcile au circulat liber pe tot teritoriul Moldovei.

- Primul succes V-a însufleţit, nu?

- Desigur. Am elaborat un program de editare pentru o perioadă mai lungă, în care urmăream scopul de a familiariza lumea cu istoria, geografia, cultura, oamenii iluştri ai R. Moldova.

Şi încă un element, mi se pare strategic: editam mărcile poştale în tiraje mari - de la 100.000 bucăţi în sus. Astfel asigurăm accesul tuturor doritorilor la mărcile Moldovei.

- Acesta pare să fie primul semn de autonomie a administraţiei poştale a republicii...

- Anume aşa şi trebuie interpretat. La acel moment, desigur, nimeni nu s-a gândit la aşa ceva, dar timpul a arătat că editarea primelor mărci în numele ţării, ce se numeşte MOLDOVA, a însemnat deja separarea acesteia de structura unională. Adică, de iure încă nu eram separaţi, de facto – eram aparte.

- Şi acum o ultimă întrebare: aveţi acasă această serie de mărci poştale?

- Desigur. Doar este o părticică din viaţa mea, o parte din sănătatea mea. Şi, poate, şi o mică realizare a mea în viaţă.

- D-le Stelian Chiriac, sunteţi una din cele două persoane, care nu numai că aţi autorizat editarea primei serii de mărci poştale MOLDOVA, dar chiar V-aţi implicat în mod direct în această acţiune. Vă mai amintiţi cum a fost?

- Pe atunci, în 1990, eram şeful Direcţiei Poştă, Presă şi Transport a Ministerului Telecomunicaţiilor. Deşi ne declarasem suverani, dar practic Moldova mai era o republică a marelui imperiu sovietic. Dar iată că Parlamentul adoptă însemnele statalităţii Moldovei – Tricolorul şi Stema. Şi atunci mă invită la el dl Timofei Andros, ministrul, un om de o delicateţă deosebită, un mare specialist în domeniu şi, vreau să spun, patriot adevărat al acestui plai. În discuţia, care am avut-o, a şi apărut ideea emiterii unei serii de mărci cu atributele statale.

- Şi cum au derulat evenimentele? Doar se cereau nişte aprobări?

- Toată responsabilitatea şi-a asumat-o dl Andros. Vreau să spun că lucrurile nu s-au făcut în taină, ci deschis. Am anunţat un concurs, la care, din păcate, n-au participat pictori-profesionişti. Dar din machetele propuse am ales cele prezentate de Grigore Bronza din Tiraspol, filatelist notoriu, care mai are şi darul de a desena.

- Şi mai departe?

- Am început să căutăm tipografie. Mărcile sovietice se tipăreau doar în întreprinderea «Gosznak», dar noi nu puteam apela la serviciile acesteia. E clar de ce. Nu puteam face comanda nici peste hotare – frontiera era păzită de grăniceri sovietici. Unica ieşire – să le tipărim aici, la noi.

- Şi aţi găsit...

- ...am găsit Combinatul Poligrafic, una dintre cele mai mari şi înzestrate întreprinderi de profil din Moldova. Desigur, neavând utilagele necesare, mărcile au fost tipărite negumate şi nedantelate. Şi puse în circulaţie la 23 iunie 1991, când se împlinea un an de la proclamarea suveranităţii R. Moldova.

- Care a fost efectul apariţiei mărcilor?

- Pentru noi toţi - un sentiment de mândrie, iar pentru cei de la Moscova a avut efectul expoziei unei bombe. Imediat am fost chemaţi la Moscova, la ministerul unional, unde fuseseră adunaţi toţi conducătorii structurilor republicane. Am primit o mustrare aspră, am fost avertizaţi că ne-am depăşit împuternicirile şi ni s-a cerut să retragem mărcile din circuitul poştal.

- Cum aţi reacţionat la toate acestea?

- Cum puteam să reacţionez? D-l Timofei Andros, ministrul, mi-a spus să nu-mi fac probleme, dar să mă gândesc la... o nouă serie de mărci poştale.

- Adică aţi fost un tandem, care ştia ce vrea?

- Cam aşa ceva. În orice caz, în această privinţă am lucrat împreună şi

aspiraţiile noastre au coincis.

Vreau să mai accentuez, că în problema dată am avut o susţinere deplină din partea dlui Valeriu Matei, pe atunci preşedinte al comisiei parlamentare pentru mass-media, care ne-a susţinut moral.

- Care a fost reacţia celor din Transnistria atunci?

- Relaţiile cu zona transnistreană, deşi erau tensionate, dar nu erau rupte definitiv. Poşta din stânga Nistrului se subordona Chişinăului, de aceea când am aflat că la Tiraspol, Bender şi Dubăsari refuză să aplice mărcile moldoveneşti, am mers încolo şi i-am impus să le utilizeze. Până la urmă le-au acceptat.

- Astăzi aceste mărci poştale sunt istorie deja. Aţi păstrat plicuri cu prima serie de mărci moldoveneşti?

- Nefiind filatelist, nu mi-am dat seama de acest lucru şi nu am păstrat nici un plic...

- Mi se pare că mărcile moldoveneşti V-au provocat probleme?

- Au fost, nu-i vorbă. Multora nu le-a plăcut ce am făcut. Dar faptele noastre sunt apreciate de timp. Până la urmă şi dl Andros, şi eu am fost eliberaţi din funcţie, căci au fost (şi mai sunt, din păcate!) forţe ostile, cărora nu le-a plăcut ce am făcut. Aşa că istoria arată că am ales calea cea mai bună.

Tirajul primei serii de mărci moldoveneşti:
În coli mari: 7 c – 325480; 13 c – 350480; 30 c – 350480 buc.
Coli mici: 7 c – 18580; 13 c – 18580; 30 c – 16580 coli.

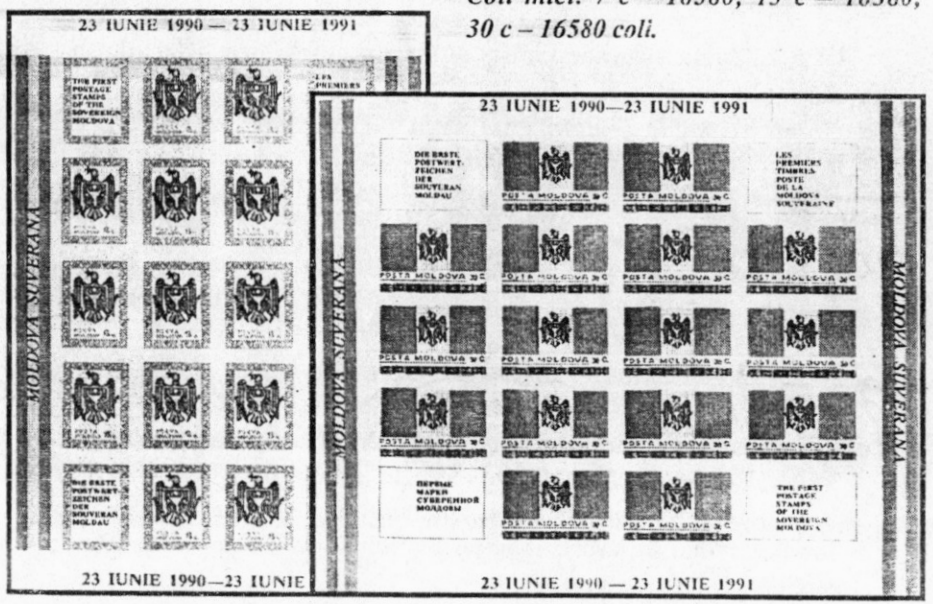

Serviciul poştal român în Basarabia 1918-1940 şi 1941-1944

Ing. Călin MARINESCU
(Bucureşti)

6. Judeţul Cetatea Albă

În anul 1930 judeţul Cetatea Albă avea o suprafaţă de 7.595 km² şi 340.459 locuitori. După eliberarea judeţului în 1941 pentru o perioadă de timp a fost creat un judeţ nou, Stefan cel Mare. Acesta cuprindea teritorii atât din judeţul Cetatea Albă, cât şi din judeţul Ismail şi a fost numit ulterior Chilia sau Chilia Nouă.

Organizarea poştală

În judeţul Cetatea Albă organizarea poştală a fost asemănătoare celei din celelalte judeţe basarabene, fiind suspendată în lunile martie-mai 1944 şi apoi desfiinţată din luna august 1944, când armata sovietică a ocupat judeţul, reîncorporându-l în URSS.

Oficiile, agenţiile şi gările poştale

În Tabelul nr.1 sunt prezentate denumirile şi perioadele de funcţionare ale unităţilor poştale din judeţul Cetatea Albă. Spre deosebire de celelalte judeţe, în Cetatea Albă au funcţionat cinci oficii balneare sezoniere. Pentru acestea au fost trecute numai datele de deschidere şi închidere care au putut fi găsite documentar. Se poate presupune, însă, că în fiecare an au funcţionat în aceleaşi perioade.

Au mai avut loc şi alte evenimente care nu au putut fi cuprinse în tabel.

S-au transformat în agenţii speciale oficiile Purcari (la 1.12.1920), Ivanovca Bulgară (la 1.04.1922) şi Şaba (la 1.12.1925).

S-a transformat în oficiu agenţia poştală Taşlâc la 1.04.1922.

Oficiul balnear Bugaz s-a transformat în oficiu rural la 1.08.1939.

Au avut loc următoarele schimbări de denumiri ale unităţilor poştale: Akkerman în străvechiul nume românesc Cetatea Albă (1918/1919), Cleaştiţa în Cleaşniţa (mai 1927), Postelnicu în Poştal (mai 1927), Gara Anciocrac în Gara Berezina (feb. 1929), Tatar Bunar în Tătărăşti (1.11.1934 în loc de 17.03.1934, cum se anunţase iniţial), Sergheevca în Serghieşti (nov.1937),

Sergheevca în Băile Sergheevca (mar.1938), Ivanovca Bulgara şi Ivanovca Rusă în Ivăneştii Noi şi Ivaneştii Vechi (sau Vechi şi Noi), etc. Unele dintre denumirile iniţiale au fost reluate ulterior, ca de exemplu Cleaştiţa.

Oficiul poştal balnear Achembad trebuia să se redeschidă la 1.07.38, dar nu s-a mai redeschis.

În Tabelul nr.2 poate fi urmărit numărul de unităţi poştale O/AS/G, existente în judeţul Cetatea Albă între anii 1928-1935.

Oficiile Taşlâc, Tătărăşti, Sărata, Tarutino şi Arcizi , împreună cu oficiul Vâlcov au fost trecute de la judeţul Ismail la judeţul Stefan cel Mare (Chilia), funcţionând în perioada 07/09.1941-03.1944 şi 05/06-08.1944.

Tabel Nr. 2

	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935
O	12	11	12	9	12	12	13	17
AS	10	10	10	10	9	9	9	9
G	3	3	3	3	3	3	3	3
Total	**25**	**24**	**25**	**22**	**24**	**24**	**25**	**29**

Transporturile poştale

Sunt valabile aceleaşi menţiuni de la judeţul Tighina.

Traficul poştal

În Tabelul nr.3 sunt prezentate numeric obiectele de corespondenţă expediate din judeţul Cetatea Albă în perioada 1928-1935 şi 1937-1938. Sunt valabile aceleaşi menţiuni privind raritatea corespondenţei din judeţul Cetatea Albă, ca şi în cazul judeţului Tighina.

Cenzura corespondenţei

În anul 1918 a fost înfiinţat un birou de cenzură român pentru cenzurarea corespondenţei civile la Cetatea Albă. Acest birou a funcţionat atât în anul 1919, cât şi în 1920.

În perioada 1941-1944 în judeţul Cetatea Albă, fapt mai puţin obişnuit pentru toate judeţele ţării, au funcţioiiat un număr de trei birouri de cenzură: Cetatea Albă, Tătărăşti şi Sărata. Biroul de cenzură din Tătărăşti a fost înfiinţat iniţial, probabil, pentru judeţul Stefan cel Mare (Chilia).

Stampilele poştale

Ştampilele poştale aplicate la unităţile poştale din judeţul Cetatea Albă vor fi analizate într-un alt studiu.

Bibliografie

1. *Buletin Telegrafo-Poştal, PTT, Bucureşti, 1918-1944*
2. *Dare de seamă statistică PTT pe anii 1928-1938, Bucureşti, 1930-1940*
3. *Nomenclatura poştală a localităţilor din România, Bucureşti, 1922-1923*

Tabel Nr. I. Unităţile poştale din jud.Cetatea Albă 1918-1940 şi 1918-1944

Unitatea poştală	Tipul	Perioada de funcţionare
1. Anciocrac (Berezina) Gară	GP	1918-1933...
2. Arciz (Artiz)	O	1918-1940
3. Bairamcea	O	1918-1940, 07/09.1941-03.1944
4. Budachi Sat	AS	1918-1923..., 07/09.1941-03.1944
5. Cantemir Gară	GP	1918-1940
6. Cazacii Vechi (Starocazacia)	O	1918-..., 1.12.1920-1940, 07/09.1941-03.1944, ...
7. Cetatea Albă	O	1918-1940, 07/09.1941-03.1944, 05/06-08.1944
8. Cuşia	AS	1918-...
9. Cleaştiţa (Cleaşniţa)	O, AS	1918-..., 1.12.1920-1940, 07/09.1941-1.10.1941, ...
10. Cubei	O	1918-1924...
11. Culevcea	AS	1918-1940, 07/09.1941-03.1944, ...
12. Divizia	AS	1918-...
13. Ivanovca Bulgară (Ivăneştii Noi sau Vechi)	O, AS	1918-1940, 07/09.1941-03.1944, ...
14. Ivanovca Rusă (Ivăneştii Vechi său Noi)	AS	1918-1940, ...
15. Nădejdea	AS	1918-...
16. Olăneşti Basarabia	AS	1918-1940, ...
17. Paris (Parij)	AS	1918-..., 1.12.1920-1923, ...
18. Plahtievca	AS	1918-...
19. Postelnicu (Poştal)	AS	1918-1940, 07/09.1941-03.1944, ...
20. Purcari	O, AS	1918-14.10.1923
21. Sărata	O	1918-1940
22. Şaba (Şaba Târg, Şaba Albă)	O, AS	1918-1940, 07/09.1941-03.1944, ...
23. Şop-Taraclia	AS	1918-...
24. Talmaz	O, AS	1918-1924, ...

25. Taraclia Gară	GP	1918-1926, ...
26. Tarutino	O	1918-1940
27. Tatar Bunar (Tătărăşti)	O	1918-1940
28. Taşlâc (Teşlac)	AS, O	1918-..., 1.12.1920-1940
29. Tuzla	AS	1918-1919, ..., ...1926-1940, 07/09.1941-03.1944, 6.06-08.1944
30. Vădeni (Vedenscoe, Vedense)	AS	1918-..., 1.12.1920-1931, ...
31. Volintiri (Volontirovca)	O	1918-1940, 07/09.1941-03.1944, ...
32. Achembad	OB	1.07-...1937
33. Budachi (Budache) Cordon	OB	1. 07.-30.08.1927, 15.06-...1930, ...-14.09.1931, 15.06-15.09.1932, 15.06-...1933, 15.06-...1934, ..., ...-11.09.1936, 15.06-...1937, 15.06-11.09.1938, 15.06-14.09.1939, 16.06-27.06.1940
34. Burnaz (Burnas)	OB	1.07-...1928, ..., 1.07-31.08.1930, ...-31.08.1931, 1.07-31.08.1932, 1.07-...1933, 1.07-...1934, ..., 1.07-...1937, 1.07-3.09.1938, 1.07-31.08.1939
35. Bugaz	OB	1.07-...1934, ..., 1.07-...1937, 15.06-31.08.1938, 1.07-1939-1940
36. Sergheevca (Serghieşti, Şabolat)	OB	10.07-...1926, ..., ...-31.08.1930, 1.07-...1937, 1.07-31.08.1938, 1.07-31.08.1939

O = oficiu; AS = agenţie specială; GP = gară poştală; OB = oficiu balnear
1919 = 1.07.1918 1940 = 27.06.1940

Tabel Nr. 3. Obiecte de corespondenţă expediate din judeţul Cetatea Albă 1928-1938 (bucăţi)

Anul	Tipul de corespondenţă	Scrisori	Cărţi poştale	Imprimate şi alte obiecte	Obiecte recomandate	Oficiale	Total Jud. Cet. Albă	% faţă de România
1928	int.+ext.*	497.570	393.848	357.574	91.038	704.485	2.044.515	0.52
1929	int.+ext.*	592.358	473.122	242.450	85.832	783.850	2.177.612	0.55
1930	int.+ext.*	462.776	737.655	451.568	86.196	464.804	2.202.999	0.64
1931	internă	317.161	530.036	314.964	60.143	348.076	1.570.380	0.48
	externă	35.516	15.964	5.174	4.272	26	60.952	0.31
1932	internă	211.861	452.595	360.737	40.942	506.488	1.572.623	0.60
	externă	23.400	12.129	5.928	2.731	26	44.214	0.27
1933	internă	180.648	437.684	420.082	36.170	434.118	1.508.702	0.54
	externă	18.993	11.050	7.137	2.475	-	39.655	0.28

1934	internă	210.405	405.002	438.269	43.051	588.426	1.685.153	0.58
	externă	20.137	11.258	7.735	2.357	-	41.487	0.30
1935	internă	299.858	561.496	540.514	37.369	632.890	2.072.127	0.60
	externă	26.858	18.252	9.568	3.784	2	58.464	0.37
1937	internă	288.158	578.604	807.092	34.499	801.929	2.510.282	0.68
	externă	35.256	30.134	18.434	3.463	-	87.287	0.52
1938	internă	254.709	521.235	671.424	44.481	476.568	1.968.417	0.51
	externă	29.848	25.454	22.386	3.328	2	81.018	0.54
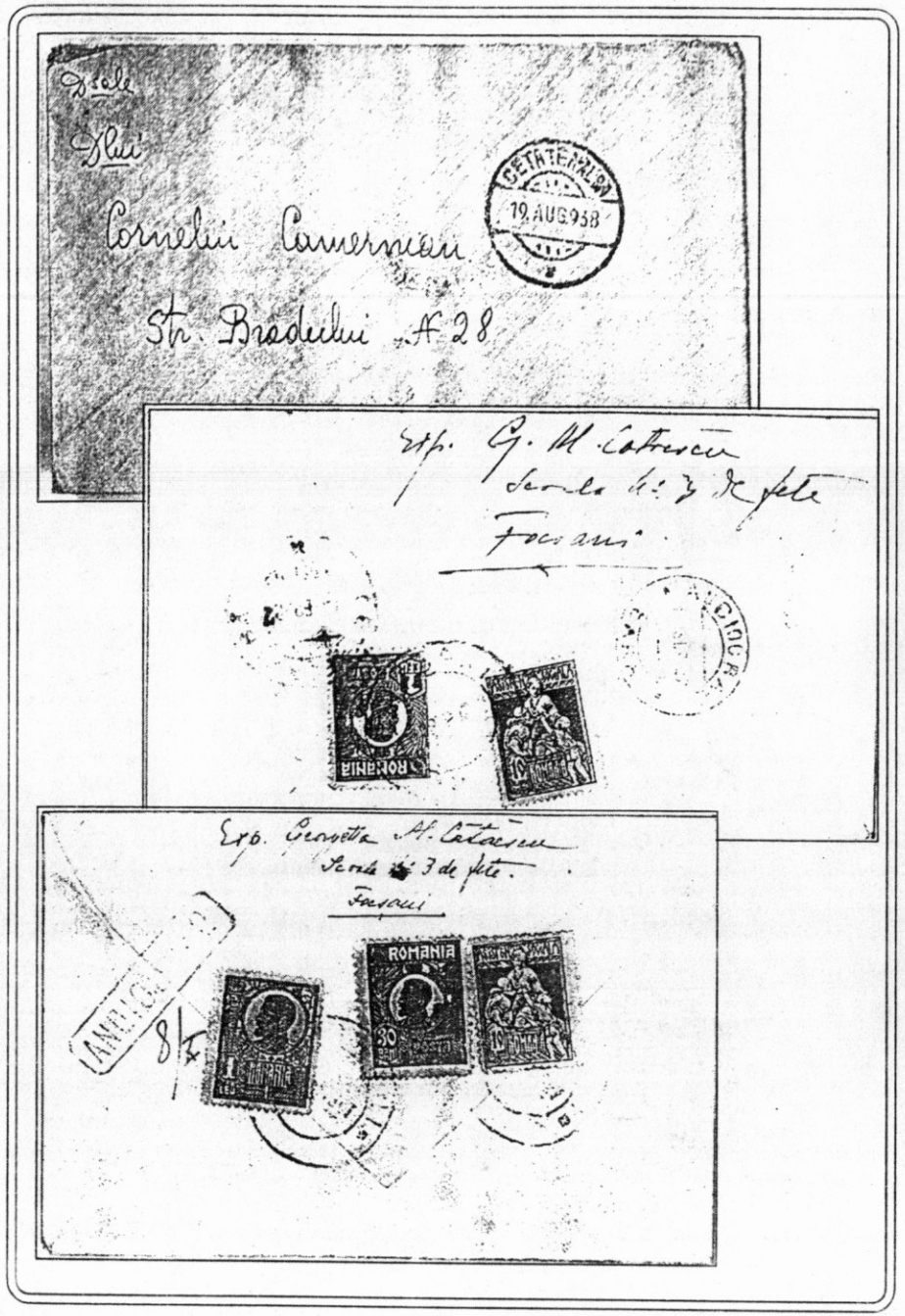
*- inclusiv corespondența externă sosită